

МОЛДОВСЬКИЙ КОМУНІЗМ
ПРОТИ РУМУНСЬКОГО
НАЦІОНАЛІЗМУ **18** СТОР

ЗВОРОТНИЙ БІК
ГРУЗИНСЬКОЇ
КОНТРРЕВОЛЮЦІЇ **24** СТОР

5 ОЗНАК
СТАБІЛІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ **34** СТОР

Тиждень

український www.ut.net

№ 15 (76), 17-23 КВІТНЯ 2009 р.

МІЛЕТА
ПРОДАНОВИЧ
ПРО ШЛЯХ
ДО ЄВРОСОЮЗУ
стор. 14

**Як перша леді
піарила олігархів
за допомогою
хворих дітей.
Стор. 38**

ПРОФАНАЦІЯ

Тиждень

український www.ut.net.ua

Передплатіть журнал
«УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»
не менше ніж на 6 місяців
та візьміть участь у розіграші
шести нетбуків від компанії

acer® www.acer.ua

Aspire One

Нетбук – мініатюрний та легенький комп'ютер, котрий завжди буде з тобою і дозволить залишатися на зв'язку зі світом Інтернету.

Миттєве увімкнення: **лише 15 секунд!**
Мініатюрні розміри: **дисплей 8,9 дюйми.**
Невелика вага: **лише 995 грамів.**

Зручна клавіатура з повним набором клавіш.
Підключення до бездротових мереж Wi-Fi.

Модель нетбука – Acer Aspire One

Грошовий еквівалент призу не виплачується і не компенсується.
Під поняттям «отримання призу» мається на увазі можливість придбати приз за 1 грн.

УМОВИ АКЦІЇ:

Передплатіть журнал «Український тиждень» не менше ніж на 6 місяців та надішліть до 30 червня 2009 року копію передплатного абонементу на журнал «Український тиждень» для підтвердження участі в акції за адресою: м. Київ, 03067, а/с №2, редакція журналу «Український тиждень».

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ ВИ МОЖЕТЕ:

1. У редакції:

- заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (Отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК». МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
- розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- оплатіть її у найближчому відділенні банку;
- надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
  - * факсом: (044) 351-13-00 (01);
  - * поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с №2.

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:
8 місяців – 112 грн;
6 місяців – 84 грн;
3 місяці – 42 грн;
1 місяць – 14 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта». Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях:

АТЗТ «САММІТ» (м. Київ) (044) 254-50-50 багатоканальний

ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35
«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61
«САММІТ-Кременчук» (0536(6) 3-21-88, 79-61-89
ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12
ТОВ «ПресЦентр» (м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39
ТОВ «Фірма «Періодика» (м. Київ) (044) 278-00-24
ТОВ «ВПА» (м. Київ) (044) (502-02-22)
ТОВ «Агенція передплати «Меркурій» (м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84
ТОВ «Фірма «Меркурій» (м. Дніпропетровськ) (056) 721-93-93, 721-93-94
(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93
ТОВ «Донбасс-Інформ» (м. Донецьк) (062) 345-15-92, 345-15-94
ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13, 45-25-10
ПП «Медіа-Новости» (м. Полтава) (0532) 50-90-75
ЗАТ «Передплатна агенція KSS» (м. Київ) (044) 585-80-80
Агентство передплати та доставки «Бліц-Преса» (м. Київ) (044) 205-51-16, 205-51-50
ТОВ «НВП «Ідея» (м. Донецьк) (062) 304-20-22

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00 (01). Менеджер з передплати Семяновська Каріна K.sem@ut.net.ua

NB! До участі в акції приймаються копії передплатних абонементів* з чітким відтиском касового апарата або квитанції про оплату, де розбірливо, бажано друкованими літерами, має бути зазначено телефон, адресу, ПІБ. Результати розіграшу будуть надруковані в журналі «Український тиждень», № 28 від 10.07.2009 року, а також розміщені на сайті <http://www.ut.net.ua>. *Для отримання призу, будь ласка, зберігайте оригінал передплатного абонементу.

Далі покладеш – ближче візьмеш. Конституційний суд, найімовірніше, не підтримає президента у питанні відсунення президентських виборів. Нехай навіть за буквою закону Віктор Андрійович цілком правий. Треба було раніше з'ясуватися, питань. А ще краще – впровадити судову реформу. Тепер уже запізно. Малюнок Валентина Стоянова.

Діяти про верховенство закону і не тиснути на КС із дрібних, сьогоднішніх і другорядних, як тепер

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора
 Наталія Васютин
Редактори Анатолій Астаф'єв, Вікторія Герасимчук,
 Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Ігор Кручик,
 Андрій Лаврик, Катерина Ліпа, Вікторія Поліненко
Журналісти Анна Бабинець, Жонна Безп'ятчук,
 Богдан Буткевич, Василь Васютин, Сергій Гузь,
 Інна Завгородня, Роман Кабачій, Вероніка Кіричак,
 Олександра Киричук, Валентина Кузик,
 Наталія Петринська, Олена Чекач
Літературні редактори Олександр Григор'єв,
 Лариса Міщенко
Контент-редактор сайта Таня Овчар

Генеральний директор Микола Шейко
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Єрмоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова,
 Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекемєнов, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Титаренко
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова,
 (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ ПРОМО та PR Наталія Сал'ян
Відділ маркетингу Ганна Кашейда

Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
 Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
 Київ, вул. Магнітогорська, 1
 № зам. 093997
Наклад 30 700
Адреса для листування
 03067, Київ, а/с №2
E-mail: OFFICE@UT.NET.UA
Телефон (044) 351 1300
 Виходить щоп'ятницю
 Розповсюджується
 в роздрібній торгівлі
 та за передплатою
Ціна договірна
 Передплатний індекс 99319

А він таки мав рацію!

ЮРІЙ МАКАРОВ
шеф-редактор

Здавалося, який нікчемний мотлох у нас був у головах! Хотілося його якнайшвидше позбутися, наздогнати людство. І, як перший крок, негайно викинути Карла Маркса зі свого особистого пантеону, замінивши його прогресивним, енергійним, креативним, відповідальним капіталістом.

Це було якраз 20 років тому. Саме в цей історичний час, року 88-89-го основна маса українців – не герої й не провидці, а звичайні більш-менш активні громадяни – почали замислюватися про засади «правильного» соціально-економічного устрою, бо доти всі ці роздуми їм замінював короткий курс політекономії та малаймовірні легенди про чи то рай, чи то пекло по той бік залізної завіси. Кожна нова (для нас) книжка, що підтверджувала хибність попередньої системи цінностей, кожна ідея, кожне гасло сприймалися з неофітським захватом. «Невидима рука ринку» Сміта, лібералізм фон Гаска, неоконсерватизм Рейгана-Тетчер, соціальне партнерство Патнема – вся ця еkleктична, до того ж погано перетравлена суміш лише зміцнювала віру у всемогутність капіталу та його головних дійових осіб. Її не в змозі був похитнути різкий контраст із реальністю: ось же він, ось вітчизняний буржуй із його невіглаством і несмаком, зажерливістю й егоїзмом! Чомусь вірилося, що ця публіка стрімко цивілізується, просякнеться відповідальністю перед країною й витягне її на битий шлях європейської цивілізації.

Я тому так детально згадую цей короткий історичний відрізок часу, бо між поколіннями тих, хто складав «науковий кому-

нізм» у вишах, і тих, хто вже навчався за міжнародною програмою MBA, пролягає цивілізаційна прірва. Lost in translation, «труднощі перекладу», пояснюються не лише різним особистим досвідом життя, а й різним досвідом ілюзій. І перша з цих ілюзій – це ставлення до великого капіталу: одні донедавна вбачали в ньому рушійну силу національного розвитку, інші одразу сприймали як наявну деталь суспільного пейзажу, до якої треба тупо під'єднатися, щоби отримати свою частку життєвих благ.

Навряд чи вдасться визначити щось одне, що призвело до розчарування, ба, навіть тотальної ненависті до вітчизняного капіталіста як такого. Причина – не лише його жадібність і пиha, не лише безтурботна демонстрація сумнівно отриманих статків – усі ці Тріанони-Майбахи-Вюїтони, хоча це, безперечно, також. І навіть не те, що суспільство перестало відчувати потребу в зачаруванні якимись персоналізованими ідеалами, що не є неодмінною ознакою дорослішання. Окрім усього перерахованого, Україна переконалася, що так званому «національному капіталові» абсолютно байдуже, що буде, власне, з країною та її народом.

Ні, брешу, не зовсім байдуже. Принципово є можливість якомога довше зберегти в недоторканості технології привласнення, а також можливість час від часу потягнути ковдру на себе. Для цього потрібна влада, хай у сучасних демократичних межах, аби слухняна чи, принаймні, чуйна. Як вони її собі забезпечуватимуть – самотужки чи за

допомогою закордонних консультантів, делегуватимуть ледь вихованому мурлу чи світському вундеркінду – це вже, даруйте, подробиці.

Не ми перші, хто відкриває для себе цей спосіб організації дійсності. Якщо відвернутися від конкретних форм, олігархія часів Аристотеля, який її, власне, визначив, назвав і затаврував, за своєю суттю мало відрізняється від сучасних реалій. При цьому можна демонструвати турботу про культуру та міжнародний імідж, здоров'я та освіту, чом би й ні? Аби це не зачіпало засади. Принцип «прибутки – собі, видатки – іншим» у часи кризи наочний, як ніколи.

Звісно, не можна заборонити розмови про порятунок «національного капіталу», ми все ще вільні люди у вільній країні. Але терпіти без ремства ці балачки, а тим більше дії – ознака дурості. Йому виділяють гроші, щоби врятувати від банкрутства, а він на них купує долари, які наступного дня вже на офшорних рахунках – ось як виглядає сьогодні підтримка. В Україні немає національного капіталу у власному сенсі цього слова (не за прізвищами власників, а за суттю), бо він ніяк не зацікавлений ані в розвитку, ані в зміцненні держави України.

Задовго до глобалізації Маркс констатував, що капітал не знає батьківщини. Цей Маркс був асоціальний і, здається, не дуже приємний тип. Він робив довірливі й вельми сумнівні висновки, які коштували людству багато сліз. Проте викинули його з п'єдесталу і з голови, здається, зарано.

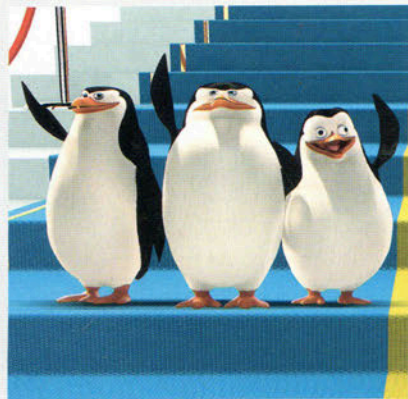
ФОТО: REUTERS

18 ЧЕРВОНИЙ ДЕКАДАНС
Тижень з'ясував на молдовській землі, чому «революція лоз» отримала різок

ФОТО: REUTERS

52 ЛОНДОНГРАД І ОКОЛИЦІ
Тижень шукав модні тенденції на вулицях британської столиці

КОЛАЖ: ПАВЛО НІЛ

56 КАДРИ ВИРІШУЮТЬ ВСЕ
 Чому в Україні провалюються світові кінохіти

НА ЧАСІ

- 3** **КАРИКАТУРА ТИЖНЯ**
 Малюнок Валентина Стоянова
- 4** **ОСОБИСТА ДУМКА**
 Юрія Макарова
- 6** **ФОТО ТИЖНЯ**
- 8** **ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ**
 Боротьба за бренд «Наша Україна»
- 10** **УСЕ, ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ**
 про кредит МВФ
- 11** **МАЙЖЕ СЕРЙОЗНО**
 Про хвилю протестів

ВПРИТУЛ

- 14** **СЕРБІЯ: ШЛЯХ ДО ЄВРОПИ**
 Сербський інтелектуал Мілета Проданович про роль особистості у трансформації країни
- 22** **МОЛДАВІЯ НА СХІД ВІД МОЛДОВИ**
 Чи готові ми до того, що в нашого сусіда виникло румунське питання?
- 24** **НЕНОРМАЛЬНА ГРУЗИНСЬКА ОПОЗИЦІЯ**
 Погляд російського журналіста
- 26** **НОВИЙ ЄВРОФОРМАТ**
 Що дасть Україні новий склад Європарламенту
- 27** **КОНСЕРВАТОРИ БЕЗ ПАРТНЕРІВ**
 Інтерв'ю президента Європарламенту Ганса-Герта Пьоттерінга
- 28** **СОЮЗ РІЗНИХ**
 Про європейську ідентичність
- 32** **ГРА З НУЛЬОВОЮ СУМОЮ**
 Чому синхронізація виборів президента і ВР можлива лише за домовленості усіх політичних сил
- 34** **ПАЦІЄНТ РАДШЕ ЖИВИЙ**
Тижень аналізує перші ознаки виходу з кризи
- 38** **ДИТЯЧА ЛІКАРНЯ БЕЗ МАЙБУТЬОГО**
 Про соціальний мегапроект, на який збирали гроші всією країною
- 42** **ЧЕМПІОНИ-БЕЗПРИТУЛЬНИКИ**
 Чому українські спортсмени змінюють громадянство

МИ

- 44** **ЛЕСИНА КОЛИСКА**
 Чим дивує рідне місто Лесі Українки – Новоград-Волинський
- 48** **СЬОГОДНІ – ЦЕЗАР, ЗАВТРА – НІЩО!**
 Найефективніше процедура імпичменту працювала в Запорозькій Січі

НАВІГАТОР

- 58** **ПЕРСОНАЛЬНЕ**
 Іди Ворс
- 60** **АРТ & ФАКТ**
 Живопис Бориса Буряка
- 62** **ВІДГУКИ**
- 64** **КУЛЬТУРНІ ПОДІЇ**

НАШ ТИЖДЕНЬ

- 66** **КІЛЬКА СЛІВ ВІД ЖУРНАЛІСТІВ ТИЖНЯ**

Стежкою великодньої молитви

Тисячу чи навіть сотню років тому для кожного християнина Воскресіння Христове було достатнім і беззаперечним приводом для радості. Нашим сучасникам веселитися з такою безпосередністю складніше. Адже важко не поставити собі питання: «Чи не підмінено мою віру ритуалом і звичкою підтримувати національну й родинну традицію?». Тож для людини XXI століття Пасха все більше стає не вибухом радісних емоцій, а приводом до роздумів щодо природи віри й своїх відносин із Всесвітом.

Для глибоких медитацій часто бракує тиші й спокою, тож група британців щороку на Страсному тижні вирушає на прощу до острова Ліндісфарн. Люди різного суспільного статусу йдуть відлюдними стежками, несуть не тільки рюкзаки, а й символи страждань – хрести, міркують про віру і моляться у сільських церквах. Усі вкупі й кожен наодинці з Богом. Вони долають за тиждень близько 100 миль, щоб потім разом відсвяткувати Великдень.

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

МІШЕЛЬ ПЛАТІНІ
прибув до України

Президент УЄФА прибув до Києва з дводенним робочим візитом. Це останній візит Платіні до України перед тим, як у травні Виконком Європейського футбольного союзу визначить міста, які прийматимуть матчі Євро-2012.

ДЕВІД ЛІНЧ
медитував у Києві

Це перший візит американського режисера, автора «Малхолланд Драйв», «Людини-Слона» й серіалу «Твін Пікс» до України. Лінча запросили не кіномани, а місцеві прихильники медитації. Планується, що в Києві скоро відкриється відділення Фонду Лінча.

БАРАК ОБАМА
послабив санкції
проти Куби

Президент США послабив умови 47-річного ембарго проти Куби, дозволивши американським телекомунікаційним компаніям працювати на острові та знявши обмеження на сімейні поїздки і переказ грошей. Обама також дав вказівку уряду розглянути питання про початок регулярного авіасполучення з Кубою.

ПОЛ КРУГМАН
прокує дефолт
Австрії

Нобелівський лауреат у галузі економіки за 2008 рік заявив, що Австрії, Ісландії та Ірландії загрожує дефолт. Він вважає, що загрозу фінстабільності Австрії створило активне кредитування країн Східної Європи, які на тлі рецесії нездатні обслуговувати зовнішні запозичення.

МОРІС ДРЮОН
помер у Парижі

Письменник не дожив кілька днів до 91-річчя – він народився 23 квітня. Дрюон написав понад 50 романів, зокрема історичний цикл «Прокляті королі», який приніс йому світову славу. Він був одним із 75-ти володарів Великого хреста ордена Почесного легіону – найвищої державної нагороди Франції.

Їхня Україна

У лавах поки що пропрезидентської партії розгорнулася боротьба за бренд «Наша Україна»

Минулого тижня нашоукраїнець Олександр Третяков, який зазвичай не любить спілкуватися з пресою, був щедрий на виступи та коментарі. Донедавна він разом із Миколою Мартиненком, Едуардом Зейналовим та іншими були першими кандидатами на виліт із партійних лав за підтримку коаліції з БЮТ та Блоком Литвина. Депутати, які зайняли пробутовську позицію у фракції НУ – НС, останнім часом тільки тим і займалися, що активно ховали весь блок і «Нашу Україну» зокрема.

Тепер «любі друзі» взялися за відновлення проекту. Ключова їхня умова – «Наша Україна» без Ющенка. Президента витискають з партійних лав, бо той працює «весільним генералом» і не має партійного авторитету. Насправді у Третякова і Ко є прагматичніші мотиви збудувати партію під себе. По-перше, рейтинг Ющенка зараз дуже низький, і якщо він знову поведе партію у ВР, є ризик, що помаранчеві залишаться поза парламентом. По-друге, «любим друзям» конче потрібна власна партійна парасоля, інакше їм доведеться розчинитися у лавах БЮТу. Зважаючи на

ймовірні дострокові парламентські вибори і брак часу на підготовку до них, реанімувати НУ ефективніше й дешевше, ніж створювати та розкручувати новий політичний бренд. Цю думку поділяють не тільки экс-«любі друзі», а й президент.

Паралельно «Нашу Україну» реанімує один із її ключових будівничих Роман Безсмертний. Рік тому він вийшов з НУНС, заявивши, що в партії почалися «серйозні, незворотні, негативні тенденції». Але днями заступник голови президентського Секретаріату

ОПИТУВАННЯ

Чинник несвободи

Українці вважають, що ситуація з дотриманням їхніх прав значно погіршилася

Дотримання всіх видів прав людини в Україні протягом 2008 року лише погіршилося. Про це свідчать результати опитування, проведеного Центром Разумкова.

Серед джерел істотних порушень прав людини в Україні громадяни найчастіше називають президента і народних депутатів. Також понад третина опитаних назвали кримінальні структури, прем'єр-міністра, Верховну Раду, уряд і міліцію.

Допомоги у захисті своїх прав громадяни очікують насамперед від суду, юристів, президента та міліції. Проте ді-

яльність цих структур у сфері забезпечення прав людини громадяни оцінюють невисоко.

Загальні оцінки правозахисної діяльності всіх структур помітно знизилися порівняно з минулим роком – 3 бали за 5-бальною шкалою. Тільки міжнародні правозахисні організації отримали оцінку 3,05 бала, але й це нижче, ніж торік.

Опитування проводилося соціологічною службою Центру Разумкова. Опитано 2012 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України. Теоретична похибка вибірки – 2,3%.

БИТВА ЗА ПІДКОВУ. Реанімувати бренд «Наша Україна» дешевше, ніж розкрутити новий

написав заяву про вступ до НСНУ. Відомо, що він особисто обдзвонює молодих і перспективних нашоукраїнців (Князевича, Герасим'юк та ін.), яких ще недавно однопартійці називали зрадниками. Роман Петрович намагається оновити партійні лави і повернути вплив Ющенко на соратників. Таким чином, Віктора Андрійовича готують до дочасних парламентських виборів як лідера помаранчевих. Це

підтверджує заява Ющенко про те, що він братиме участь і в президентських, і в парламентських виборах, якщо вони відбудуться одночасно. Утім до перегляду ідеологічної складової у колишніх соратників навряд чи дійдуть руки. Це суто боротьба за бренд «Наша Україна» — нічого особистого для виборців.

Анна Бабінець

ЯКІ ЗМІНИ ВІДБУЛИСЯ СТОСОВНО ДОТРИМАННЯ ЗАЗНАЧЕНИХ ПРАВ?*

* Баланс змін — розраховується як різниця між часткою респондентів, які вважають, що ситуація покращилася і часткою тих, хто вважає, що ситуація погіршилася (дані у %).

-1,0	5,7	-31,2	Базові права особистості (на життя, особисту свободу, таємницю листування тощо)
-2,9	-1,6	-43,7	Політичні права (обирати владу та бути обраним, право контролю за представницькими органами влади тощо)
-30,9	-17,2	-70,4	Соціальні та економічні права (на працю, соціальний захист, ведення власного бізнесу тощо)
-12,3	-4,6	-28,6	Культурні права
-28,5	-26,3	-46,3	Екологічні права

2006 2007 2009

ХТО НА СЬОГОДНІ Є ДЖЕРЕЛОМ ПОРУШЕНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ?

(респонденти могли дати декілька варіантів відповіді, %)

25,2	31,5	29,0	54,5	Президент України
-	24,5	16,0	37,3	Прем'єр-міністр України
-	18,0	9,5	19,6	Голова Верховної Ради
32,8	34,4	22,7	36,0	Уряд України
29,2	29,5	28,9	37,0	Верховна Рада України
35,2	40,3	44,9	49,2	Народні депутати
43,7	46,0	40,4	28,2	Місцева влада
40,9	42,8	45,4	35,0	Міліція
21,5	17,9	24,2	20,2	Прокуратура
11,1	9,3	8,6	11,3	СБУ
5,2	4,6	4,7	4,4	Збройні сили
21,0	16,5	21,2	16,4	Бізнес
48,5	50,0	52,4	41,0	Кримінальні структури
25,0	22,4	28,0	14,5	Самі громадяни
1,6	1,6	1,6	1,4	Інше
2,3	0,3	1,7	0,9	Ніхто
10,3	9,8	10,0	10,0	Важко відповісти

2006 2007 2008 2009

ГРАФІКА: ПЛАВТО ІЛІ

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ТРАНСПОРТ. Укрзалізниця збільшила кількість додаткових пасажирських потягів на період великодніх і травневих свят до 39.

ПОВІНЬ-2. На Прикарпатті рівень річок піднявся на півтора метра. Нова повінь може знищити все, що відбудували торік.

БЕЗ ВАЛЮТИ. У результаті гіперінфляції уряд Зімбабве заборонив обіг національної валюти — зімбабвійського долара.

ПОДОРОЖЧАННЯ. У середньому на 20 копійок подорожчав бензин. Експерти пов'язують це зі зростанням цін на нафту.

ВА-БАНК. НБУ планує рятувати проблемні банки шляхом рекапіталізації. Однак лише з-поміж найбільших.

ФОТО: УКРІНФОРМ, РЕUTERS, PHL, ОЛЕКСАНДР ЧЕРКЕНЬОВ, АНДРІЙ ЛОМАКІН

УСЕ, ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО

КРЕДИТ МВФ

У квітні до України повернулася спостережна місія Міжнародного валютного фонду, що дає надію на відновлення кредитування з боку цієї організації. Сьогодні це чи не єдині значні міжнародні ресурси, які може залучити держава для порятунку фінансового сектору та підтримки національної валюти. Якщо курс гривні не втримається, багатьом громадянам буде ще складніше розрахуватися за валютними кредитами, а економіку чекатиме подальше падіння.

1 Чому не було вчасно надано другий транш?

За словами представників МВФ, український уряд не виконав умов надання кредиту. По-перше, не було скорочено дефіцит державного бюджету. Для цього Кабмін повинен був до лютого подати до Верховної Ради пропозиції змін до бюджету на 2009 рік. По-друге, уряд мав скоротити дефіцит Пенсійного фонду, що також не було виконано. По-третє, вчасно не розроблено заходи з рекапіталізації банків, які опинилися на межі банкрутства. Всі ці вимоги містилися в меморандумі, підписаному урядом та МВФ восени минулого року.

2 Від чого залежить отримання другого траншу кредиту МВФ?

Є кілька сценаріїв розвитку подій. Депутати можуть ухвалити антикризові закони, проте поки що це не вдається через відмову голосувати за урядові законопроекти фракцій Партії регіонів та КПУ, а також частини коаліційних депутатів, яких відносять до президентської групи впливу. Інший варіант — якщо уряд і Нацбанк домовляться з МВФ про зміну умов кредитування й підпишуть новий текст меморандуму.

3 Які умови ставить МВФ?

МВФ відмовляється співпрацювати без розв'язання проблем, означених у меморандумі. Лише щодо бюджетного дефіциту позиція МВФ значно пом'якшилася. Тепер МВФ наполягає не на скороченні дефіциту, а на фінансуванні його з джерел, що не призведуть до розкручування інфляції. Наприклад, за рахунок інших кредитів.

4 Яку суму очікує Україна від МВФ?

У лютому країна мала отримати \$1,87 млрд. Ще один транш розміром \$3,73 млрд був запланований на 15 травня поточного року. Уряд розрахо-

ву отримати одночасно обидві частини, якщо вдасться відновити кредитування. Загальна сума кредиту від МВФ, яку протягом півтора року ще може отримати Україна, становить близько \$12 млрд.

5 Коли можуть надійти гроші?

Кошти другого траншу в Україну можуть надійти не раніше 10 травня, за умов, що МВФ погодиться відновити кредитування. Ця дата практично збігається в часі із запланованим раніше терміном надання третього траншу, тому прем'єр Юлія Тимошенко заявила, що звернеться до МВФ із проханням надати обидва транші.

6 Яке значення має черговий транш для економіки України?

У травні настає черговий пік виплат по зовнішніх кредитних зобов'язаннях вітчизняних підприємств та банківських установ. Відповідно, посилиться попит на іноземну валюту та тиск на валютні резерви НБУ. Якщо валюти знову не вистачатиме, це може призвести до чергового обвалу гривні. Тому кредитні кошти МВФ мають підтримати саме валютні резерви НБУ, на пряму їх не надаватимуть ані уряду, ані корпораціям. Ця обставина постійно викликає певні нарікання як з боку уряду, так і з боку окремих народних депутатів.

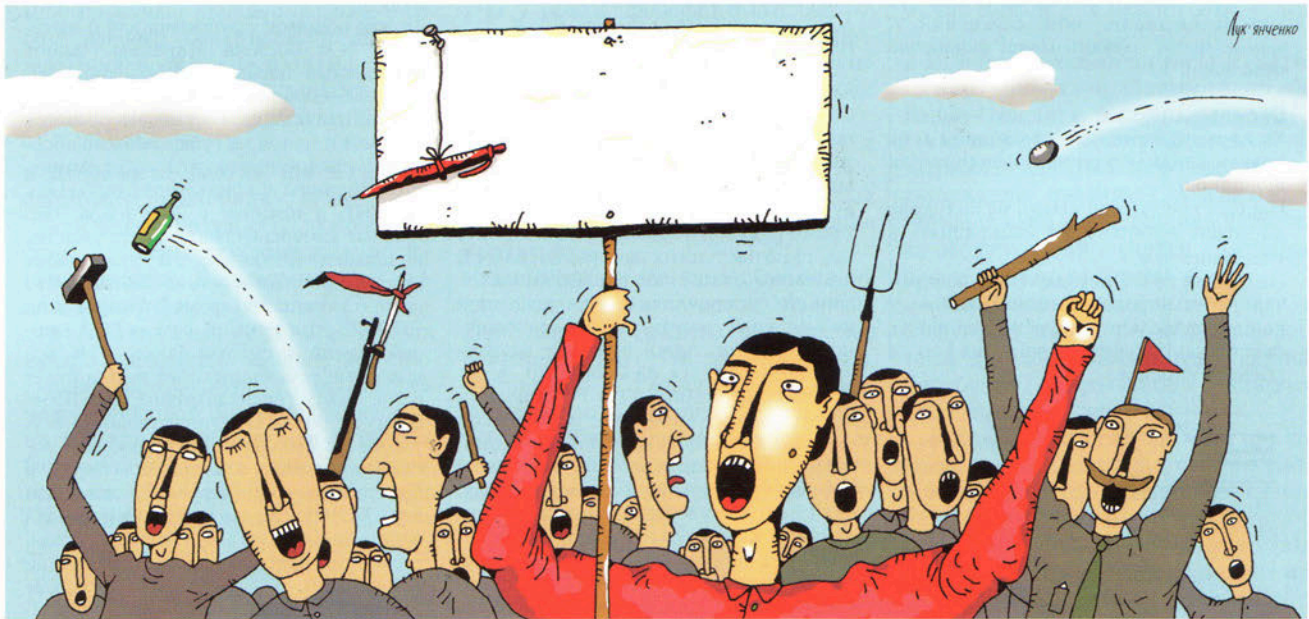
7 Чому затягується виконання умов МВФ?

З погляду політичної боротьби, затягувати відновлення співпраці з МВФ вигідно всім партіям, які домагаються відставки уряду Юлії Тимошенко. Водночас, спекулюючи на цій темі, проурядові лобісти намагаються включити до антикризових законопроектів положення, які покращують життя певних галузей або підприємств. З іншого боку, є серйозні аргументи щодо небезпеки для економіки України від бездумного виконання вимог МВФ. Як приклад наводять невдалий досвід реформування економіки Аргентини під наглядом цієї організації. Внаслідок виконання схожих рекомендацій фонду ця країна пережила економічну катастрофу, яка закінчилася масовим безробіттям, знеціненням національної валюти, політичною нестабільністю та врешті призвела до розриву співпраці між МВФ і Аргентиною.

МАЙЖЕ СЕРІОЗНО

Глибока опозиція

Світ накрыла хвиля протестів. Проти чого протестують, зрозуміти нелегко, але спостерігати цікаво

Кишиневом пронісся ураган. Розлючені демонстранти штурмували будинок уряду і канцелярію президента. Попри те що протест був спрямований проти буцімто фальсифікації нещодавніх парламентських виборів, масові заворушення принесли і соціально-економічний зиск: малозабезпечені учасники акції отримали раніше недоступну їм побутову техніку. Її експропріювали із захоплених державних установ. А будівельники, позбавлені внаслідок кризи зарплат у Москві, зможуть тепер класти тротуарну плитку вдома.

Не пасе задніх братня Грузія. Тамтешні опозиціонери оголосили про цілодобове пікетування резиденції президента. Вимоги цілком зрозумілі: відставка Міхо Саакашвілі. Протистояння дійшло навіть до сутичок із представниками влади – двірниками. Чим надокучив гордим горцям любий друг нашого Віктора Андрійовича, мені, якщо чесно, не до кінця зрозуміло. Та я їх підтримую, бо за режиму Саакашвілі сапераві стало помітно кислішим.

На іншому кінці світу, в Таїланді, пристрасті ще більші, з усіма атрибутами народного бунту: «коктейлями Молотова», сльозогінним газом і пострілами. Тайські опозиціонери навіть відбили у військових один танкерник.

Але харизматичного вождя, який штовхнув би з башти бронемашини полум'яну промову, поміж них, вочевидь, не знайшлося, і танкетку повернули господарям.

А ось президент Болівії Ево Моралес, відомий прогресивними поглядами і пристрастю до свіжих листків коки, блискавично перехопив ініціативу у своїх опонентів. На знак протесту проти того, що опозиційні парламентські партії відмовилися підтримати запропоновані Моралесом закони, той оголосив голодування. І, найімовірніше, опоненти Ево таки підуть на поступки. Бо якщо президент опухне з голоду, це буде ганьба на всю Латинську Америку!

На жаль, у нас в Україні такий підхід не спрацює. Ви можете собі уявити, щоб президент Ющенко оголосив голодування на знак протесту проти ініціатив уряду Тимошенко? Чи щоб Юлія Володимирівна відмовилася від харчування, протестуючи проти критики голови президентського Секретаріату Віктора Балоги? Або такий варіант: депутати оголошують голодування, щоб подолати вето президента на якийсь закон. Якщо таке раптом станеться, Ющенко менш ніж за місяць зможе спокійно призначати позачергові парламентські вибори. Бо людина без їжі, як правило, за 24 доби вріже дуба.

Ні, друзі, немає в Україні справжньої опозиції, згас протестний дух. Кілька тисяч прихильників Партії регіонів, звезені нещодавно до Києва з метою повалити уряд Тимошенко, більш ніж як на короткотривалі блокування вулиці Грушевського не спромоглися. Та й то, кажуть, рух вони перекрили випадково: отримавши добові, рядові демонстранти юрбою поспішили до найближчого гастроному.

Не вистачає, не вистачає в Україні видовищних акцій протесту. Про це вже говорять не лише просунуті молоді інтелектуали, а й пенсіонери. «Миколо Яновичу, у вас найбільша фракція в парламенті, тому заблокуйте трибуну, щоб ВР ухвалила новий закон про вибори», – звернувся до депутата-регіонала Азарова київський пенсіонер Леонід Кучма.

Я нікого не хочу образити, але на тлі нерішучості української опозиції більш протестно виглядають орангутанги з острова Борнео. Як повідомляє Бі-Бі-Сі, обурившись появою у своєму лісі експедиції зоологів, примати дали гідну відсіч двоногому агресорові, змусивши вчених відступити під градом дровиняк, якими кидалися відважні мавпочки.

Антон Лузер

Володимир
Олігархи, які використовують свої гроші, а не кредитні, зараз стали ще багатші — готуються до виборів і шукають кандидата, в якого треба вкласти якнайменше грошей, та ще й щоб був

уже переляканий, тобто слухняний. А молоді більш злякані, менш фінансово незалежні.

Василь

Як на мене, нема на сьогоднішній день кращої кандидатури на президента, як Ющенко :(

Народ України вже кілька разів підряд має шанс вибрати не найкращого, а «найменше зло».

Не святий наш Президент, але не помічаю за ним прагнення замішуватись у напівкримінальні інтереси. Він навіть стає більш рішучим у своїх діях і то на користь України.

Sergyi

Стаття і актуальна, і об'єктивна. Жаль, що не всі читають наш журнал. Турбує тільки одне, що навіть серед таких молодих ми не маємо шляхетних кандидатів. І це є найгірше. Трагічна доля України і

полягає в тому, що навіть у найскрутніші часи породити й утримати лідера ми не здатні. Що повинно статися в нашій країні, аби з'явився мужній, розумний, грамотний, виважений тактик, ідеолог, стратег, патріот, який би припав усім до душі!!! Ми шукаємо відповіді на ці запитання декілька століть, продовжуючи традиції Кочубея, і в цьому, мабуть, причина нашої природної цетробіжності. Не приживаються у нас люди раціонального мислення, ми їх виштовхуємо своїм холопським і кочубеївським біополем за межі нашої землі. Наше лихо в нас самих.

Дзен буд

А чи вам не здається, що нині Яценюк — чи не найадекватніший політик?! Так, молодий, так хоче з усіма налагодити нормальні стосунки. Що, він

має пловатися на Росію чи на НАТО, чи на ЄС? Якраз у тім його особливість серед решти політиків, що він не обирає категоричної позиції у таких болючих питаннях. Прошу дуже — повний телевизор політиків з визначеною позицією. Ющенко — за НАТО, Яник — проти. Тимошенко — вся така за Україну, але не сваритися з Росією. І що? Вони можуть домовитися? Можуть підняти економіку? Можуть чимось допомогти країні? Та нічого вони не можуть, тому дайте дорогу молодим.

Наталя

Чомусь виходить так, що в нас є лише кар'єристи або проросійські політики. Сильних, успішних проукраїнських політиків у нас немає. Тимошенко — такий самий агент Кремля, як і Янукович. Про Яценюка я мала дещо іншу думку, однак тепер уже вагаюся. Якщо такого роду його заяви — не тактичний хід, то на наступних виборах ми взагалі не маємо альтернативи. Тягнибок — занадто суперечлива фігура, до того ж не має конкурентоздатної економічної програми. Адаже політика ґрунтується перш за все на економіці. А потім уже питання НАТО і Чорноморського флоту. Автор має рацію: якби ми мали європейського зразка економіку (а не кишенькову), медицину, інфраструктуру, населення як Сходу, так і Заходу дуже мало цікавило б питання, з ким дружити. Тобто наступним президентом має стати та людина, яка ні слова не казатиме про зовнішньополітичну орієнтацію, а натомість запропонує дієву програму економічного розвитку й реальні шляхи її реалізації. Наразі такого кандидата немає. І в цьому полягає найбільша трагедія нашого народу сьогодні.

jesfor

Пан Кіпіані має рацію. На жаль, в українській політиці є одна яскрава річ: окрема «незалежна» політична фігура починає позиціонувати себе як третю політичну силу (ні помаранчеві, ні біло-блакитні), якій набрид стан речей у державі. При цьому він відкидає будь-які закиди в підтримці, фінансуванні, зв'язках із «старою» політичною елітою та олігархічними кланами. Їхня (тобто «нових» політиків) програма містить купу красивих словосполучень та гасел, вони наповняють на зміні еліт. Але, на жаль, усе це фікція: гроші йдуть з тих самих джерел, сьогоднішні політики є їхніми «промоуторами», а вони — їхні протеже, а під «новими елітами» мається на увазі прихід до влади їхньої свити та придворної кліки.

TEN10

Те, хто обцався з рускими или с жителями Юго-Востока Украины, знают интересный парадокс. Любое негативное, насмешливое или ироничное замечание по поводу России встречается оскалом и пеной на губах. Можно абсолютно спокойно говорить собеседнику, что украинцы в концлагерях оказались не 1941, а начиная с 20-х годов. Что газовые камеры Освенцима это ужасно, но применение боевых ОВ Тухачевским против крестьян началось раньше. Что потери Украины во время 2-й мировой за ЧЕТЫРЕ года меньше, чем за ГОД мирной жизни в составе России. На все подобные замечания ответ всегда будет один. «Россия великая страна, и мы победили в Великой Отечественной!!! А украинцы предатели!». Попробуйте после этого сказать о совместном параде в Бресте по поводу раздела Польши. Или что СССР поставлял нефть и металл для нападений на Сербию и Англию. О том, что в спину красноармейцам стреляли не бойцы УПА, а заградительные отряды НКВД. Это самый надежный способ вызвать к себе стойкую ненависть и мгновенно превратиться в фашиста и бандеровца. Любые мерзости и чудовищные преступления русских на оккупированных территориях прикрываются победой во 2-й мировой. А неумение воевать и нежелание беречь жизни солдат Кремль прикрывает «святостью» огромных жертв. Очень удобно. И никто не несет ответственность за 27 млн. убитых. Или уже новые данные? «И не надо лезть в историю! Это наше ВСЕ!». Нет. Пора дать четкие ответы. А Суворов? Да, интересно. Конечно, с массой неточностей. Но по сравнению с официальной историей, это прорыв.

роланд

Мені доводилося спілкуватися з людьми різних професій. Відразливе враження залишили есеїсти. Як не дивно, мільйонери проти них виглядали янголами, тому Суворов здається правим, коли говорить, що колишні кадебісти — теперішні ФСБ чи СБУ — злигалися з мафіозними організаціями.

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей Ви можете залишати в блозі **Тижня** — ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Редакційна рада: Кирило Галушко, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк (голова)

Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

«Банки продовжують нормально функціонувати та обслуговувати своїх клієнтів...»

З початком кризи на тлі введення деякими банками лімітів на зняття грошей зі своїх кредитних карток посилилися панічні настрої поміж клієнтів – власників карток.

Ситуацію коментує директор департаменту платіжних карток АБ «Київська Русь» **Олександр ДРОЗД.**

Щоб пояснити причини відмови у видачі готівки банкоматами або виникнення проблем із розрахунками в торговельно-сервісній мережі, розглянемо кілька типових ситуацій.

■ Якщо ви не змогли зняти гроші в банкоматі свого банку, отже:

◀ ви здійснили запит на дуже велику суму, що перевищує залишок на вашому рахунку. В цьому випадку введіть меншу суму;

◀ запитана вами сума не може бути видана банкоматом за один раз. Пропускна спроможність щілини банкомата – 40 купюр. Якщо наявні купюри по 100 грн, а ви запитали 4100 грн, банкомат відмовить вам у видачі, оскільки для набору такої суми потрібна щонайменше 41 купюра. Введіть меншу суму, і ви отримаєте свої гроші у кілька прийомів;

◀ якщо ви сьогодні вже знімали гроші, найімовірніше, за вашою картою встановлений денний ліміт зняття готівки в банкоматі. Зателефонуйте в банк і змініть ліміт, після чого повторіть спробу зняти готівку;

◀ під час здійснення операції стався

збій у роботі процесингового центру, каналів зв'язку, програмного забезпечення банкомата або мали місце інші технічні причини. Повторіть спробу.

■ Якщо ви не змогли зняти гроші в банкоматі чужого банку, це не означає, що у вас на рахунку немає коштів або щось сталося з вашою картою.

Найімовірніше, або банк обмежив обслуговування чужих карток, або в банкоматі немає грошей, або введено обмеження на суми, що знімаються. Наприклад, за своїми картками банкомат видає 1000 грн, а за чужими – 500 грн. Обмеження можуть бути різні: на суму зняття за день, на кількість здійснюваних транзакцій, на суму разового зняття тощо.

Банк «Київська Русь» ніколи не обмежував доступу до своїх банкоматів ні за належністю карток, ні за сумами, що знімаються. При цьому банкомати завжди завантажені і перебувають у робочому стані. Будь-який клієнт може скористатися нашими банкоматами, якщо тільки його банк не встановив якихось обмежень на зняття готівки в

чужих банкоматах зі свого боку.

■ Якщо ви не змогли розрахуватися картою за придбаний товар або надану послугу, ймовірно:

◀ стався збій зв'язку або тимчасова затримка проходження запиту на авторизацію виявилася зavelикою, і термінал саме з цієї причини відмовив в обслуговуванні картки. Потрібно просто повторити спробу;

◀ банк, який установив термінал, не обслуговує карток тієї платіжної системи, до якої належить ваша картка. Спробуйте розрахуватися картою іншої платіжної системи.

Корисна порада: краще мати при собі картки двох платіжних систем: Visa і Master Card, прив'язаних до одного карткового рахунку;

◀ у вас встановлено ліміт на розрахунки в торговельно-сервісній мережі. Зателефонуйте в банк, змініть ліміт і повторіть спробу;

◀ торгівець не хоче здійснювати розрахунок за картою, бажаючи отримати готівку, що інколи трапляється, і тому каже вам, що термінал не працює.

картковий рахунок «КАРТКОВА СКРИНЬКА»

для карток **Maestro** та **MasterCard Standard**

Пропонуємо фізичним особам карткові рахунки з підвищеними відсотковими ставками на залишок на картковому рахунку

■ Відсоткова ставка на залишок коштів на картковому рахунку:

16% річних у гривні

10% річних в доларах США, євро

■ Розмір мінімального початкового внеску та незнижувального залишку:

1000 гривень;

200 доларів США;

200 євро

Картковий рахунок можна поповнювати: готівковими коштами шляхом внесення до каси АБ «Київська Русь», за допомогою банківських терміналів у мережі «УкрКарт» або за безготівковим переказом. За допомогою картки Ви можете отримувати готівку в будь-який зручний для Вас час у банкоматах та банківських терміналах будь-якого банку України та за кордоном, а також розраховуватися в торговельній мережі.

8 800 500-54-60

Банк **Київська Русь**

www.kruss.kiev.ua

Ліцензія НБУ № 19 від 14.01.2002

СЕРБІЯ: шлях до Європи

Сербський інтелектуал Мілета Проданович розповів **Тижню** про історичні паралелі між Сербією та Україною і про роль особистості у трансформації країни

СПІЛКУВАВСЯ Дмитро Губенко
ФОТО: Олександр Чекменьов

Письменник та художник Мілета Проданович відвідав Україну на запрошення інтернет-видання «Літакцент» (спільний проект Національного університету «Кієво-Могилянська Академія» й видавництва «Темпора»). Між лекціями, презентаціями та огляди-

нами Києва й Чернігова митець знайшов час і на зустріч із **Тижнем**. Це був перший візит Мілети Продановича до України, тож ми почали розмову з його вражень.

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

У. Т.: Ви вже давно вивчаєте візантійську спадщину в Південній та

Східній Європі. Чим здивувала вас Україна?

— Я не був здивований, оскільки багато років читав книжки про мистецтво «візантійської співдружності». Наші країни є частками цієї середньовічної та поствізантійської культури, на периферії якої ми були. Найважливіші середньовічні монас-

Києві дуже візантійський. На фасаді чернігівського кафедрального собору помітний романський стиль, але його структура теж візантійська. Я також відвідав Кирилівський монастир, де побачив залишки фресок XII сторіччя. Хоч я і вперше в Україні, та коли зайшов до Святої Софії, то мав враження, що вже був там раніше!

У. Т.: Наші країни справді формувалися на периферії візантійської сфери впливу й у своїй подальшій історії балансували на межі східного та західного християнства. Навіть сьогодні ми в подібній ситуації – на підході до Європейського Союзу. А як ви оцінюєте сучасний момент в історії Сербії та України?

– Мені також цікаво те, що я прибув до України в історичний момент, який є подібним для наших країн. Ми були у схожій ситуації в давнину – і знову опинилися в ній тепер. Тому це чудова нагода проаналізувати минуле, те, як Україна та Сербія жили в 1990-ті. Колишні соціалістичні країни пережили мить щастя й звільнення в 1990-му, після падіння Берлінського муру. Але я не певен, чи люди тоді усвідомлювали, що станеться в майбутньому. Саме тому Сербія затрималася у своєму розвитку. На щастя, у вас не було війни. В нас війна була...

Дещо подібні події відбулися й після 5 жовтня 2000 року, коли в Сербії скинули режим Слободана Мілошевича. Люди очікували, що все дуже швидко стане дуже добре.

У 2004 році я стежив за Помаранчевою революцією з відстані й думав, як добре, що ці люди теж мають цю мить радості, катарсису. Але водночас боявся, що все піде не якнайкраще

Це була чудова мить! Звичайно, дехто був розчарований, але не ми – нормальні люди, які знали ступінь занепаду країни в політиці та економіці. У 2004 році я стежив за Помаранчевою революцією з відстані й думав, як добре, що ці люди теж мають цю мить радості, катарсису. Але водночас боявся,

БІОГРАФІЧНА НОТА

Мілета Проданович

Народився 1959 року в Белграді. 1985 року здобув магістерський ступінь у белградській Академії мистецтв, із 1990 року там же викладає. В 1989–1990 роках пройшов спеціальний курс у Королівському коледжі мистецтв у Лондоні. З 1980 року бере участь у виставках, автор багатьох книжок прози та поетичної збірки.

що все піде не якнайкраще. Я бачив у своїй країні, що іноді політики бувають дуже ірраціональні, заздрісні, охочі до влади та чужого майна. На Балканах ми побачили, що людські ресурси є найбільш корумпованим виміром будь-чого.

У Сербії була й інша перешкода для розвитку – всі ці війни, які я називаю «війнами за югославський спадок». Ми втомилися від них, а врешті-решт стали свідками бомбардування НАТО в 1999 році. Для мене це була дуже дивна подія. Раптом починаєш відчувати себе пікселем на комп'ютерному моніторі. Це не була війна, яку ми бачили в епічних фільмах, це була, швидше, війна з фантастичних стрічок. Ви відчуваєте, як ваше тіло зникає й ви перетворюєтеся на цяточку на екрані.

У 1990-х я був розлучений на уряд, на тих людей, які в цей важливий момент були при владі. Водночас був розлучений і поведінкою так званої світової спільноти. Кілька разів, надто після Дейтонської угоди, вона насправді підтримала Мілошевича! Зараз можна почути, що натовське бомбардування в 1999 році спровокувало падіння Мілошевича. Але я впевнений, що воно подовжило його життя на деякий час, давши нове паливо його старій пропагандистській моделі: «Всі проти нас! Ми найкращі!» До речі, після 11 вересня 2001 року Америка використала таку саму пропагандистську модель. Я був у США під час цієї терористичної атаки й чув абсолютно ті самі фрази на каналі Fox News.

У. Т.: А якщо відкинути пропагандистську модель Мілошевича, то як би ви могли описати вашу власну ідентичність? ►

тирі в Сербії збудовані як синтез романського мистецтва XII–XIII сторіч та візантійської структури й концепції простору. Можна сказати, що це була візантійська ідея, загорнута в романський одяг.

Пам'ятки Києва та Чернігова, які я побачив, саме такі, але в трохи відмінній комбінації. Софійський собор у

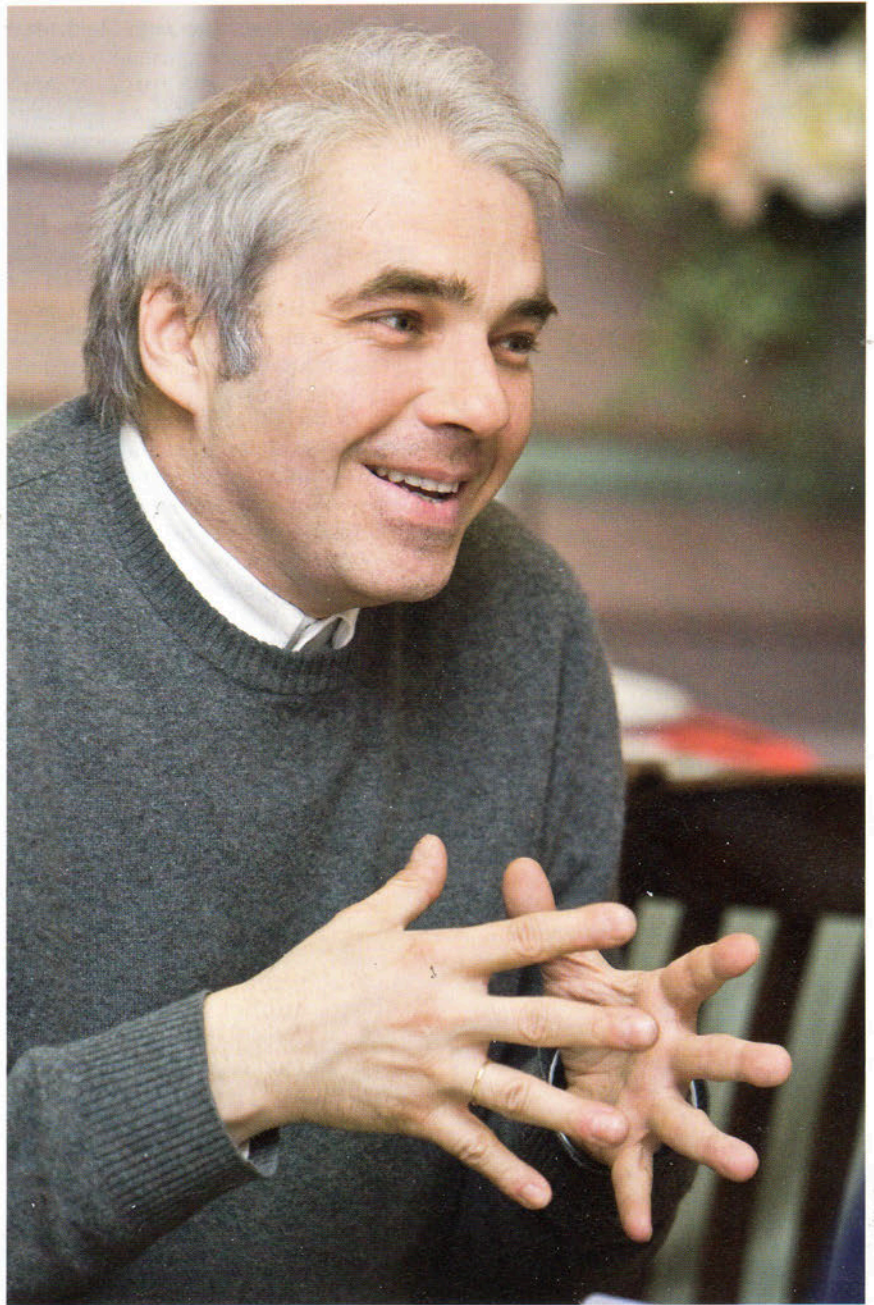
— Я виріс у сербській та одночасно югославській культурі. Це, мабуть, важко уявити, але я мав подвійну ідентичність: я був сербом та югославом водночас. Тому культури тих націй, які склали Югославію, належать також і мені. В школі ми вивчали словенських та македонських поетів. Коли почалися «війни за югославський спадок», я подумав, що за кілька років ніхто й не згадає про тих словенських поетів XIX сторіччя. Раніше принаймні 20 мільйонів людей знали про них. Нині — я не певен... Моя подвійна ідентичність була для мене дуже комфортною. Тепер же ми змушені до національної ідентичності. Й хоча я люблю свою національну культуру, я боровся проти націоналізму чи принаймні шовінізму всі ці роки.

РОЛЬ ОСОБИСТОСТІ В ІСТОРІЇ

У. Т.: Сербії було нелегко вийти з тієї руїни, в яку країна скотилася під час правління Слободана Мілошевича. Однак прем'єр-міністрові Зорану Джинджичу в 2001 році вдалося фактично переламати ситуацію. Чим він відрізнявся від інших сербських політиків?

— Убивство прем'єр-міністра Зорана Джинджича в 2003 році я вважаю найбільшою трагедією Сербії. Він мав більше енергії, ніж решта політиків не тільки в Сербії, але й в усьому регіоні. Тому його смерть стала нещастям для всіх Балкан. Із ним проблеми регіону були б вирішені набагато швидше. Він був високоосвіченою людиною. Я не хочу нікого з ним порівнювати, але ви самі можете проаналізувати інтелектуальну біографію нинішніх європейських лідерів. Він здобув ступінь доктора філософії в німецькому університеті з давніми традиціями, й у той самий час він був здатен швидко вчитися. Цього дуже бракує політикам у Східній та Центральній Європі.

Коли наші політики здобувають владу, вони починають думати, що стали господарями інших людей. У англосаксонській традиції політиків натомість називають *civil servants* — вони не господарі, вони слуги, вони служать. І Зоран Джинджич був готовий служити. З іншого боку, він дуже добре вивчив англійську за один рік. Звісно, він чудово знав німецьку, що допомогло йому вивчити цю мову. Але все одно, за рік політичної діяль-

ЄВРООПТИМІСТ. Мілета Проданович має велику надію, що і Сербія, і Україна колись об'єднаються під дахом Євросоюзу

ності він уже міг виголошувати промови англійською, і це вражас.

Коли Джинджич загинув, його наступником став дуже добрий політик Зоран Живкович. Деякі люди говорили, що він не має такої освіти й бачення, як попередник. Але я сказав, що в нас є бачення — це бачення Зорана Джинджича, і тепер нам дуже потрібен той, хто матеріалізує це бачення. Нам потрібні були політики, які можуть приймати швидкі рішення. На жаль, після Живковича

нас спіткала невдача в особі Воїслава Коштуніци, типового кабінетного політика. Його ідеологія була невідповідною, але навіть не це було найгіршим. Найгірше те, що він сприймав політику не як практику, а як теорію.

У. Т.: Однак навіть після трагічної смерті Джинджича зміни в Сербії не завмерли, а тривали далі...

— Так, це був швидкий рух вперед, хоча для тих, хто живе в Сербії, політична ситуація завжди здається

дуже заплутаною. В мене враження, що ми ніби на автопілоті, адже немає справжньої моделі розбудови країни. Та я думаю, що Сербія стане членом Європейського Союзу. Найбільша партія країни прийшла до влади під гаслом «За Європу». І ті люди, які розуміють переваги ЄС, усе ще становлять більшість у нашому суспільстві. Проте якщо Європа буде сумніватися, чи давати нам шанс, боюся, кількість євроскептиків зросте.

Навіть ті партії, що вийшли з епохи Мілошевича, змінюються. Вони діляться на менші частини, котрі вже не такі небезпечні, як були раніше. Це добрі новини. І деякі частинки тих партій, які були шовіністичними чи навіть пов'язаними з воєнними злочинами, починають відігравати роль «нормальних європейських правих».

ПОМИЛКИ ЗАХОДУ

У. Т.: У країнах колишнього соціалістичного табору останніми роками відбувалися та й досі тривають дуже складні процеси. Чи розуміють західні європейці те, що насправді діється на Сході та Півдні Європи? Яке ваше бачення нинішньої Європи?

— Деякі з них справді мають дуже добре розуміння. А деякі почувуються безпорадними, бо знають, що їхньою думкою керує інша інстанція. Це стало особливо помітно під час бомбардування Сербії в 1999 році. Було відчуття, що є хтось інший, хто формує та підштовхує громадську думку в Європі. І там є люди, які розуміють це, і їм це не до вподоби.

Сьогодні в Європі криза — і вона розпочалася за межами Європи. Можливо, Україна та Сербія ще не належать до цієї економічної системи, але вона, звісно ж, впливає на нас. Бажання дозавершити об'єднання Європи під дахом ЄС зникає. Та все ж є велика надія, що ми не змарнуємо своїх шансів тепер і в нас буде достатньо часу, аби стати членами ЄС.

У. Т.: Сербі тривалий час були для Заходу «поганими хлопцями», чи не єдиними винуватцями хаосу на Балканах. Як оцінюють цю позицію в Сербії?

— Ставлення світової спільноти до наших воєн не обмежується бомбардуванням та поганими рішеннями,

це ще й таємні оборудки з Мілошевичем. Перед підписанням Дейтонських угод його називали «М'ясником Балкан», а за тиждень він уже був «Гарантом миру та стабільності на Балканах». Причиною повного нерозуміння світовою та європейською спільнотами ситуації на Балканах стала діяльність останнього югославського федерального уряду, який очолював Анте Маркович. Прем'єр був економічним реформатором, котрий зупинив інфляцію та заклав підвалини для переходу від однопартійного комуністичного режиму до багатопартійного демократичного.

Першою помилкою стало те, що республіканські вибори призначили перед федеральними. Я хочу нагадати, що Югославія була не федерацією, як це зазначалося офіційно, а, практично, конфедерацією — союзом шести держав. Наприклад, не існувало федерального міністерства культури. Федеральні установи були слабкими, але Європа могла врятувати Югославію як проект. Як

Убивство прем'єр-міністра Зорана Джинджича в 2003 році я вважаю найбільшою трагедією Сербії. Він мав більше енергії, ніж решта політиків не тільки в Сербії, але в усьому регіоні

на мене, це був дуже розумний проект, ідея якого закорінена в культурі. Цю ідею у XIX сторіччі особливо розбудовували хорватські інтелектуали.

Європейське співтовариство могло підтримати Анте Марковича й ідею республіканських виборів після федеральних, але воно не стало цього робити. Марковича атакували чотири наймогутніші гравці в тодішній Югославії — три найважливіші республіки (Словенія, Хорватія, Сербія) та армія, яка була фактично сьомим суб'єктом федерації. Навіть його реформи були атаковані — сербський лідер Слободан Мілошевич, хорватський лідер Франьо Туджман та словенський лідер Мілан Кучан знайшли спільну мову, аби повалити Марковича. І за дві хвилини до катастрофи Європейське співтовариство раптом закричало: «Ми пустимо вас, не вбивайте

одне одного. Ви ввійдете до ЄС 1995 року разом із Австрією». Але словенці сказали: «Ні, ви брешете».

У. Т.: А що було другою помилкою Заходу?

— Поділ Сербії. За всіма європейськими документами перегляд кордонів можливий тільки за тієї умови, якщо країни перебувають у процесі переговорів і погоджуються на нього. Тепер ми маємо зміну кордонів без такої згоди. Це означає, що вся архітектура Європи, створена ОБСЄ, руйнується. Я симпатизую косовським албанцям, але думаю, що навіть для них погано те, що вони дістали незалежність таким чином. Ця зміна кордонів може призвести до хаосу навіть в Україні. Ми вже побачили наслідки Косова в Грузії.

У. Т.: Російські мас-медіа ніколи не втрачали нагоди наголосити на безмежній любові сербів до Росії. Якщо це навіть частково правда, в чому причини таких почуттів?

— Це просто епідемія! (Сміється.) Відповідь одним реченням. Я думаю, що ця ірраціональна любов, яку поділяє багато сербів, ґрунтується на факті, що в нас немає спільного кордону з Росією.

У. Т.: На відміну від Сербії, Україна з Росією межує. Який сербський досвід міг би бути корисний для нашої країни?

— В Україні є одним шаром проблем більше, ніж у Сербії. Це проблеми ідентичності. І це зайвий привід для ваших політиків зробити ситуацію ще божевільнішою. Це для них золота копальня. Вони можуть зіграти на будь-яких настроях. Я розумію, що певні люди хочуть мати певну ідентичність, а інші — ні. Подібна ситуація в Македонії.

Та для таких країн, як Македонія, добре, що її населення становить лише трохи більше двох мільйонів. Євросоюз над усе любить маленькі країни, такі як Люксембург, Латвія, Литва, Естонія. Небагато людей, невелика територія, керує економіка... Але Україна зі своїм великим населенням, великими проблемами — для неї потрібні час, зусилля та справді добра воля з боку Європи. ■

АВТОР: Ігор Кручик, Київ – Кишинів

ЧЕРВОНИЙ ДЕКАДАНС

Молдовська «революція лоз» отримала різок через те, що опозиція виявилася розніженою, незгуртованою та неготовою до маніпулятивних технологій неокомуністів

У ПОГРОМЛЕНОМУ ПАРЛАМЕНТІ

Невідомі нападники 7 квітня, яке молдовські ЗМІ охрестили «чорним вівторком», розгромили парламент і президентський палац. На адміністрації президента Владіміра Вороніна ще не стертий напис Pidari. Мережевий ресторан «Ендіс піца», який, за чутками, належить Олегові Вороніну, синові президента, не чіпали — хоча він розташований просто під стінами президентури.

У парламенті Молдови смердить попелом і мокрим ганчір'ям. У цій будівлі колись містився ЦК радянської Компартії Молдови, нині ж комуністи збудували собі неподалік шикарний кількаповерховий офіс у стилі хай-тек. Бешкетники теж чомусь його обійшли. В кабінеті депутата Васіле Бодиштяну прибиральниця бідкається: «Ремонт робитимуть. Це ж залишимося, мабуть, без зарплати».

Розчехнуті й виламані стулки ліфтової шахти. Ще одні двері зірвано з петель. Шарудіння. Зазираю в кабінет, де забирає зі свого столу папери немолода жінка — депутат парламенту Валентина Кушнір.

У 2007 році на виборах до місцевих органів влади комуністи Молдови програли, подібного очікували й на цих парламентських перегонах

«Партія, в якій я була майже 20 років, зазнала поразки», — каже депутатка, маючи на увазі націоналістичну Християнсько-демократичну народну партію. Як переконана Кушнір, їх лідер Юріє Рошка під час минулого обрання Вороніна президентом країни «злив» свою партію, віддав голоси комуністам. Виборці зради цієї не пробачили. «Все життя я боролася проти комуністів. Те, що вони творили з нашим народом останні вісім років, це диктатура, — вважає депутатка. — Спікер Маріан Лупу взагалі не зважав на опозицію. Уряд набрав мільйони закордонних кредитів, зокрема для підприємств, які контролює син Вороніна».

Кушнір з-поміж тих, кого влада звинувачує у погромах. Вона увеленена, що комуністи сфальсифікували вибори, тож у день масових протестів була серед молоді. «Але як я могла це організувати? — обурю-

ється вона. — Так, я ходила з мегафоном. Потім віддала його хлопцям і пішла по другий. Я депутат, і повинна бути з громадянами».

ЧОГО НЕ ПОМІТИЛИ СВРОСПОСТЕРІГАЧІ

Директор Інституту розвитку соціальних ініціатив IDIS Ігор Мунтяну впевнений: «Люди вийшли на вулиці миролюбно, тому що результати здалися їм мало правдоподібними». У 2007 році на виборах до місцевих органів влади комуністи Молдови програли, подібного очікували й на парламентських перегонах. Тим більше, що цього року масово вийшов голосувати так званий *virgine electorate*, або «цнотливі першовиборці», народжені вже за часів незалежності. Вони навряд чи додали б відсотків червоним.

Але комуністи взяли майже половину голосів виборців. Пан Мунтяну пояснює **Тижню**, що Молдова назгал аграрна країна, в селах живуть немолоді люди з консервативними симпатіями. Крім того, є й широкі можливості для влади маніпулювати електоратом. Наприклад, Компартія не брала участі в теледебатах — між собою сперечалися лише опозиціонери. «Не було конкуренції партій у цій виборчій кампанії. Адмінресурс — можливість чиновників працювати на своїх».

Експерт розповідає про «мертві душі» в списках виборців: «Знаю випадок: людина фізично перебуває зараз у Токіо, але, за документами, — проголосувала тут».

Як відомо, Владімір Воронін побачив у протестних подіях насамперед «руку Румунії»: звинуватив цю країну у втручанні в справи Молдови й оголосив румунського посла персоною нон грата. Риторика владних ЗМІ: опозиція намагалася здійснити «переворот», бо їй «треба відзвітувати за багатомільйонні впливання з-за Пруту».

«Намагаючись криміналізувати опозицію, влада шукає зовнішнього ворога, — каже пан Мунтяну. — Румунія — це елемент комуністичної іконографії, риторичний ворог ще з часів Комінтерну. Внаслідок антирумунської істерії влада відвертає увагу суспільства від оцінювання результатів виборів. Те, що відбулось у вівторок, має чимало детективного. ▀

«Вітаємо вас у Румунії! — повідомив мені молдовський мобільний оператор. — Вартість послуг...» **Тиждень** опинився не лише в іншій країні, а й в іншому історичному та ментальному вимірі. Але це був усе-таки Кишинів, а не Бухарест, хоча багато хто тут справді ідентифікує себе з румунами.

В юрбі з'явилися радикали, які нагнітали становище, кричали румунські гасла з російським акцентом».

Ідея приєднати Молдову до Румунії навряд чи сподобається європейцям або росіянам. Тому воронінські ЗМІ педалюють «румунський фактор»: це той плюшевий ведмідь, із яким зручно борюватися. В опозиції ж наразі якихось оприлюднених проєктів возз'єднання з Румунією немає.

ЧУДЕСА У ВИБОРЧІЙ УРНІ

Співробітник того ж інституту IDIS В'ячеслав Іоніце працював на цих перегонах на виборчій дільниці в Кишиневі. За його попередніми підрахунками, комуністи накрутили собі близько 10% голосів.

«На моїй дільниці електорат із минулих виборів виріс із 1600 до 2200 осіб. Зростає кількість тих, хто голосує за додатковими списками. Зазвичай таких було 60–70, цього разу – 130 виборців. Сам я живу в Страшенях. Населення в нашому місті з попередніх виборів, виявляється, зросло аж на 21%. Це за документами. Є ще разючіші цифри: в селі Греблешти людей стало більше на 29%! Поповнення електорату вражаюче. При тому, що загалом по республіці чисельність населення падає».

Іоніце розповідає **Тижню** також про маніпуляції з відкритими талонами. «Спостерігач від Таджикистану похвалив нашу демократію. Дякуємо, – підсумовує пан В'ячеслав. – Останні роки на представників опозиції відкривали кримінальні справи, у них практично не було доступу до ЗМІ, тим більше до громадської компанії «Телерадіо-Молдова». Йшло жорстке промивання мізків. Якщо комуністи підуть далі, Молдова ізолює себе від світу».

ВІД ШЕНГЕНА ДО УНГЕН

На кишинівській вулиці Букурешту розташовані штаби кількох провідних партій Молдови. Офіс консерваторів зачинено. В будинку Ліберальної партії вікна зашторені, в двері не достукатися. А от у новому котедржі ліберальних демократів пошвавлення. Лідера партії Влада Філата немає. Однак, проминувши кілька залів, знаходжу в мансарді Михайла Годя, віце-голову АДПМ. Він заперече, що партія збиралася проводити 10 квітня якісь вуличні заходи. «Ми зосередилися на перевірці

ФОТО: REUTERS

НЕВЖЕ КОМУНІСТКА? Стверджують: за ПКРМ голосує сільський електорат. Хтозна: спостерігачі доїжджають сюди рідко

бюлетенів. Уже почали виявляти «мертві душі». Комуністи сфальсифікували вибори на 10–15%. Наприклад, дружно проголосував за них увесь будинок, якого за адресою, що фігурувала у виборчих списках, узагалі немає», – розповідає ліберал-демократ.

Політик упевнений, що підтасовки помітили й деякі міжнародні спостерігачі. «Баронеса Емма Ніколсон із місії ОБСЄ здивувалася: ввечері в неділю комуністи мали 35%, а на ранок – уже 50%». Політик втішений тим, що є заява євроструктур із вимогою до уряду Молдови поновити відносини з Румунією. Розповідає, що в його республіки з сусідньою країною – членом Євросоюзу дуже тісні родинні зв'язки. «Третина населених пунктів Молдови поділені кордоном, так що частина їх розташована в Євросоюзі: Унгени, Скуляни тощо. Скажімо, міністр внутрішніх справ Молдови Георге Папук родом із такого ж села Фресінешть», – розповідає Михайл Годя.

До того ж, між країнами немає мовного бар'єру, молодь майже вільно їздить до Румунії й дивиться, як родичі живуть у євроспільноті, дехто вступає до румунських вишів. Натомість у себе на батьківщині молоді люди бачать архаїку: брак робочих місць, примітивний агітпроп і домінування однієї партії.

Ліберал-демократ переходить до подій «чорного вівторка»: «Я істо-

Недоторканність

Депутат парламенту Молдови, антикомуністка Валентина Кушнір обвинувачується владою в тому, що була серед зачинщиків безладдя «чорного вівторка». «Але як я могла це організувати? – обурюється вона. – Так, я ходила з мегафоном серед студентів. Потім віддала його хлопцям і пішла по другий. Я депутат, і повинна бути серед громадян. Я казала: поліціанти – наші брати, вони теж страждають від диктатури... Там були якісь провокатори. Я вплевнена», – каже депутат. Вона розповідає, як правоохоронці били студентів ногами. Жінка-парламентарій і сама постраждала, незважаючи на те що в Молдові юридично існує депутатська недоторканність і, за її словами, поліція знала, хто перед нею. Депутат показує **Тижню** синці на руці і спині, називає прізвища поліцейських, які її били.

ФРОНТ РОБІТ. На ремонт парламенту треба близько \$35 млн. Серед вірогідних підрядників називаються фірми Олега Вороніна, сина президента

рик, і чітко бачу аналогію з Берліном. Вони підготувалися до «підпалу Рейхстагу». Пам'ятаєте?.. Комуністи знали, що суспільство не сприйме оголошені ними результати виборів. Упевнений, що провина за 7 квітня лежить на владі». Політик згадує принагідно 1989 рік, коли нинішній президент був міністром внутрішніх справ МРСР. Тоді відбулися подібні події: хтось невідомий трощив міністерство поліції, а потім Воронін це використав, щоб посилити свій політичний вплив.

«РЕВОЛЮЦІЯ ЛОЗ»: ПРОЛОГ, НЕ ЕПІЛОГ

Біля 20-поверхового готелю «Космос» тягне руку вгору кінний Григорій Котовський. Поруч — шикарний комерційний центр. За два кроки — убогий «блошиний ринок». Розпитую, як іде бізнес.

— Який тут бізнес? — бідкається тітка, що продає лахи. — Я б у місто й не возила барахло. Але слухай: як прожити на пенсію у триста лейв (близько 240 грн. — Ред.)?

— Так чого ж у селах, кажуть, голосували за комуністів?

— А ми інших не знаємо! — відповідає тітка. І переходить у наступ: — Ну, а хто платив тим студентам? Мабуть, мільярдер Статі?

— Може, бен Ладенеску? — жартує інший продавець.

Це всі знають: майже третина працездатних молдован їздить пра-

Третина населених пунктів Молдови поділені кордоном, так що частина їх розташована в Євросоюзі: Унгени, Скуляни...

цювати за кордон. Їхні заробітки — головна стаття доходів бюджету країни. Вони, найвірогідніше, не голосували, а якщо й змогли б виявити свою волю, то навряд чи підтримали б комуністів. Тим, як видається, й немає чого запропонувати, крім учорашнього снігу утопічних гасел. Звідки ж такі відсотки на виборах?

Імовірно, Владімір Воронін не забув про долю Чаушеску — хоч румуна, але комуніста — звідси його гнучкість і «багатовекторність». Для декого президент виглядає «комуністом із людським обличчям»: зумів домогтися приязності європейців, росіян, нацменшин Молдови, інтелігенції. Навіть композитор Євген Дога — може, найвідоміший молдованин, хоч і мешкає переважно в Москві — підтримав на цих виборах комуністів.

Не останню роль відіграє й антирумунська риторика, яка до душі численним молдовським росіянам, та й українцям теж. Російськомовні сприймають комуністів як захисників їхньої пострадянської ідентичності та сякої-такої стабільності: люди пам'ятають війну з Придністров'ям і «тиху варфоломійську ніч» часів пе-

ребудови, коли провокатори малювали на квартирах росіян хрестики, попереджаючи в листівках, щоб звільняли місця для румунів.

Воронінці, схоже, ретельно вивчали досвід правління як «суверенних демократій», так і своїх історичних предтеч, тож намагаються створити враження більш-менш чесної перемоги. Почасти це їм вдається, бо в Молдові слабе громадянське суспільство, на дільницях не надто пильно дглядали за виборчими процедурами, та й закордонні спостерігачі не поспішали в цей «закапелок Європи».

Президентський термін Владіміра Вороніна в будь-якому випадку добігає останніх днів, законних варіантів лишитися в нього немає. Однак дехто не виключає механізму передачі влади «ручному» наступникові — щось на кшталт російського тандем-сценарію Путін-Медведев. Депутат Кушнір не має жод-

них сумнівів: «Як погода в нас через три дні московська, так і в політиці теж. Воронін може зараз очолити парламент. І продовжить командувати. А президент буде такий, як спікер Маріан Лупу, він нічого не зможе зробити, в нас же парламентська республіка».

«Їхня мета — створити за допомогою Росії державу на кшталт Білорусі. Але в нас авторитарний режим не пройде. В Молдові недостатньо репресивних структур, і поруч — Євросоюз», — сподівається на краще Михайл Годя. Звучить обнадійливо, але саме по собі нічого не стається. Знамениту виноробну промисловість Молдови вже скупили росіяни — так само потроху приватизують тут і демократію. Опозиція в країні досить обережна, якщо не сказати — позірна. Виглядає, що вона зможе хіба попусвати комуністам картину за єдиний депутатський голос, якого тим усе ще бракує для повного задоволення — наступного президентства (в Молдові главу держави обирає парламент).

Але якби опозиція через суд домоглася проведення нових виборів, комуністи навряд чи набрали б навіть 40%. Що за молдовськими законами означатиме програш: не можна сформувати уряд, обрати свого президента... Проте це поки лише рожеві мрії в країні червоного декадансу. ■

ПОГЛЯД

Молдавія на схід від Молдови

Молдовани вкотре порушили румунське питання. А чи готові ми до того, що у наших найближчих сусідів виникають такі питання?

АВТОР: Кирило Галушко,
Центр соціогуманітарних досліджень
імені В. Липинського

Що ми знаємо про відносини Угорщини з Трансильванією або про різницю між Молдовою та Румунією? Чи варто говорити про наше «місце у світі», коли ми не в курсі справ щодо власного прикордоння? Суперечка щодо острова Зміїний нас чимось збентежила? А які висновки? Хто там живе – за Дністром та Дунаєм?

«Чим ближче було до дня виконання договору, народ, збираючись у юрби, плентався туди-назад берегами Пруту і, як череда, тинявся по селах. Протягом кількох тижнів усі прощалися з батьками, братами і родичами – аж до того часу, поки їм довелося розлучитися, можливо, назавжди». Так сумно писав сучасник про захоплення у 1812 році росіянами Бессарабії – частини Молдовського князівства, яке з XV століття було автономним васалом Османської імперії. Було продовжено російську традицію, що тривала з 1774 року: слідами переможних війн щоразу відтинати в Османів чергове причорноморське міжріччя. Спочатку було між Дніпром і Бугом, потім – між Бугом і Дністром, тепер – між Дністром і Прутом. До Дністра були степові землі кочівників-ногайців, а ось далі – переважно православна й осіла Бессарабія, частина Молдови. Зазначимо: це не була Туреччина, то була Молдова, так само як українська Гетьманщина – це не зовсім Росія. Молдова була васалом османів, Гетьманщина – васалом Москви.

Волохи (або влахи) мешкали у двох підтурецьких державах: Волоському та Молдовському князівствах і трохи – у Трансильванії, що дісталася Габсбургам. Всупереч домінуванню в місцевому елітарному середовищі грецької культури і мови, ватажки національного відродження висували гасла об'єднання в єдину державу під гаслами «латинства», а не «грецизму». Волохи були нащадками давніх і римлян, їхня народна мова була, за визначенням мовознавців, «східнороманською». Ідеалом інтелігенції була єдина «Романія» («Римлянія», яка у нас зветься «Румунія», а народ – відповідно «румуни»).

Цікаво, що все молдовське починалося зовсім не в тих краях, які ми сьогодні вважаємо Молдовою. Знайдіть на мапі річку Молдова на півночі Румунії – оце і є справжній осередок історичної Молдови; так здавна називалася Північно-Східна Румунія, а її столицею були Ясси. У середині XIV сторіччя місцевоє православне населення на чолі з воеводою Богданом утворить тут Молдовське князівство. Тоді ж до складу нової держави на сході увійшла Бессарабія – терен між Прутом і Дністром. Саме відтоді Молдова від Карпат до Дністра стала спільною державою для майбутніх румунів та українців. Наші предки у її населенні становили майже 40%. Потім звідти ми отримаємо прикметні прізвища Підкова та Могила (можливо, й Сірко), саме там почнеться уславлений смертний шлях Дмитра Байди-Виш-

невецького. Якби доля зберегла Тимофія Хмельницького, нами керувала б українсько-молдовська гетьманська династія.

Утім, з 1812 року Молдовське князівство було відкинута на захід від Пруту, а на відтятих теренах утворено Бессарабську губернію. Після Кримської війни, поки не було ладу поміж великими державами, у 1861 році де-факто утворилася Румунія. У 1918-му румуни увійдуть на терени етнічно строкатої Бессарабії, але в 1940-му зусиллями Сталіна виникне Молдавська РСР. Радянська Молдавія офіційно представляла «окремий народ, який прагнув близькості з Росією», але, як жартують лінгвісти, «попри офіційне існування окремої молдавської мови, так і не вдалося створити молдавсько-румунського словника, адже лексикони обох мов ідентичні». За часів Чаушеску контраст між Румунією та Молдавією виглядав таким, як між Північною та Південною Кореєю. Зараз – навпаки. І зрозуміло, чому «хтось десь чимось» у Молдові невдоволений. Але нам має бути цікава інша інформація (що ні до чого не зобов'язує): поки у наших офіційних переписках населення фіксуються окремо румуни і молдовани, у румунських фіксуватимуться окремо українці та русини. Так уважають румуни; звісно, молдовани – проти. Будьмо політкоректними, шануючи позицію молдавського народу, але давайте усім цим справді поцікавимося!

Дбаймо про інтелект
України разом!

www.dity.org.ua

гаряча лінія: 8 050 101 00 60

Підтримайте
всеукраїнський благодійний проект

З книгою - до дітей!

організатори:

Міжнародний благодійний фонд
"УКРАЇНА 3000"

підтримка:

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

ПрессКом TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

Акції протесту грузинської опозиції в Тбілісі, які почалися 9 квітня, проходять, за винятками кількох інцидентів, мирно. Влада не чинить демонстрантам значних перешкод і навіть допустила їхніх лідерів на телебачення. Оскільки ж президент Міхаїл Саакашвілі категорично відмовився подавати у від-

ставку, опозиціонери оголосили свої акції безстроговими й змінили тактику. З 13 квітня на додаток до постійного мітингу під будівлею парламенту вони почали ще й цілодобове пікетування президентської резиденції, а з 14-го – ще й громадського телебачення.

Ненормальна грузинська опозиція

Юлія Латиніна,
кандидат філософських наук,
російська журналістка
та письменниця

Тільки-но грузинський політик йде в опозицію, він стає ідіотом. Це, так би мовити, особисте враження. Бо я багато разів, приїжджаючи у Тбілісі, намагалася чесно ставити опозиціонерам змістовні запитання. Приміром, запитую Георгія Хаїндрава: «Чому ви проти Саакашвілі?» – «Тому що він тиран і корупціонер». – «А можна навести приклади корупції?» – «Чому я маю виконувати за вас вашу роботу, – каже Хаїндрава, – я вам описав загальну політичну ситуацію, а приклади шукайте самі».

Або після російсько-грузинської війни приходжу до Дато Усапашвілі, якого вважають найрозумнішим і найпоміркованішим опозиціонером. «Треба було робити не так», – каже. Ну добре, я розумію, що не так, а що саме мала робити Грузія, коли російські танки рушили до Рокського тунелю? «Потрібно було якось обернути справу миром». Ага.

Обернути справу миром і повісити кішці на шию дзвіночок.

Усе це, звісно, дуже погано, тому що в демократичній країні має бути опозиція. Якщо в країні немає адекватної опозиції, це не демократія. У цьому сенсі Грузія не демократія – не тому, що в ній відсутня адекватна влада, а тому, що в ній немає нормальної опозиції.

Чому саме з Грузією сталася така дивна історія, мені, як політологу, дуже цікаво. Я довго думала над цією проблемою і вирішила, що головних причин дві.

Перша полягає в тому, що на Кавказі кожен вважає себе президентом. І зовсім неважливо, чи в Чечні, чи в Грузії, чи в Дагестані, – кожен чоловік, який себе поважає, мріє про президентство, не рахуючи грудних дітей, які мріють лише про соску.

І тому кожен другий грузин, який був міністром, або послом, або депутатом, автоматично вирішує, що вже готовий бути президентом, і щиро не розуміє, що на цьому призначеному для нього місці робить Саакашвілі.

У результаті те, що в Грузії називається опозицією, в психіатрії має назву інфантильність. Я з величезною повагою ставилася до колишнього спецпредставника Грузії в ООН Іраклія Аласанія, доки не з'ясувалося, що перед нинішнім мітингом опозиції його прибічники всюди ходили і пошепки повідомляли, що «Іраклій вже про все домовився з Мішико, потрібно лише вийти на площу, і Мішико відразу піде».

Друга причина опозиції – і її численності – полягає в тому, що Міхаїл Саакашвілі зламав хребет

старої Грузії. Колишньої Грузії – Грузії ancien regime з ендемічною корупцією, хабарами, зв'язками, злодіями в законі – просто немає. Є інша Грузія, де копи не беруть хабарів, де у приватну власність продано все, окрім совісті, й де на зміну злодіїв у законі та інтелігентів прийшла меритократична еліта, яка

вважає за краще розмовляти англійською, а не російською.

Це дуже боляче, це торкнулося кожної сім'ї, і потрібно знати Грузію, щоб розуміти, що грузин завжди пожаліє свого дядька, «якого ні за що викинули з міліції», і брата, «якого ні за що посадили в'язницю».

Лечу в літаку з московським будівельником-грузином. «А чи добре будувати в Тбілісі?» — запитую. «О, чудово! За будівлю в 12 тис. м² я заплатив \$12 тис. за проект — і все, через три місяці буду, а в Москві мені це коштувало б три роки і півтора мільйона». — «А ви голосували за Саакашвілі?» — «Звісно, проти! Він сволота така: у мене дядько в Рахунковій палаті працював. Прийшов новий начальник, поставив у кабінетах жучки, спіймав трьох осіб на хабарі й звільнив усіх 800».

Те, що звільнений дядько і проєкт за три місяці якось пов'язані,

навіть не спадає моему співбесідникові на думку — це ж Кавказ! Дядько важливіший.

Говорю з професором із кварталу Ваке. (Ваке — це взагалі грузинська Вангедя. — Авт.) «Цей негідник Саакашвілі закритий медичний інститут». Інститут був розташований у підвалі й продавав дипломи. «А ви хотіли б лікуватися у лікаря, який закінчив цей інститут?» — запитую. «Не в цьому річ! Діти три роки вчилися, платили гроші, як можна їх викинути на вулицю?»

Безробітні менти і звільнені чиновники, мешканці незаконно споруджених і тому знесених будинків, бізнесмени, в яких жорстко відібрали те, що вони отримали задарма

Те, що в Грузії називається опозицією, в психіатрії має назву інфантильність

при Шеварнадзе, а найбільше грузинська інтелігенція, велична, корумпована і непотрібна, як і будь-яка аристократія, що відживає; професори, які були впевнені у своєму спадковому праві зарахувати сина друга в університет просто так, а синів простолюдинів — за гроші, — всі вони раптом виявилися в опозиції і всі вони не можуть сформулювати своїх вимог.

Не можуть же вони написати на знаменах: «Дасш хабарі!» Тож і пишуть: «Геть Саакашвілі!» Єдина їхня надія — поводитися так, щоб побити. Адже тоді це буде ознакою відсутності демократії в Грузії.

Саакашвілі зробив неможливе. У колишній радянській країні, роз'їденій хабарами, дружбою і зв'язками, країні, де як клас був відсутній дрібний приватний власник, що є живильним середовищем свободи, а замість нього був злодій у законі, аристократ і чиновник, він будує західне суспільство, і це приклад, що надихає, для Росії і кровна образа для Кремля.

Називав Саакашвілі Путіна «ліліпутіним» чи ні — справа темна, але жоден нормальний диктатор, який розглядає владу як спосіб отримання грошей для швейцарських офшорів, не може винести прикладу ненормального диктатора, який ламає хребет нації заради приватної власності й чесної поліції. Це було сприйнято як особистий виклик — і всю міць російської державної машини було кинуто проти Грузії, як у 1960-ті роки її було кинуто проти США.

У 1960-ті ми постійно чули, що в США безробіття і Компартия ось-ось прийдуть до влади. Тепер ми постійно чуємо, що Грузія ось-ось розвалиться, а Саакашвілі ось-ось скинуть.

Сумно одне: якщо антиамериканській пропаганді ніхто не вірив, то тепер російська інтелігенція показала себе не так вірним союзником російської влади, як вірною подружкою інтелігенції грузинської. Свої уявлення про Саакашвілі російська інтелігенція здебільшого черпає з телефонних розмов зі своїми колишніми товаришами по гучних бенкетах у Піцунді чи Тбілісі. А це все одно, що черпати уявлення про першого консула Бонапарта з розповідей вигнанців у Кобенце.

ЄВРОФОРМАТ

ФОТО: REUTERS

У новому складі Європейського парламенту може постати проукраїнська політична група

АВТОР: Жанна Безп'ятчук,
Київ–Брюссель

Єврокомісія та MTV домо-вилися про проведення спільної кампанії «Чи можеш ти мене почути, Європо?», що має спонукати молодих європейців взяти участь у виборах до Європейського парламенту 4–7 червня. Перед євровичовниками вкотре постає сакраментальне питання: яким чином умотивувати громадян 27-ми країн-членів сприймати єдиний виборний орган Європейського Союзу як демократичну інстанцію, що представляє їхні ж інтереси, а не як надмірно масивну й замкнену в собі структуру?

НИЗЬКА ЯВКА ЯК ВИКЛИК

На останніх виборах до Європарламенту 2004 року явка виборців сягнула рекордно низької позначки – 45,6%. На виборах 1999-го вона була не набагато вищою – 49,8%. Найбільшу явку зафіксовано в 1979 році – 63%, але це були перші загальні й прямі вибори до

законодавчого органу ЄС. Відтоді кількість європейців, які приходили на виборчі дільниці, зменшувалася від виборів до виборів. За ті 30 років, які минули від перших виборів до Європарламенту, європейці вже звикли вірити, що цей орган фактично не впливає на їхнє життя.

Сьогодні можливість реальних змін у ментальному сприйнятті Європарламенту безпосередньо залежить від підписання Лісабонської угоди. Вона передбачає значне розширення повноважень і впливу парламенту в різних царинах, зокрема й у спільній зовнішній політиці ЄС. Якщо взяти до уваги ще й передбачене Лісабонською угодою запровадження посади одноосібного президента ЄС, то інституційна структура Євросоюзу має істотно змінитися. Однак ірландське «ні», сказане угоді торік на національному референдумі, відтягує можливість таких змін на невизначений час.

ЗМІНИ БУДУТЬ, АЛЕ НЕЗНАЧНІ

Поки що європейці голосуватимуть за старими правилами й апелюва-

тимуть до усталених уявлень про Європарламент. Змінити звичний перебіг євровиборів, утім, може економічна криза. В умовах падіння економіки і зростання рівня безробіття великі шанси на отримання політичних дивідендів мають радикальні партії. Проте, за попередніми прогнозами, на цьогорічних виборах до Європарламенту ця закономірність не спрацює.

Віце-президент Європарламенту Марек Сівец розповів **Тижню**, що, на його думку, економічну кризу взагалі не слід розглядати як передумову потрапляння до Європейського парламенту радикальних політсил. «Наразі соціальний вплив кризи не такий вже й помітний у країнах ЄС, хоча ми й чуємо певні погані новини про зростання рівня безробіття, скорочення виробництва», – переконаний він. За прогнозом аналітиків Лондонської школи економіки та політичних наук і дублінського Трінті-коледжу, вибори 2009 року не принесуть жодних глибоких змін у складі Європарламенту, окрім незначної зміни

балансу між правоцентристськими та лівоцентристськими силами в бік паритету.

ЄВРОПЕЙСЬКІ КОНСЕРВАТОРИ Й УКРАЇНА

Найцікавіші для України зміни мають відбутися в політичній групі Європейської народної партії/Європейських демократів (European People's Party/European Democrats), найчисельнішій і найвпливовішій у Європарламенті. Британські консерватори оголосили про своє рішення вийти з цієї групи й за результатами червневих виборів сформуванню нову політичну групу. Передбачають, що до них приєднаються чеські громадянські демократи, очолювані экс-прем'єром Міреком Тополанеком, та польська партія «Право і справедливість», до якої входить президент Польщі Лех Качинський. Поміж можливих учасників нового об'єднання під назвою «Європейські консерватори» також називають Данську народну партію, італійську Лігу Півночі, бельгійську партію фламандських націоналістів «Список Дедекера» (Lijst Dedeker) та євродепутатів від Литви і Латвії, які сьогодні входять до політичної групи «Союз за Європу націй» (Alliance for Europe of Nations).

Британські консерватори відомі своєю послідовною і чіткою підтримкою ідеї інтеграції України до ЄС та вступу до НАТО. Для цього вони мають свої прагматичні резони: можливе розширення ЄС на Схід стримує поглиблення політичної інтеграції в межах ЄС, яке вони не підтримують. Загалом їхня група зможе отримати до 80-ти місць, що зробить їх четвертою за впливовістю політичною групою Європарламенту. Таким чином, у новому складі Європарламенту передбачається формування політичної групи, ключові позиції в якій посядуть прибічники ідеї повномасштабної інтеграції України до ЄС та НАТО.

Загалом же Європейський парламент — це, передусім, школа освоєння системи фундаментальних цінностей європейської політики, без яких не було б Європи як такої. Європейці звикли жити в координатах цих цінностей і сприймають їх як належне, тому й не поспішають на виборчі дільниці. Для українців же, на жаль, усе це залишається екзотикою. ■

Консерватори без партнерів

Ганс-Герт Пьоттерінг
Президент Європарламенту

СПІЛКУВАВСЯ Дмитро Губенко

бачу партнерів, які могли б підтримати їхню програму.

У. Т.: Роль нових членів Євросоюзу в майбутньому зросте. Чи може вашим наступником стати громадянин країни — новачка ЄС?

— На мою думку, в принципі всі члени Європарламенту рівні. Як на мене, шанси, що новим президентом стане представник нового члена ЄС, високі. Але моя вам порада: поки що не говоріть про мого наступника. Спочатку ми маємо провести виборчу кампанію, а потім побачимо результати виборів. Чинний президент Європарламенту буде цілком відповідальним за свою посаду до 14 липня.

У. Т.: За Лісабонською угодою повноваження Європарламенту мали бути розширені, але угода найближчим часом не набере чинності. На вашу думку, чи потрібно Європарламенту більше повноважень?

— Європейський парламент стрімко розвивався з часу перших виборів у 1979 році. Я можу це усвідомити, оскільки був депутатом із перших виборів. Зараз Європарламент разом із Радою Євросоюзу є відповідальним за 70% європейського законодавства. За умови реалізації Лісабонської угоди наші повноваження було б розширено майже до 100%. Тобто практично не було б жодного важливого законодавчого рішення, в ухваленні якого не брав би участі Європарламент. Європарламент вже зараз вагомий і впливовий, але з підписанням Лісабонської угоди він стане ще вагомим і впливовішим. ■

У. Т.: Останніми роками явка виборців на вибори до Європарламенту постійно знижувалася. Чи очікуєте ви продовження такої тенденції цього разу?

— Сподіваюся, цього не станеться. Виклики, з якими зіткнувся цілий світ, особливо в галузі економіки, я маю надію, приведуть виборців до розуміння того, що підтримати Європейський Союз — це добре, адже ЄС — це частина вирішення проблеми.

У. Т.: Британські консерватори оголосили, що у новому складі Європарламенту вони створять нову праву фракцію із залученням депутатів зі Східної Європи. Як ви гадаєте, наскільки впливовою буде ця група?

— Як голова групи Європейської народної партії/Європейських демократів з 1999 по 2007 роки я робив багато, щоб утримати британських консерваторів у групі. Рішення лідера британських консерваторів Девіда Кемерона, прийняте у Лондоні, на мою думку, не лише прикро, воно є історичною помилкою. Ми побачимо, яку роль відіграватимуть консерватори у Європейському парламенті. Я поки що не

Союз різних

Оптимізм навколобрюссельських ідеологів наштовхується на небажання пересічних громадян жертвувати певними національними цінностями на користь аморфної європейськості

АВТОР: Роман Кабачій

«Європа в економічному сенсі є гігантом, у політичному ж — карликом. І сьогодні, і в близькому майбутньому немає й не буде «європейців», готових віддати за «Європу» свої життя», — так оцінив потуги зі створення спільної євроідентичності поляк за походженням й американець за усвідомленням Збігнев Бжезинський.

ДРАГЛІ ПО-ЄВРОПЕЙСЬКИ

Коли один із «батьків» нової Європи Жискар д'Естен у 1970-х роках вирішив на угоду поєднанню з німцями скасувати святкування 8 травня як Дня перемоги, тисячі людей із ветеранських та профспілкових організацій вийшли опротестувати це рішення. У 2001-му міністр закордонних справ Франції Юбер Ведрін, вочевидь, поспішив із висновком: «Європейська ідентичність є історичною і культурною реальією». За опитуванням газети Le Monde, проведеним двома роками пізніше в шести країнах Європи, у свідомості європейців немає чогось такого, як «європейський пантеон»: кожна країна відтісняє чужоземні особистості, а загалом Європі притаманне радше співіснування національних пам'ятей, аніж їх інтеграція.

Окрім ефекту присутності національної пам'яті, для кожної етнічності характерні збереження звичаїв, традиційний одяг, організація суспільного життя, обізнаність із рідною кухнею. Коли названі риси вже непомітні, національна ідентичність мо-

же проявиться у цілком новому, неочікуваному вигляді.

На думку української дослідниці Наталії Деревінської-Собеської, хоч у процесі європейської інтеграції (її нерідко ототожнюють із вестернізацією) спершу й виникає бажання приймати певні, передусім західні, нововведення, пізніше національна ідентичність відкидає незрозумілі їй речі і повертається до своїх цінностей. Спрощено: якщо, куштуючи вперше оливки, ви спочатку захоплюєтеся їхнім смаком, то пізніше все ж повернетеся до маринованого огірка з бабусиною слоїка.

Українці, як й інші пострадянські народи, пам'ятають намагання створити «нову історичну спільність — радянський народ». На думку того самого Бжезинського, у що байку повірили хіба що чиновники з Департаменту США, які за аналогією з «американським народом» не помітили визвольних устремлень балтів, українців та інших неросійських

народів. Тому, коли наступник Д'Естена на посаді президента Франсуа Міттеран брався описувати історію континенту як пригоду «братерських народів, яким знадобилося понад тисячу років, щоб визнати себе такими, як вони є, і разом повернутися до своїх джерел», ми могли лише посміхнутися: десь ми таке вже чули. «Якщо Європі й вдасться досягти об'єднавчого апогею, вона швидше нагадуватиме не Америку, а велику Швейцарію», — пише Бжезинський. Сьогодні ж вона, як засвідчила газова криза, нагадує хіба що желе у замкненій оболонці Шенгена. Підтверджує цю тезу й активне відродження правого консерватизму, підкріпленого ультракатолицизмом. Ця пара переможно крокує просторами Австрії, Франції, Польщі. Не переоцінювати загрози

Справжній європеєць має знати кілька мов, бути релігійно терпимим і ставити інтереси європейського порозуміння вище від вузьких національних пріоритетів

евроасиміляції радить і польський соціолог Єжи Едліцький. На його переконання, культурна інтеграція відбулася вже тоді, коли впали кордони і було відкрито доступ до інформації.

ЧИ ВСТИГНЕМО НА ПІДНІЖКУ?

Євроінтеграція є одним із аспектів глобалізації, яку так любив свого часу пропагувати Білл Клінтон, називаючи її економічним еквівалентом сили природи. Процес створення єдиної єврототожності крокує поруч із соціалізацією життя, видозміною поняття про родину, укоріненням толерантності до національних і сексуальних меншин. Застереження до євроінтеграції, яке небезпідставно висувають представники української еліти: чи можемо ми собі дозволити влитися в європейське море з недовершеною національною самосвідомістю, коли на наших околицях насе-

лення ще може окреслювати себе як «советське», а слово «євро» асоціюється з модерно пофарбованою стіною? Себто як, не говорячи однією мовою, не ходячи до єдиної помісної церкви, без побічних наслідків долучитися до євроспільноти? Такі проблеми мають і білоруси, в основі ідентичності яких лежить, на думку публіциста Сергія Багря, протиставлення себе світові. «Але в чому ж особливість білоруської інакшості?» — запитує він і відповідає: «Цього країна ще не вирішила».

Львівський історик Ярослав Грицак чомусь упевнений, що голоси українців і білорусів «звучать приглушено або не цілком певно, як не певними є і їхні ідентичність, і місце в Європі. Бо Європа — це не Радянський Союз: там не можна показуватися без національної ідентичності, традицій, власної культури».

Очевидним є факт, що українці й білоруси не перебувають, можливо, в такій вигідній позиції, як нещодавно приєднані до ЄС угорці чи поляки, моноетнічність яких є приводом для анекдотів. Але той самий Грицак зазначає, що українське націєтворення не таке вже й запізніле, як видається. Україна разом із Литвою та Росією потра-

пляє у групу з вельми поміркованою інтенсивністю національної ідентичності. Фактично спостерігається зростання ролі соціальних ідентичностей на тлі поступового зменшення важливості національної тотожності. Інакше кажучи, ми маємо шанс увійти до Європи не як, приміром, затяті українці, а як «гостинні», «релігійні», «приязні» люди. Українцями для європейців ми станемо «за фактом прийняття».

УКРАЇНСЬКИЙ КАПУСНЯК

Оскільки зовнішньополітична ситуація (мається на увазі неокреслений статус України в її проєвропейських устремліннях) надає нам «час і натхнення», можемо хвилюку поміркувати: що українці можуть докласти до спільного борщу європейської тотожності? Як зазначає бельгійська дослідниця Валері Розу, чим є так звані європейські цінності, окреслити

АНЕКДОТ В ТЕМУ

Їде негр у вишиванці у львівському трамваї і читає газету «За вільну Україну». Чоловік із села, побачивши це, не витримує:

- Скажіть, а ви вмієте читати по-українськи?
- Звісно...
- І розумієте українську?
- Розумію, адже я — щирий українець.
- А я тоді хто?
- Не знаю... На вигляд або жид, або москаль.

важко. Допоки Євросоюз розширюватиметься, принаймні у царині європейської пам'яті залишатимуться прогаїлини і недомовки. Для прикладу: уявляючи собі факт майбутнього приєднання України до Євросоюзу, європейці не зможуть прийняти образ Богдана Хмельницького у, скажімо, його польському трактуванні. Або, записавши до реєстру «традиційно словацьких страв» бринзу, Європа здивується, коли під час вступу Україна заявить, що це «суто українська страва». Стрибати на підніжку європейського потяга потрібно якнайшвидше, доки за нас усього не «роз'яснили» інші.

А ось чого не слід виставляти, то це своєї провінційної самозакоханості. Після десятиліть самобичування за гріхи фашизму в Німеччині, переоцінки колоніальної спадщини у Франції, примирення зі своїм «європейським», а не «острівним» статусом у Британії українців не зрозуміють, якщо у нашому багажу червоною ниткою буде присутнє пресловуте «наші мікросхеми найбільші у світі», а «наші поїзди — ...». До речі, певне несприйняття на Заході українського бачення Голодомору має ту саму причину. Реалією ж сучасної України є захист наукових (!) праць із назвами на кшталт «Аберация християнства, або культурний імперіалізм у шатах псевдохристології», з яких, між іншим, можна дізнатися, як заради ближнього свого «ненавистю та безоглядною боротьбою» вчить «приймати ворогів» своєї нації український націоналізм або що в українській класичній традиції «Бог зображується передусім як український Господь». Якщо у розвитку української самосвідомості домінуватимуть саме такі підходи, питання бути чи не бути в європейській нації, нам, вочевидь, не «загрожуватиме». ■

ПОГЛЯД

Вирватись із самоізоляції

Зростання заборгованості перед Росією робить Білорусь її економічним васалом. Відтак білоруська влада вимушена виходити із самоізоляції, куди вона сама себе загнала

АВТОР: Олександр Мілінкевіч, лідер демократичних сил у Білорусі

Становлення нинішньої моделі політичного й суспільного розвитку в Білорусі розпочалося зі збереження після розпаду СРСР радянських методів управління. Йдеться насамперед про страх, тотальний контроль. В економіці це велика перешкода. Та й у царині розвитку людського потенціалу створює великі проблеми: підневільна людина не може діяти успішно й ефективно. Ця модель спрацювала значною мірою завдяки величезним дотаціям від Росії. Наводяться різні цифри: \$6 млрд, \$10 млрд. За рахунок цього покривалися неефективність економіки, її неререформованість.

І тому влада, принаймні її частина, розуміє, що потрібно щось робити, потрібно проводити модернізацію та реформи. Але зараз не найкращий для цього час. Білорусь потребує інвестицій, але знову ж таки нині несприятливий для їх надходження період. Росія бачить, що ми не прагнемо об'єднатися з нею політично й створити союзню державу. Як наслідок – нам кажуть, що ми маємо платити за все за ринковими цінами. А Білорусь до цього не готова. Заборгованість перед Росією зростає. Великий борг робить нас економічним васалом РФ.

Якщо влада вирішує відмовитися від такої моделі розвитку, то вона намагається якимось чином адаптуватися до зовнішнього середовища. Що, власне, і відбувається сьогодні в Білорусі. Звісно, влада країни воліла б наслідувати швидше китайську модель розвитку, коли в національній економіці здійснюється лібераліза-

ЄС – це не дійна корова, яка повинна просто давати нам багато грошей. Східне партнерство – це шанс якісно змінити й оновити наші відносини з Євросоюзом

ція діяльності хоча б середнього та малого бізнесу, а в політиці зберігається «сильна рука». Така модель не може бути ефективною в нашій країні, бо вона має європейські традиції і розташована в безпосередній близькості до об'єднаної Європи. Сьогодні білоруська влада намагається, зберігаючи нормальні відносини з Росією, наскільки це можливо, водночас розвивати інший напрям зовнішньої політики: співпрацю з Європою, що є для нас украй важливою і перспективною. При цьому і в Брюсселі, і в Мінську російсько-грузинську війну сприймають

як великий урок. Кожна влада хоче зберегти свою державу: і демократична, і авторитарна. Усі хочуть жити за своїми, а не чужими, правилами. Я не думаю, наприклад, що Програма Східного партнерства, запропонована низці країн, зокрема й Білорусі та Україні, є виявом антиросійської політики Заходу. Це шанс

зміцнити позиції Євросоюзу в цих державах і розвинути багатовекторну політику.

І Україна, і Білорусь мають чітко усвідомлювати, що ЄС – це не дійна корова, яка повинна просто давати нам багато грошей. Східне партнерство – це передусім нові технології,

можливість працювати на ринку ЄС без обмежень. Для нас усіх це шанс якісно змінити й оновити відносини з Євросоюзом. Східне партнерство передбачає створення зони вільної торгівлі з усією Європою, зміну візового режиму аж до входження до Шенгенської зони. Тобто в перспективі ми можемо отримати такі самі відносини з ЄС, які мають Норвегія, Швейцарія, Ісландія. Тому навіть якби Програма Східного партнерства передбачала нульове фінансування, Білорусь мала би брати в ній участь.

текстове повідомлення

ЗАХОДЬ НА
mobile.24tv.com.ua
і встановлюй
БЕЗКОШТОВНО

ДИВИСЬ НОВИНИ
КОЛИ ЗРУЧНО

телеканал новин

ПОДРОБИЦІ НА САЙТІ

www.24tv.com.ua

Гра з нульовою сумою

АВТОР: Олексій Гарань, професор політології Національного університету «Кієво-Могилянська академія»

Синхронізація виборів президента та Верховної Ради можлива лише за домовленості усіх політичних сил. В іншому разі буде гра на знищення

Восени минулого року Віктор Ющенко зробив спробу (підтриману Партією регіонів) розпустити парламент і провести дострокові вибори. Розрахунок був простий: змінити конфігурацію сил у парламенті, коаліцію і таким чином

усунути нинішнього прем'єра від влади. Конституційне право президент на це мав. Але БЮТ спочатку заблокував виборчий процес, а потім «зметикував на трьох». Приєднавши до коаліції Блок Литвина, БЮТ переграв президента політично. Але Ющенко наголосив, що

коаліція мала заново подати кандидатуру Тимошенко на затвердження, і пішов за роз'ясненням до Конституційного Суду.

ОБМІН УДАРАМИ

Дамоклів меч розпуску висить над Радою вже півроку, проект нового указу, кажуть, постійно лежить у Ющенка на столі. Проте парламент зіграв на випередження і 401 голосом максимально наблизив дату президентських виборів, призначивши їх на 25 жовтня. І хоча ця дата викликає серйозні правові суперечки, щодо неї досягнуто справжнього політичного консенсусу основних парламентських сил. Їхній розрахунок у тому, що протягом останнього півроку своїх повноважень президент, згідно з Конституцією, не має права розпускати Раду. Отже, за підрахунками урядових юристів, цей «дедлайн» має настати вже 25 квітня (хоча опоненти зауважують: повноваження президента завершуються з інавгурацією нового, а цієї дати ніхто не знає). Крім того, наближення дати виборів вигідне Тимошенко і Януковичу, оскільки у нових кандидатів буде менше часу для розкрутки.

І тут Ющенко зробив несподіваний хід (наскільки ефективний — інше питання). Він заявив про свою згоду на одночасні дострокові президентські й парламентські вибори за двох умов: ухвалення закону про обрання Ради за відкритими списками і скасування депутатської недоторканності.

ПРАВОВІ НЕСТИКОВКИ

Обрання Верховної Ради за відкритими партійними списками, власне, є непоганою ідеєю. Її підтримує другий ешелон депутатського корпусу, хоча це й суперечить інтересам лідерів фракції, тому що вони таким чином будуть дещо усунути від формування партійного списку, а остаточний вибір робитимемо ми з вами. Щоб ухвалити такий закон, потрібно 226 голосів. Теоретично можливо, але складно. А ось за скасування депутатської недоторканності народні обранці мали б проголосувати — на словах усі начебто «за». Але для такого рішення потрібно щонайменше 300 голосів, бо це конституційні зміни. Саме голосування має бути проведене двічі,

на двох сесіях Ради поспіль. Тобто остаточне рішення може бути прийнято тільки восени цього року.

А як же тоді синхронізувати парламентські вибори з президентськими?

І тут з'ясовується, що провести одночасно такі дострокові вибори неможливо! Адже коли президент іде у відставку (тоді на виборчу кампанію дається 90 днів), його обов'язки тимчасово виконує спікер ВР. За 60 днів до дати дострокових парламентських виборів він має розпустити Раду. Але Конституція не дозволяє цього зробити. Тому є думка, що насправді ідея одночасних виборів має прикрити саме дострокову парламентську кампанію, що й лишається головною метою Ющенка.

Певна хитрість полягає і в тому, що президентські вибори 25 жовтня не є достроковими, просто їхня дата є максимально близькою. Отже, чергова президентська кампанія має тривати 120 днів. Як тоді синхронізувати ці події? Ухвалити спеціальний закон? Теоретично можливо, хоча складно. Ще одна юридична проблема: згідно з чинним законодавством кандидата в президенти можуть зняти з дистанції, якщо він одночасно балотується до парламенту або місцевих рад. Це означає, що лідери президентських перегонів не можуть одночасно очолювати списки своїх партій, а це б'є практично по всіх політичних силах.

ПОЛІТИЧНА (НЕ)ДОЦІЛЬНІСТЬ

У разі одночасного перезавантаження всіх гілок влади виборці зможуть сформувати цілковито нову владну команду. Це аргумент на користь синхронізації виборів.

Але є аргументи проти. Якщо відбувається розпуск парламенту, хто залишиться на хазяйстві? Або коли у трактуванні результатів виборів виникне суперечність? 2004-го парламент зіграв стабілізуючу роль у пошуку компромісу. Якщо ж відбудеться синхронізація парламентських і президентських виборів, такого вже не буде.

Наступним аргументом проти синхронізації є те, що нові політичні сили можуть і не встигнути підготуватися до парламентських виборів. Якщо вони відбуватимуться за ни-

ншнім виборчим законодавством, якісних змін очікувати не слід. До того ж цікаво, що проти дострокових парламентських виборів виступила навіть пропрезидентська частина НСНУ, а саме громадський рух «За Україну», очолюваний В'ячеславом Кириленком. Тобто можна говорити про те, що фактично вся «Наша Україна» в цьому випадку продемонстрували єдність. А тепер ще й Партія регіонів, по суті, розколота: частина регіоналів готова підіграти президенту в розпуску парламенту, інша виступає за пошук компромісу з Тимошенко. Виняток — «Єдиний Центр», який підтримує курс на дострокові парламентські вибори.

Якщо Конституційний Суд ухвалить рішення, що після приєднання Блоку Литвина до коаліції потрібно було робити нове подання кандидатури прем'єра на затвердження, Ющенко отримає правові аргументи для розпуску парламенту. Але у КС немає необхідної більшості для при-

Сьогодні основні політичні сили, за винятком глави держави, погодилися на президентські вибори 25 жовтня. Щодо дострокових парламентських виборів такого консенсусу немає

йняття такого рішення. Далі потрібне рішення парламенту, щоб профінансувати дострокові парламентські вибори. Але можливі і блокування Ради, і зрив кворуму в ЦВК. У проведених дострокових виборів також не зацікавлений спікер Литвин, адже гарантій втретє увійти в ту саму річку немає.

Отже, сьогодні основні політичні сили, за винятком глави держави, дійшли консенсусу: президентські вибори мають відбутися 25 жовтня. Потрібно лише дочекатися рішення Конституційного Суду щодо законності цієї дати.

Щодо дострокових парламентських виборів єднання немає. Таке рішення можуть ухвалити тільки усі основні гравці. Пакт еліт (формальний чи неформальний) напередодні майбутніх президентських виборів потрібний, щоб ці вибори не розглядалися як «гра з нульовою сумою», тобто гра на знищення. Дострокові парламентські вибори такий пакт можуть переписати. ■

Пацієнт радіше живий

Українська економіка потроху
оживає після стрімкого падіння.
Тиждень з'ясував, чи означає
це початок виходу з кризи

АВТОР: Артем Зеленський

Рухами світових фінансових ринків є два головні мотиви — жадібність і страх. Останніми тижнями перший мотив почав доминувати над другим. Відчувши, що економіка поступово стабілізується, міжнародні інвестори та спекулянти взяли активно скуповувати цінні папери, які втратили 40–80% вартості за останні рік-півтора. З 9 березня до 9 квітня американський індекс Dow Jones Industrial Average злетів на 23,5%, до 8083,38 пункту. Фондовий ринок України з-поміж лідерів зростання: індекс ПФТС підскочив аж на 48,4%, до 295,51 пункту (станом на 10 квітня). Адаже в українській економіці теж помітні ознаки стабілізації після стрімкого кількісного падіння.

Падіння гривні зупинилося. В березні вартість української валюти на міжбанківському ринку закріпилася на рівні 8,2–8,3 грн за \$1, а в першій половині квітня гривня зміцніла до 8,0–8,1. Стабілізація стала наслідком швидких та глибоких змін у економіці. Подорожчання долара на 80% у кінці минулого року призвело до вирівнювання торговельного балансу. В 2008 році він був дефіцитним — імпорту товарів та послуг перевищував експорт у середньому на \$1,2 млрд щомісяця. Але тепер Україна вдвічі скоротила закупівлю зарубіжної продукції, й уперше за три роки баланс став профіцитним: за даними Нацбанку, в січні зовнішньоторгівельне сальдо становило плюс \$374 млн, у лютому — \$95 млн. Надходження валюти полегшило підтримку гривні для Нацбанку, який і далі компенсує відтік капіталу з України за рахунок валютних резервів.

Стабілізація національної валюти стала результатом не лише економічних змін. Не менш важливим було й жорстке регулювання валютного ринку (яке ускладнило для банків проведення спекуляцій на міжбанку), скорочення грошової маси, а також збільшення шансів отримати позику МВФ. 8 квітня, після двомісячної перерви, в країні почала працювати місія Фонду. Сума траншу, який Україна може отримати вже в травні, стано-

витиме від \$1,9 млрд до \$5,6 млрд — ці гроші поповнять резерви НБУ.

Банки тримаються. Стабілізація валютного курсу дала змогу покращити стан банківської системи. До першої половини березня українські фінансові установи стрімко втрачали платоспроможність. НБУ майже щотижня запроваджував тимчасову адміністрацію в якомусь із банків. Загалом під контролем регулятора опинилися 12 фінустанов, зокрема три з групи найбільших — Промінвестбанк, Укрпромбанк, Надра Банк. Експерти пророкували, що цього року близько половини зі 182 українських фінустанов будуть вимушені змінити власника або зникнути.

Проте в останній декаді березня епідемія дефіциту ліквідності припинилася. Паралельно до зміцнення гривні вщухає паніка серед населення та слабшають негативні очікування керівників підприємств. Як наслідок, відтік депозитів із банків суттєво сповільнився. Якщо в січні з фінансових установ вилучили вкладів на суму 18,3 млрд грн, у лютому — на 18,9 млрд грн, то в березні — тільки на 6,5 млрд грн. Ще одна гарна новина — 17 березня НБУ вивів тимчасову адміністрацію з Промінвестбанку, який одержав підтримку від нового власника — російського «Внешзкономбанка».

Фінустанови навіть почали підживлювати економіку. «Банки поступово відроджують кредитування, заблоковане з листопада минулого року з огляду на нестабільність на валютному ринку. Позики видають переважно юридичним особам», — розповідає Олександр Охріменко, радник голови правління Укргазбанку. За

Девальвація гривні підвищила конкурентоспроможність українських підприємств

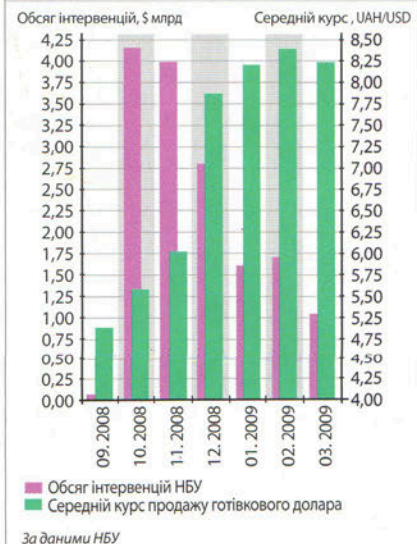
даними НБУ, в березні портфель кредитів, наданих компаніям, зріс на 0,7% (у січні — лютому він скоротився на 1,4%).

Виробництво пожвавилось. Ще до відновлення кредитування обсяги випуску промислової продукції почали поступово зростати. Зокрема, в лютому промвиробництво зросло на 5,4% порівняно з січнем. Поміж причин такого тренду —

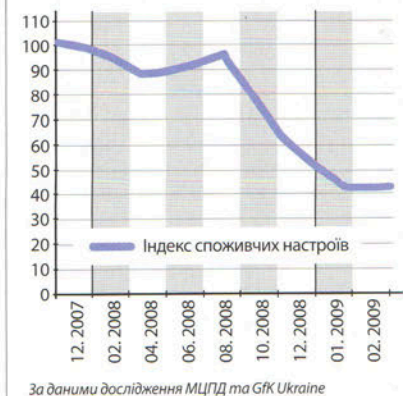
збільшення попиту на продукцію експортерів (насамперед, металургійних та хімічних підприємств) на зовнішніх ринках, а також поновлене постачання російського газу до України. Найменше постраждали від кризи підприємства, орієнтовані на внутрішній споживчий ринок — девальвація гривні підвищила конкурентоспроможність товарів українських підприємств. Хоча до торішнього рівня ще далеко — в січні — лютому скорочення в українській промисловості становило 32,8% до відповідного періоду 2008 року.

Ринок праці зберігає рівновагу. Незважаючи на різкий спад промислового виробництва та зменшення обсягів будівництва, ▶

ГРИВНЯ ЗМІЦНЮЄТЬСЯ. Інтервенції НБУ на міжбанківському ринку зменшуються

КУПИ-ПРОДАЙ Індекс споживчих настроїв в Україні

Україні поки що вдалося уникнути масштабного безробіття. В січні кількість осіб, які перебувають на обліку в державних центрах зайнятості, збільшилася на 55,7 тис., а в лютому — лише на 5,5 тис. осіб. Для порівняння — в грудні 2008 року кількість офіційних безробітних зросла на 205 тис. осіб. Загалом на 1 березня зареєстрованих безробітних було 906,1 тис. — 3,2% населення працездатного віку. Крім цього, скорочується й приховане безробіття. «На 1 березня кількість працівників, які перебувають у вимушених відпустках за ініціативою адміністрації підприємств, становила близько 570 тис. осіб, тоді як на 1 лютого — 1,1 млн осіб», — рапортує міністр праці та соціальної політики Людмила Денисова.

Щоправда, неофіційні дані менш оптимістичні. За оцінкою Міжнародного центру перспективних досліджень (МЦПД), загальна кількість безробітних у першому кварталі цього року зросла до 9–9,5% економічно активного населення працездатного віку (близько 2 млн осіб). У четвертому кварталі минулого року цей показник становив лише 6,9%.

Нерухомість дорожчає. За даними агентства нерухомості «Гланета Оболонь», у лютому та березні доларові ціни на квартири в Києві припинили падіння й навіть трохи зросли. З жовтня минулого року по січень цього року ціна продажу одного квадрата знижувалася в середньому на 17,2% щомісяця й досягла в січні \$1,464 тис./м². Проте в лютому ціни продажу підвищилися на 4,9%, а в березні — ще на 3,9%, підскакивши до \$1,596 тис./м². Зростання цін стало наслідком активності покупців — кількість угод у березні на 21% перевищила рівень лютого (хоча торік укладали в 2,6 раза більше угод). Ця тенденція свідчить про зміни в споживчих настроях українців, адже ціни на нерухомість зазвичай є відображенням загальної думки про перспективи економіки. Такий висновок підтверджують і опитування. За даними дослідження МЦПД та компанії GfK Ukraine, в лютому індекс споживчих настроїв українців виїшов із крутого піке й навіть трохи зріс.

РИЗИКИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ

«Швидше за все, курс гривні в другому кварталі збережеться на рівні, близькому до нинішнього», — прогнозує Валерій Литвицький, керівник групи радників голови НБУ. Проте події можуть розвиватися й за іншим сценарієм. Якщо поживалення економіки супроводжуватиметься збільшенням імпорту — не лише споживчих товарів, але також обладнання й сировини — вартість гривні може

Якщо в січні з банків вилучили 18,3 млрд грн, у лютому — 18,9 млрд, то в березні — лише 6,5 млрд грн

знову знизитись, а стабільність банківської системи буде поставлена під загрозу. Це також станеться, якщо влада не домовиться з МВФ про позику.

Зупинити повільне зростання економіки може поступове накопичення негативних тенденцій, насамперед, зростання безробіття, скорочення доходів населення, а також висока інфляція — вони призведуть до зменшення попиту й завдадуть удару по компаніях, які працюють на споживчому ринку. Зростання безробіття ще не подолане. Наприклад, автомобілебудівна корпорація «Богдан», яка вже скоротила чисельність працівників із 11,5 тис. до 9,5 тис., повідомила, що може звільнити ще 3,5 тис. осіб.

Не варто сподіватися й на швидке відновлення економіки за рахунок іноземних капіталів. Закордонні інвестори вважать вкладення грошей в Україну дуже ризикованим. Вартість страховки від дефолту (CDS) за українськими держав-

ними єврооблігаціями становить 40% їхньої вартості. Це менше, ніж у березні (тоді вартість перевищувала 50%), але більше, ніж у жовтні — грудні минулого року (18–30%) та в червні — серпні (4–5%). Індексу ПФТС ще далеко до рекордів 2008 року, коли він досягав 1100–1200 пунктів. Побоювання інвесторів пов'язані не тільки зі станом економіки, але й із політичною нестабільністю, яка, ймовірно, зростатиме з наближенням виборів президента.

На думку фахівців Світового банку, для покращення економічної ситуації українська влада має проводити узгоджену з МВФ жорстку грошово-кредитну політику. Насамперед — уникнути незабезпеченої грошової емісії. Бюджетну допомогу треба спрямувати на підтримку банків, реального сектору економіки та найбідніших верств населення. А щоб пришвидшити вихід із кризи, необхідні реформи. Адже вітчизняні та іноземні компанії розвивають бізнес в Україні всупереч адміністративним перешкодам та занадто складній системі збору податків. За результатами минулорічного дослідження Світового банку, за свободою ведення бізнесу Україна посідала лише 145-те місце зі 178 країн. ■

*Наші слухачі-
золота еліта України!*

Мелодія
Всеукраїнська
радіомережа

ТИ МОЯ

тел.: 8 (044) 241 70 83, 241 79 83

www.melodiya.ua

ДИТЯЧА ЛІКАРНЯ без майбутнього

АВТОР: Вікторія Герасимчук

Мегапроект, на який збирали гроші всією країною, за три роки не зрушив з місця. Лікарні немає, грошей, імовірно, також

Проєкт «Дитяча лікарня майбутнього» мав навіть більше ніж потрібно для успіху: участь президентської родини, найбільші добродійні внески, пункт в Універсалі національної єдності... Навесні 2006 року перша леді країни і керманіч фонду «Україна 3000» Катерина Ющенко заклала капсулу на місці, де вже навесні 2009-го мала б височіти найсучасніша дитяча лікарня в Європі. Під час телемарафону в грудні 2006 року було оголошено безпрецедентну суму зібраних коштів — 242 млн грн (на той час майже \$48 млн). Проте на ділянці досі немає навіть фундаменту, а всі зібрані гроші лежать на рахунку в одному з банків, де введено тимчасову адміністрацію.

«ФЕОФАНІЇ» ЗАМАЛО

У фонді «Україна 3000» стверджують, що будівництву завадили бюрократичні перепони і проблеми з відведенням землі.

Від початку, у 2006-му році, ділянку було виділено на території вірлікарні «Феофанія». «В межах цієї ділянки ми визначили місце розташування майбутньої лікарні, так звану пляму забудови, — розповів **Тижню** голова наглядової ради фонду «Дитяча лікарня майбутнього» Андрій Мирошніченко. — Проте через особливості архітектурного рішення, запропонованого нашими проектантами, а також через розташовані на ділянці геодезичні знаки, ми змушені були посунути пляму забудови на кілька сотень метрів. Тут з'ясувалося, що під забудову потрапляють близько 100 реліктових дубів. І коли почали надходити звернення громадян, ми прийняли рішення про перенесення всієї ділянки».

Влітку минулого року було визначено нову ділянку — 10 гектарів без зелених насаджень на відстані близько 500 метрів від попередньої. Проте ці десять гектарів входили до складу Національного парку «Голосіївський», де будівництво, звісно, заборонено. «Почалася робота по вилученню цієї території з меж «Голосіївського», — продовжує Мирошніченко. — Фактично на кожному кроці ми стикалися з бюрократичними перепонами. І ось 19 лютого цього року в кінці кінців Київська міська рада прийняла рішення про закріплення за «Дитячою лікарнею майбутнього» земельної ділянки, яка на той момент вже не була частиною Національного парку».

Так і вийшло, що настільки важливий і безпрецедентний проект, який впроваджує перша леді й підтримує президент, завис у повітрі на

цілих два роки. Пан Мирошніченко не вбачає в цій ситуації нічого дивного: «По-перше, підтримка на високому рівні не означає, що потрібно обходити якісь офіційні моменти. По-друге, бюрократія — це бюрократія, і якби вона не захищалася, то її вже не було б».

За його словами, давати в 2006-му прогнози на 2009 рік було помилкою і надмірним оптимізмом. Тепер жодних термінів не називають. Коли буде збудовано лікарню, невідомо. Коли почне працювати — тим більше. Спочатку проект має пройти містобудівну раду, потім буде визначено забудовника. Також потрібно затвердити проект у державній комісії, до якої слід підготувати детальний робочий план будівництва. А коли розпочнеться будівництво, тоді й назвуть терміни його завершення.

ДЕ ГРОШІ

Зібрані кошти Фонд поклав на депозитний рахунок у Трансбанку (на той час середньозважена ставка за гривневими депозитами на ринку становила 13,5% річних). Цей банк

В умовах тимчасового адміністрування неможливо розібратися, чи є гроші на рахунку, чи ні

обрали тому, що його власник Володимир Костерін одним із перших зробив добровільний внесок, а його медіа (телеканал «Тоніс») і нині покійна «Газета 24») надавали інформаційну підтримку проекту. Проте, вочевидь, відіграли роль й особисті дружні стосунки Костеріна з керівництвом Фонду.

Тільки-но вдарилася криза, у Трансбанку виникли проблеми з ліквідністю. Зараз у ньому введено тимчасове адміністрування Нацбанку.

Депозити, звісно, заморожено щонайменше до кінця літа.

«В кінці минулого року, коли стало зрозуміло, що Трансбанк потрапив до групи ризику, на багатьох зустрічах з народними депутатами і людьми, що мають стосунок до власників банку, я ставив питання про загрозу і політичні наслідки для проекту Дитяча лікарня майбутнього, — каже экс-голова Секретаріату президента Олег Рибачук. — В умовах тимчасового адміністрування неможливо розібратися, чи є гроші на рахунку, чи ні. І чи можливо взагалі ними скористатися».

Але Фонд заявляє, що гроші на рахунку є, і зараз вони переводяться в державний Укрексімбанк. «Швидше за все рахунок було врятовано Нацбанком в рамках рефінансування банків», — припускає пан Рибачук.

У Трансбанку **Тижню** пояснили, що вся інформація щодо рахунків клієнтів, зокрема й Дитячої лікарні майбутнього, конфіденційна. Перший заступник голови правління банку Володимир Чернецький підтвердив тільки, що всі депозити заморожені.

Андрій Мирошніченко каже, що терміни за депозитними рахунками Дитячої лікарні майбутнього збігли ще до введення тимчасового адміністрування Нацбанку. «Вже відкрито рахунки в Укрексімбанку, куди ми плануємо перевести всі гроші, — каже Мирошніченко. — Але внаслідок уведення тимчасової адміністрації в Трансбанку гроші досі не переведено».

ЦЯЦЯНКИ МІЛЬЙОНЕРІВ

Але інтриги щодо рахунка Дитячої лікарні майбутнього не обмежуються проблемами Трансбанку. З'ясувалося, що замість 242 млн грн на рахунок трохи більше ніж 100 млн.

Найщедріші внески зробили фонди українських мільйонерів. ▀

Скільки насправді вклали олігархи в Дитячу лікарню майбутнього*

Благодійник	Вже зроблений внесок	Ще має вкласти	Разом
Індустріальний союз Донбасу	—	\$15 млн (75 млн грн)	75 млн грн
Фонд Ріната Ахметова «Розвиток України»	43,465 млн грн	\$4 млн (20 млн грн)	63,465 млн грн
Фонд Віктора Пінчука	0,141 млн грн	\$9,97 млн (49,85 млн грн)	50 млн грн
Смарт-Холдінг	\$4 млн (20 млн грн)	—	20 млн грн
Борис Колесніков, народний депутат	7,855 млн грн	—	7,855 млн грн
Запоріжсталь	3 млн грн	2 млн грн	5 млн грн
Банк «Фінанси та кредит»	3,133 млн грн	1,916 млн грн	5,049 млн грн
Компанія «Артеріум»	1,2 млн грн	—	1,2 млн грн
Трансбанк	0,5 млн грн	0,5 млн грн	1 млн грн

*ЧАСТИНА ОБ'ЄДНАНИХ ВНОСКІВ ЗАДЕКЛАРОВАНА В ДОЛАРАХ АБО ЄВРО. СУМИ В ГРИВНЯХ — ЗА КУРСОМ, ЧИННИМ НА ЧАС НАДАВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

ПРЯМА МОВА

Олег РИБАЧУК
Екс-голова
Секретаріату
президента

Я не розумію, чому гроші поклали у Трансбанк. Чому потрібно було стільки тягнути з будівництвом. Я просто не вірю, що два роки не могли вирішити питання із землею. Адже це президентський проєкт. І взагалі таку лікарню потрібно було фінансувати з бюджету, якщо здоров'я дітей – пріоритет державної політики.

Андрій МИРОШНІЧЕНКО
Голова наглядової
ради фонду «Дитяча лікарня майбутнього»

Збір коштів за допомогою SMS, як засвідчила практика, є дуже складним механізмом. У майбутньому ми його не використовуватимемо. По-перше, з огляду на оподаткування, адже послуги зв'язку оподатковуються. По-друге, ми не можемо визначити, хто платить гроші. Якщо ми змінюємо щось у проєкті, то маємо обговорити це зі спонсором. Де нам шукати 700 тис. людей, які перерахували гроші SMS-ками? Я не знаю, що робити, якщо ви скажете, що я використав ваші 5 грн не за призначенням.

Розмови про цей проєкт не закінчаться ніколи. Навіть якщо ми побудуємо лікарню, говоритимуть, що вкрали. Уникнути невдоволення неможливо. Тому підхід такий: потрібно ставитися до нього як до об'єктивної реальності.

Семен ГЛУЗМАН
Член Національної
ради з питань
охорони здоров'я
при президенті
України

Багато фахівців одразу казали, що ця лікарня – погана ідея. В Україні люди не можуть отримати першу допомогу, саме це найбільша проблема нашої медичної галузі. У Європі, наприклад, просто створюються спеціальні палати із сучасним обладнанням при звичайних лікарнях.

Проте вони надали лише частину грошей, а решту мають перерахувати, коли лікарню буде зведено. Наприклад, Фонд Ріната Ахметова «Розвиток України» вже перерахував 43,5 млн грн, ще \$4 млн пообіцяв додати на необхідне медичне обладнання. Як повідомили **Тижню** у вищезгаданому фонді, гроші на обладнання обов'язково перерахують, коли лікарню збудують. Хвилювань з приводу затримки будівництва у «Розвитку України» не висловлюють.

Найбільший «боржник» – корпорація «Індустріальний союз Донбасу». Її голова Сергій Тарута входить до опікунської ради проєкту, проте він не підписував угоди про надання коштів. Свого часу Тарута виступив з досить різкою заявою щодо затягування будівництва. Сьогодні ж корпорація коментувати перебіг подій не хоче взагалі. «Обіцяні гроші буде перераховано, – каже керівник проєкту ІСД Василь Арбузов. – Але цілкове призначення цих коштів – купівля обладнання. Тому вони досі не перераховані, адже ще не закладено фундаменту жодного корпусу лікарні. Щодо договору, то публічна обіцянка керівника ІСД Сергія Тарути – це вже достатня умова для здійснення внеску».

Спокій, який панує між благодійниками Дитячої лікарні майбутнього, можна пояснити дуже просто: для українських олігархів участь у проєкті є передусім питанням іміджу, виправданням нажитих різними шляхами капіталів в очах суспільства, а також вираженням лояльності до президента. «Ці внески –

податок на вірнопідданство. Бай-дуже, є лікарня чи немає. Головне, щоб собак не спускали», – розповів **Тижню** один із працівників ІСД, який просив не називати його прізвища. А ситуація з виконанням соціального зобов'язання, за його словами, така: «У нас проблеми з кешем, тож перераховувати гроші, та, не дай Боже, за новим курсом долара, не поспішаємо. Оскільки лікарня досі не побудована, є офіційний привід не поспішати. Водночас уся ця історія з будівництвом справді не викликає довіри».

«Ці внески – податок на вірнопідданство. Байдуже, є лікарня чи немає. Головне, щоб собак не спускали»

Загальна вартість проєкту станом на 2006 рік, як заявляло керівництво Фонду, – 600 млн грн. Скільки знадобиться з урахуванням інфляції і девальвації гривні, невідомо. Активний збір коштів наразі не проводиться, і у Фонді не змогли пояснити чому. Схоже, не хочуть привертати до застряглого проєкту надмірну увагу. Чи проводитимуть рекламну кампанію для збору коштів у майбутньому? Так, мабуть, але коли і яку – невідомо.

Від початку саме будівництво планувалося проводити коштом держбюджету, проте виділені на це 50 млн грн торік не було використано. У 2009-му Дитяча лікарня майбутнього не отримає з бюджету нічого, тож будувати доведеться за ті самі 100 млн грн, що сьогодні застрягли в Трансбанку.

Проєкт «Дитяча лікарня майбутнього»

Офіційна назва – Всеукраїнський центр охорони здоров'я матері і дитини. Проєкт було започатковано фондом «Україна 3000» у 2006-му. 16 березня 2006 року Катерина Ющенко заклала капсулу у Феюфанії зі словами: «Сьогодні ми робимо перший крок до того, щоб здійснити найбільшу мрію – збудувати сучасну, найкращу в Європі лікарню для дітей України». Наприкінці 2006-го було проведено телемарафон, під час якого оголосили суму зібраних коштів. Участь у телемарафоні брали вітчизняні зірки шоу-бізнесу та спорту, такі як Олег Скрипка і Віталій Кличко. За допомогою SMS та дзвінків громадяни перерахували 2,4 млн грн, загалом проєкт зібрав 242 млн грн.

Планувалося, що лікарня надаватиме допомогу дітям безкоштовно і вже з березня 2009 року. Найсучасніша техніка мала рятувати дітей від онкологічних та інших захворювань, які сьогодні українці змушені лікувати за кордоном за дуже великі гроші. Створення цього центру передбачене відповідною постановою Кабінету Міністрів і навіть одіозним Універсалом національної єдності (пункт 17).

ФОТО: УНИАН

ВСЕ, ЯК ТРЕБА. Збір коштів на дитячу лікарню – гідне заняття для дружини президента. Пожертви на лікарню, яку буде дружина президента, – вдале капіталовкладення для олігарха

Втім, чиновники Міністерства охорони здоров'я у неофіційних бесідах зауважують, що не дарма задумано об'єднання дитячої лікарні «Охматдит» з Інститутом педіатрії, акушерства та гінекології. Цілком можливо, що саме це об'єднання, проти якого виступають обидва учасники, і назвуть Дитячою лікарнею майбутнього.

ВРЯТУВАТИ ПРОЕКТ

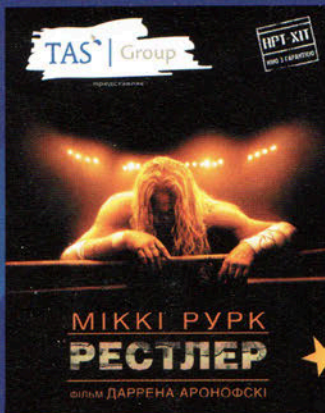
Яким чином можна перетворити мрію про Дитячу лікарню майбутнього на реальну Дитячу лікарню сучасності? Адже шкода не тільки грошей, а й суспільної довіри, справді безпрецедентної. Наприклад, увести до спостережної ради кількох нових людей, які не мають стосунку ні до бізнесу, ні до президентської родини і користу-

ються авторитетом у суспільстві. Щоб вони перевірили стан рахунка, історію відведення землі, документацію й або підтвердили підозри громадськості, або дали змогу нарешті припинити розмови про вкрадені гроші.

До речі, Андрій Мирошніченко сказав **Тижню**, що не має нічого проти такого варіанта, адже проект завжди був відкритий. ■

ПРЕМ'ЄРА!

у кінотеатрі «Україна»

США / Франція.
Жанр: драма.
Режисер: Даррен Аронофскі.
У ролях: Міккі Рурк, Маріса Томей, Еван Рейчел Вуд.

Ренді «Таран» Робінсон був зіркою 80-х, та став блідою копією самого себе. Отримавши інфаркт під час одного з матчів, борець почув від лікарів неприємну звістку: якщо продовжуватиме виступи, може померти.

★ з 16 квітня

Рестлер / The Wrestler

Росія, 2009.
Жанр: екранізація.
Режисер: Федір Бондарчук.
У ролях: Василь Степанов, Юлія Снігирь, Федір Бондарчук.

Продовження діалогії «Залюднений острів», екранізація знаменитого роману Аркадія та Бориса Стругацьких.

★ з 23 квітня

Залюднений острів. Сутичка. / Обитаемый остров. Схватка.

www.kino-ukraine.com.ua

ЗАЧОТНА НОВИНА!

квиток за 10 гривень

для студентів денної форми навчання на перший, другий та останній (після 23:00) сеанси у будь-який день! (за наявності студентського квитка)

На всі інші сеанси діє постійна знижка 50% (за наявності студентського квитка)

Знижка 50% для дітей та школярів на всі сеанси з 14:00 до 18:00 з понеділка по п'ятницю

Доставка квитків за тел.: 279-6750, 279-8232 Вартість: 20 гривень.

За інформацією стосовно подій, сеансів та зніжок звертайтеся до адміністратора кінотеатру, телефон: 279-67-01
Дирекція кінотеатру залишає за собою право на зміну вартості квитка та порядку надання зніжок, залежно від умов прокату фільму.

Наша адреса:

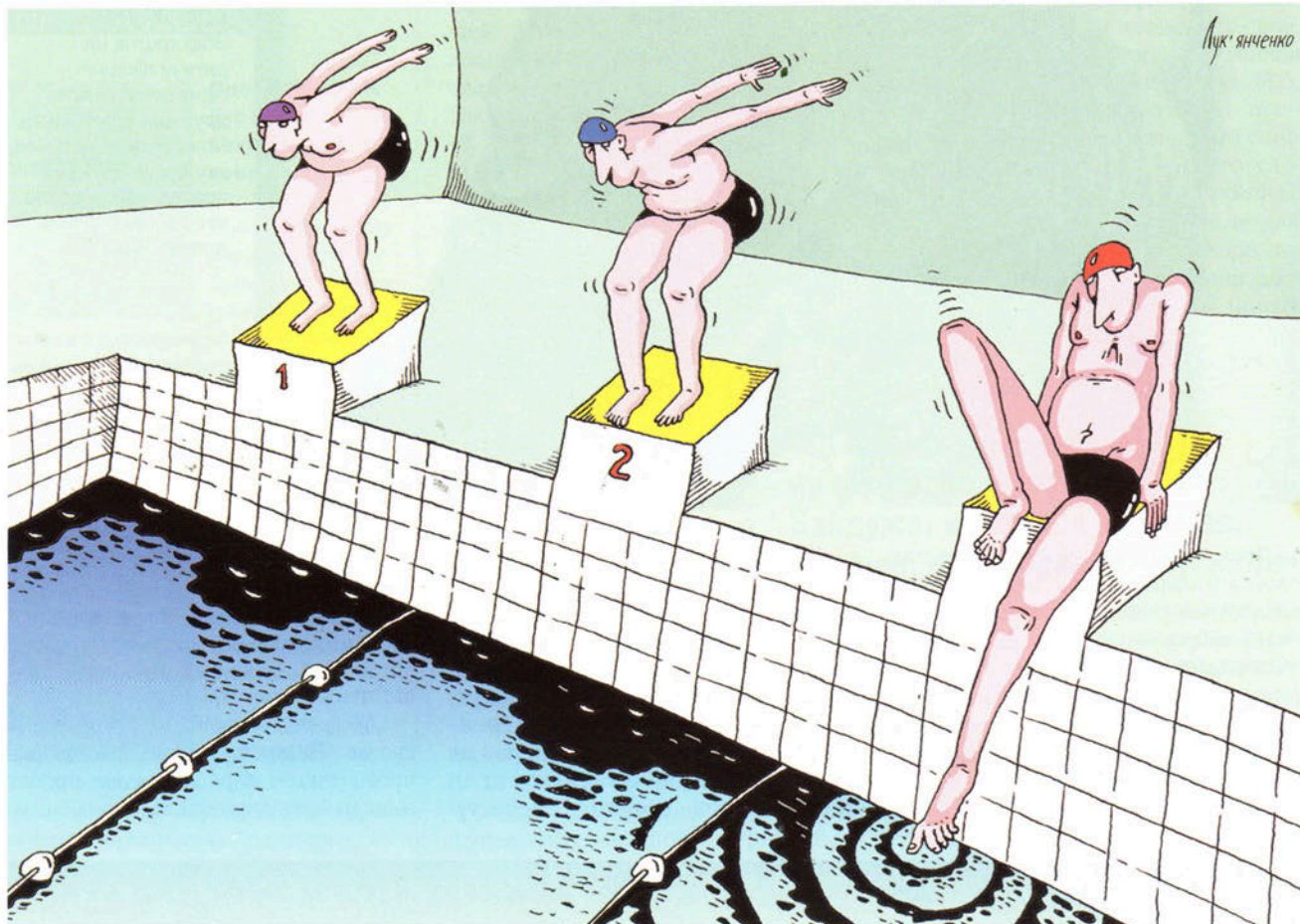
м. Київ, вул. Городецького, 5

Автовідповідачі:

279-6301, 279-6302

Бронювання та доставка квитків:

279-6750, 279-8232

Чемпіони-безпритульники

Держава і бізнес різко обмежили фінансування українських спортсменів. У відповідь взірці фізичної культури змінюють громадянство

АВТОР: Святослав Романчук

Українські спортсмени нарікають на жалюгідні умови тренування, урізану зарплату та її затримку. З-поміж ігрових видів спорту найбільш кричуща ситуація у вітчизняному волейболі та гандболі.

НЕСПРАВНИЙ «МОТОР»

З початком зими стартувала масова міграція за кордон наших майстринь ручного м'яча. Запорізький «Мотор», гранд вітчизняного гандболу, який завжди міцно стояв на ногах, утратив фінансову стабіль-

ність. Завод «Мотор-Січ» — основне джерело підтримки спортсменів — зменшив видатки на гандбольний клуб, що й призвело до його стрімкого занепаду. Відтак кистяк «Мотора» знайшов своє щастя у світах. Останньою втратою цієї команди був перехід до румунського «Олтхіма» Анастасії Подпалової. Раніше Запоріжжя полишила Анастасія Сокіл, яку працевлаштував чинний чемпіон Росії клуб «Звезда» (Звенигород). «Солодке життя» в «Моторі» змусило голкіпера збірної України Ірину Гончарову переїхати до сербського «Найса-Ніша».

Не факт, що наші легіонерки хочуть захищати кольори збірної

України — ця команда так само відправлена на вільні хліба. Українки Наталя Дерепаско і Валентина Саламаха вже давно грають відповідно за Словенію та Азербайджан. Одна з гандболісток збірної у приватній розмові з **Тижнем** зізналася, що давно змінила б громадянство, якби не правила Міжнародної федерації: щоб дебютувати в іншій збірній, потрібно щонайменше на два роки припинити виступи за синьо-жовту команду.

Без лідерів залишилися ще два потужні клуби: львівський «Галичанка» та київський «Спартак», який ще й у передкризовий період переживав нелегкі часи. «Галичанка» трималася довше — взимку клуб достроково розірвав угоди з

усіма виконавцями і надав їм статус вільних агентів. Відтак найсильніші гравці за безцінь дісталися іноземним командам. Нинішня ситуація у жіночому гандболі нагадує імітацію кількості за відсутності якості. Чемпіонат України став першістю дублерів: в основі більшості клубів грають гандболістки, які ще вчора гріли лаву запасних.

Якщо гандбол подекуди сигналізує про ознаки життя, то українські волейболісти можуть виявитися у стані анабіозу. Гравці київського «Локомотива», торішнього чемпіона країни, цього року ще зарплати не бачили, не кажучи про преміальні за перемоги. Будівельний бізнес президента клубу Олега Пономаренка переживає не найкращі часи. Один із банків, що спонсорував «залізничників», також призупинив фінансування клубу. Гравці «Локомотива» власноруч заіпили на своїх майках назву банку-спонсора, щоб не робити йому «безплатну» рекламу в останніх поєдинках плей-оф.

ВЕЛОСИПЕДНЕ ГАЛЬМО

У велоспорті справи також кепські. Велосипедисти-трековики цілковито залежні від держави. «Цього року нам виділяють на 40% менше грошей, аніж 2008-го, — каже **Тижню** Борис Іванов, президент Федерації велосипедного спорту України. — Тож спортсмени мусять менше часу проводити на зборах. Також ми скорочуємо кількість учасників на міжнародних стартах. Звісно, така ситуація негативно вплине на показники велогонщиків. Шкода спортсменів. Особливо трековиків. На відміну від шосейників (16 українських велогонщиків нині на контракті з професійними командами. — *Ред.*) вони не мають можливості заробляти виступами в іноземних клубах. Тому кожен український велогонщик-трековик мріє зробити кар'єру на шосе. Вони готові махнути рукою на олімпійські амбіції взамін на перехід у професійний велоспорт. Деякі наші гонщики відмовилися від українського паспорту. Сергій Рубан нині успішно виступає під російським прапором. Знаю, що чимало країн пропонують нашим велосипедистам змінити громадянство».

Щоправда, є спортсмени, які використовують кризу як шантаж,

щоб вибити кошти у федерацій. Ці відчайдухи ставлять питання руба: якщо їм не поліпшать фінансових умов, вони полишать збірну. Комуś справді вдасться таким чином підвищити рівень заробітків. Іншим доводиться шукати варіанти. Гім-

Є спортсмени, які використовують кризу як шантаж, щоб вибити гроші у федерацій

настка Аліна Козіч зробила все мовчки: відмовилася продовжувати угоду з федерацією і тепер оформляє узбецький паспорт. Майже одночасно з нею вітчизняна гімнастка втратила талановитого тренера Олега Остапенка, який проміняв посаду головного тренера жіночої збірної України на роботу в російській «молодіжці».

НА ВІТРИЛАХ КРИЗИ

Можна сміливо поставити хрест на найближчих успіхах нашого вітрильництва. Починаючи з 1996 року (тоді на Олімпійських іграх в Атланті Євген Браславець став переможцем, а Руслана Таран виборола бронзу), українські вітрильники на кожній Олімпіаді збагачували нагородами спортивну скарбничку збірної.

Однак вектор розвитку синьожовтого яхтингу загальмувався на початку Олімпіади-2008 в Пекіні.

Держава не знайшла коштів на поїздки до Піднебесної головного тренера збірної Віктора Майорова. З Пекіна українці повернулися з діркою від бублика. Відтоді чорна смуга недофінансування панує в українському вітрильному спорті. Якщо торік на підготовку вітрильників було виділено 6,5 млн грн, то на цей сезон передбачили лише 3 млн грн. Та й ці гроші до федерації ще не надійшли. Як наслідок — жоден спортсмен не поїхав на міжнародну регату. Вітрильникам дали вказівку готуватися в Україні — про виступи в австралійських чи британських водах цього року можна забути. Якщо така тенденція збережеться, українці навіть не завоюють олімпійської ліцензії. Понад те, Україна на очах втрачає фаворитів. Як стало відомо **Тижню**, срібний призер Олімпіади в Афінах Родіон Лука махнув рукою на всі проблеми й вирушив у навколосвітню вітрильну регату в складі російської команди. Щоправда, океани українець так і не підкорив — криза вдарила й по росіянах. Його партнер Георгій Леончук пов'язав свою спортивну долю з російською компанією «Трансбункер». Нині Леончук пливе у неолімпійських регатах. Хлопці обіцяють повернутися до збірної, якщо відновлять належне фінансування. Їхні чемпіонські човни нині припадають пилюкою на одному зі складів столиці. ■

ТОЧКА ЗОРУ

Леонід СВТУШЕНКО

Головний тренер жіночої збірної України з гандболу

Наше становище таким скрутним ще ніколи не було. Провідні гравці полишили чемпіонат України. Я не маю можливості стежити за їхніми діями. Про поїздки на їхні матчі за кордон говорити не випадає — грошей катма. Наприкінці травня запросимо всіх їх на тренувальний збір і вмовлятимемо, щоб виступали за збірну. Дівчата знають, що в Україні проблеми з фінансуванням. Щоб лідери допомогли у червневих матчах плей-оф проти голландок, потрібно оплатити їм переїзд до України і назад, а також знайти кошти на страхування. А це зараз проблематично.

Аліна КОЗІЧ

Чемпіонка Європи зі спортивної гімнастики

Нещодавно я прийняла принципове рішення змінити українське громадянство на узбецьке. Узбецький тренер Оксана Чусовітіна запропонувала мені виступити за свою команду. Я нікому з наших чиновників нічого не пояснювала — мовчки не пролонгувала угоди з федерацією. І на чиновників не нарікати. А своїм колегам зичу успіху. Весь світ знає: українські спортсмени у важких умовах примудряються перемогати по світах. Вочевидь, такий у нас менталітет.

Лесина колиска

АВТОР: Андрій Кокотюха
ФОТО: Анатолій Белов

У Новограді-Волинському – рідному місті Лесі Українки – поетесі присвятили аж два музеї. Але й крім цього є атракції для приїжджих і проїжджих

Головна прикмета Новограда-Волинського, що на Житомирщині, – будинок-музей родини Косачів-Драгоманових. Ну, а зустрічають приїжджих, як у будь-якому українському полісі, базар-вокзал, кіоски з жуйкою та пивом, кафе, серед яких є навіть євроремонтвані... І традиційний танк часів Другої світової при в'їзді з боку Житомира.

ЛОГІСТИКА З ВИДАМИ НА ФОРТЕЦЮ

Місцевий пам'ятник молодому Тарасові Шевченку не данина моді на заміну ідолів доби. До Новограда-Волинського поет справді навідувався. Будучи художником Археографічної комісії Київського університету, Тарас вирушив по губерніях для запису народних легенд і дослідження історичних забудов. Тут поет зу-

пинився в приміщенні поштової станції.

Є в Новограді й рештки старовинного замку на березі Случі. Він був частиною Звягельської фортеці (Звягель – старовинна назва міста), яку почали будувати в 1507 році, коли місто відійшло князеві Костянтинові Острозькому. В 1648-му замок зруйнували місцеві жителі, підтримані загонами Максима Кривоноса. Селяни та реміс-

СТАЛІНСЬКИЙ АМПІР. Колишній кінотеатр ім. Щорса, нині – Центр дозвілля

ГУЖОВИЙ ТРАНСПОРТ. Типова деталь міського ландшафту

ники Звягеля в ті часи вливалися до військових з'єднань Богдана Хмельницького й, крім замку, де таборилися немилі їм шляхтичі, повстанці в гесні релігійної баталії спалили також польський костел. До наших часів збереглися лише фрагменти замкових стін, чотирикутна вежа й давні малюнки-схеми.

Але старовина старовиною, а нині виявилось, що Новоград-Волинський розташований на ло-

гістично важливому місці: через нього пролягають торговельні й транспортні шляхи. Саме тому, до речі, в місті час від часу збираються будувати об'їзну дорогу для великих фур – автомобільний рух та екологія міста перестали бути такими провінційно-безпечними, як у сиву радянську давнину. Є, однак, ще й такий плюс: для автотуристів шлях сюди зручний і швидкий.

САТИРИЧНИЙ «БЕЗПОЩАДНИЙ»

Танк ІС-1 «Безпощадний» (перші літери моделі означають «Іосіф Сталін»), за словами місцевого жителя Олександра Гембарського, виготовлений у 1942 році на кошти радянських митців, зокрема – поета-сатирика Сергія Міхалкова та художників-карикуристів Міхаїла Купріянова, Порфірія Крилова та Ніколая Соколова, котрі під- ►

ЗМЕНШЕНИЙ ВАРІАНТ. Копія міського монумента у музеї поетеси

ЯК ДІСТАТИСЯ

Новоград-Волинський розташований за 218 км на захід від Києва і за 312 км на схід від Львова. У Новограді зупиняється будь-яка маршрутка, що прямує трасою Київ – Львів – Чоп. Вартість проїзду – від 30 грн. Час у дорозі – менше 3-х годин.

ВАРТО ОГЛЯНУТИ

Музей родини Косачів – заснований 1999 року за ініціативою творчої інтелігенції міста, складається з чотирьох великих залів: виставкового, вітальні, літературно-мистецької світлиці та залу краєзнавчого музею, де зібрані експонати з історії краю.

Залишки фортеці князя Острозького – в центрі міста, типова bastionна споруда епохи ренесансу, збереглися фрагменти й ділянки стін та чотирикутна вежа.

Дзвін – символ міста, за переказом, дав назву стародавньому Звягелю, тобто «місто, що дзвенить».

Музей Лесі Українки, літературно-меморіальний – відкритий 1971 року на честь 100-річчя з дня народження поетеси, складається з шести залів, з'єднаний перехідною галереєю з сусіднім будинком – залом вшанування.

писувалися як Кукринікси. Всі вони були відомими й високооплачуваними майстрами жанру, тож зуміли зробити таку пожертву задля спільної перемоги над Гітлером.

Про цю, так би мовити, сатиричну складову сьогодні мало хто з молодих людей пам'ятає. Танк не місце якогось поклоніння чи традиційного відпочинку місцевої молоді. Тут не влаштовують масових гулянь, а поруч із постаментом я не знайшов жодної порожньої пляшки від чогось бодай слабоалкогольного. Думаю, тут річ не лише в культурі: розташування «Безстрашного» не надто зручне для пікніків.

Смертоносну машину подарували танкові бригаді, удостоєній гвардійського прапора, який вручав особисто маршал Георгій Жуков. 9 травня 1977 року «Безпощадного» встановили на постаменті перед військовим містечком полку, де квартирували танкісти-гвардійці. Кажуть, у той день до міста приїхали, з-поміж інших гостей, донька маршала Жукова й хтось із Кукриніксів. Хто саме з трьох, забулося. Проте пам'ятають: художник подарував полку один із варіантів відомої комуністичної картини «Ленін у Розливі» й запропонував тримати її на чорний день. Мовляв, коли у військових почнуться перебої з постачанням продовольства, продасте, тож на

кілька місяців протриматися вистачить.

Довелося продавати шедевр соц-реалізму чи ні – невідомо. Але гвардійський полк давно розформовано.

ДЖЕРЕЛА МАВКИ

У липні 1868 року Ольга, сестра українського історика та політичного публіциста Михайла Драгоманова, виїшла заміж за Петра Косача, який отримав призначення на службу в Новоград-Волинський. Оселилася подружжя на вулиці Корецькій, у центрі міста, яке старі люди ще за звичкою називали Звягелем.

Саме під такою назвою – Звягель – це місто згадується в Іпатіївському літописі в 1257 році. 1795-го Звягель перейменували на Новоград-Волинський і навіть збиралися зробити місто губернським. Про причини, чому цього не сталося, чому ми маємо тепер Житомирську, а не Новоград-Волинську область, місцеві краєзнавці можуть розмірковувати годинами.

Однак нам, насправді, не так цікаві геополітичні інтриги. Важливіше, що саме тут, у Новограді-Волинському, 13 лютого 1871 року в метричній книзі міської Соборної Преображенської церкви з'явився запис про народження в родині Косачів доньки Лариси. Свої перші поетичні твори дівчина підписувала як Лесь Українка. Цей псевдонім став другим і, як показав час, головним ім'ям поетеси.

Писати про Лесю – річ невдячна після ґрунтовної книги Оксани Забужко, котра щиро шкодує, що її улюблена авторка не може отримати Нобелівську премію посмертно, через сторіччя.

Тут «римуються» два музеї. Один Лесі Українки, інший – садиба Завадських, музей родини Косачів. Наявність в одному місті двох меморіалів, пов'язаних із однією й тією самою відомою людиною – явище суто українське, яке підтверджує приказку: «Два українці – три гетьмани». Такий «дуалізм» навряд чи знайдеться навіть на батьківщині найпрославленішого нобелівського лауреата. Але добре, що керівники обидвох музеїв не сваряться, як можна було б запідозрити, а кожен по-своєму, паралельно, роблять по суті одну справу.

На території літературного музею від початку 1970-х років стоїть

погруддя поетеси. А солідніший пам'ятник Лесі Українці відкрито в 1987 році на центральній площі. «Біла Лесі», а не біла танка, люблять фотографуватися молодята, гості міста. Тут уже більше 20-ти років проводять Міжнародне свято літератури і мистецтва «Лесині джерела», збираючи науковців, поетів, письменників, професійні та аматорські музичні колективи.

ШОУ ТРИВАТИМЕ

Окремим пунктом програми свого часу була постановка «Лісової пісні» на річці Случ. Щоправда, відбувається таке мистецьке шоу не так часто, як хотілося б місцевим жителям.

Початок історії з тутешньою «Лісовою піснею» пов'язаний із іменем покійного Бориса Шарварка, найвідомішого в Україні режисера-постановника масових концертних шоу. Тоді, наприкінці 1990-х років, усе склалося напрочуд вдало: Шарварко — уродженець Лесиною краю. Тож коли в режисера самодіяльного Новоград-Волинського театру Петра Цурая виникла ідея поставити класичний

Окремим пунктом програми свого часу була постановка «Лісової пісні» на річці Случ

твір на острові посеред річки Случ, він попросив у земляка допомоги. Власних освітлювальних та звуко-технічних приладів потрібної потужності в місті не було й, здається, нема дотепер. Тому Петро Цурай і згадав Бориса Шарварка. Той відгукнувся і потім завжди допомагав «Лесиним джерелам», забезпечуючи апаратуру, а також столичних зірок на концерти в рідному місті, які, до речі, співали або безкоштовно, або ж робили після менеджерського клопотання пана Шарварка значну знижку щодо гонорару.

Проте Новоград-Волинський не лише Лесин Град. Цей край пов'язаний із іншими знайомими літературними іменами. Згадати хоча б Ісаака Бабеля, який воював тут у 1920 році як кавалерист Першої кінної

армії Семьона Будьонного. Його враження описані в оповіданні «Костел у Новограді». А восени 1941-го тут проїздом зупинявся Улас Самчук, чії твори включені нині вже й до шкільної програми. Щоправда, яскравих спогадів від міста в нього майже не залишилося, тоді як Бабель, навпаки, коротко і страшно змалював, як червоноармійці грабують тутешніх міщан і польських священнослужителів.

Словом, невеличке й зовні наче непоказне місто постає нині одним із актуальних майданів української культури. В цьому я переконався на власному досвіді: варто було лише натякнути Сергієві Куценку, директору будинку-музею родини Косачів, що в Новограді-Волинському прагнуть виступити актуальні українські літератори, як він зробив кілька телефонних дзвінків — і на зустріч із письменниками, яких у глибинці, думаю, майже не читали, набився повний зал міського Будинку культури. Спроби знайти тут когось, хто б діяв із примусу, зазнали фіаско: всі прийшли з доброї волі та просили гостей приїздити частіше. ■

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНИЙ
МУЗЕЙ УКРАЇНИ

22. IV - 24. V. 2009

РОМАН ЖУК

СЕРІЯ

ГРАБІЖНИКИ

Відкриття 22 квітня о 18.00

Майстер-клас відбудеться
21 травня о 18.00

куратор проекту Оксана БАРШИНОВА

вул. Грушевського, 6 pr@namu.kiev.ua
+380 044 278 74 54 www.namu.kiev.ua

Сьогодні – Цезар, завтра – ніщо!

Над процедурою імпічменту думали різні народи, але найефективніше вона працювала в Запорозькій Січі

АВТОР: Олексій Сокирко, кандидат історичних наук, Центр соціогуманітарних досліджень імені В. Липинського

Прикладів того, як людське прагнення влади, а ще більше її затяте утримання за будь-яку ціну визначають справжній хід історії, можна знайти скільки завгодно. Втім, не слід думати, що лише авантюристичні проїдисвіти або параноїдальні диктатори були творцями історії, нав'язуючи себе в той чи інший спосіб простакуватим і слухняним народним масам. Швидко відчувши, чим пахне добровільне зречення бодай частини своїх законних прав на користь державної влади, суспільство заходилося вигадувати, яким чином ту саму владу можна скинути або помінати. Причому цілком мирним способом: без переворотів, революцій і навіть парламентського мордобою. Один із них – процедура імпічменту.

У ВІДСТАВКУ НЕ БАЖАЄТЕ?

Що й казати, але з поганими володарями нашим предкам було непереливки: монархи (а саме ця форма правління впродовж тривалого часу була найпоширенішою в європейській цивілізації) вважали персонами священними, а їхня влада – даною Богом. Тож якщо вередливі піддані не наважувалися псувати стосунків зі Всевишнім, рубаючи голови королям і князям, слід було подбати про більш законні способи запобігання урядовій сваволі. Тому від початку недоволени правлінням того чи іншого зверхника «низи» тренувалися в опорі не на ньому са-

мому, а на комусь із його оточення. Легше це було зробити в межах тих політичних систем, де при монархові існували бодай якісь дорадчі або представницькі органи, з якими він мусив рахуватися у своїй діяльності: парламент, королівська рада, сенат тощо. Сучасне поняття «імпічмент» уперше з'явилося саме за таких умов: у XIV столітті палати англійського парламенту поділили між собою право віддавати під суд королівських міністрів, поміж яких було чимало фаворитів монарха. Проти недбайливих високопосадовців, яких доти міг карати лише король, відтепер могли висувати кримінальні звинувачення члени Палати громад, а власне суд вершила Палата лордів. Процедура парламентського імпічменту діяла не надто часто, але за кілька століть виробила в англійських політиків той етичний імператив, яким щиро захоплювався весь світ, наприклад, традицію добровільної відставки прем'єр-міністра й разом усього правлячого кабінету у випадку програних виборів.

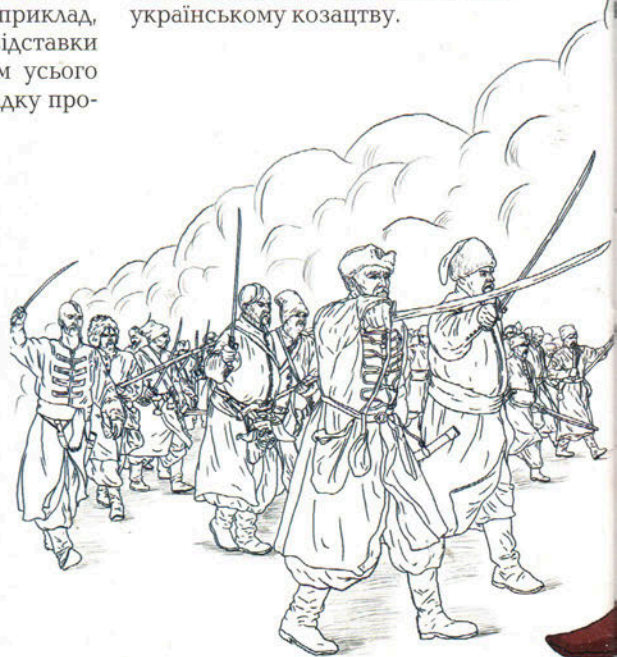
БЕЗ БОЖОЇ САНКЦІЇ

Попри, здавалося б, давнішу англійську парламентарну традицію, класична форма імпічменту, проголошеного монарху, сформувалася не на Заході, а на Сході Європи – в Речі Посполитій, до складу якої з 1569 року входили українські землі. Тут суспільство, а точніше його привілейована частина, – князі й шляхта – трактувало владу як право, хоч і надане Господом, але за їхньою згодою. Обраний шляхетським сеймом

король підписував зі своїм «народом» своєрідний контракт – *Pacta conventa*, в якому юридично закріплювалися обов'язки й права новоспеченого глави держави у сфері зовнішньої політики, фінансів, оборони, кадрових призначень і престолонаступництва. Перш ніж коронуватися, кандидат на престол, схвалений шляхтою, мав приєднати на дотримання цієї угоди, за виконанням якої стежили сейми наступних каденцій, а в перерві між ними члени верхньої палати парламенту – королівського сенату.

Чітке і всебічне узаконення компетенцій короля стало запорукою не менш чіткої процедури його усунення з трону у випадках, коли він прямо порушував чільні положення *Pacta conventa* або ж виявляв «професійну непридатність». Порушення процедури королівського імпічменту починалося з трикратного нагадування предстоятелем католицької церкви, сенаторами й шляхтичами-депутатами вінченосцю про його негожу поведінку. Тоді шляхта мала «право опору» аж до створення збройного союзу – конфедерації, що вже збройною рукою домагався детронізації короля-порушника.

Українська шляхта доволі швидко засвоїла практику висловлення недовіри монархам-обранцям і невдовзі передала її своєму спадкоємцеві в естафеті державотворення – українському козацтву.

ЗАПОРОЗЬКИЙ ІМПІЧМЕНТ

Практика добровільно-примусового усунення ватажків степового лицарства від влади має, можливо, давніші витoki, ніж парламентарні вправи англійських аристократів і польської шляхти. Примітивні, але дієві та справедливі принципи військової демократії ґрунтувалися на тому, що кожен носій влади одночасно мірою наділений правами й відповідальністю перед загалом, який його обрав і погодився користися його наказам.

У Козацькому Гетьманаті, що правда, діяла лише частина успадко-

ваної рiчпосполитської моделі — гетьман тут, подібно до короля, був виборним і підписував із монархами-протекторами договірні статті, що окреслювали чільні засади державно-політичного устрою. А ось із процедурою його законної відставки не склалося: протектори козацької держави повсякчас стимулювали практику нелегітимного позбавлення булави неугодних правителів. Найпоширенішими засобами «підкилимової» політики були перевороти. Так було усунено від влади Івана Виговського, Юрія Хмельницького, Івана Брюховецького, Дем'яна Многогрішного та Івана Самойловича, тобто більшість козацьких полководців очільників. Лише двоє гетьманів добровільно зрікалися булави, маючи на те високі політичні мотиви: правобережний гетьман Михайло Ханенко в 1674-му і Петро Дорошенко в 1675-му. Тоді ставкою зречення було припинення кривавої громадянської війни і відновлення територіальної єдності Козацької Гетьманщини, пошматованої між Росією і Польщею.

Хоч як дивно, але, на відміну від «цивілізованішої» Гетьманщини, стала практикою імпічменту виробила анархічна Запорозька Січ. Іноземці й подорожники, які з XVI століття за різними потребами відвідували Запорожжя, присвятили чимало рядків описам незрозумілих і дикунських, на їхній погляд, звичаїв січовиків, які безжалісно скидали неугодних кошових отаманів і старшин. Порушення питання про відставку / переобрання урядників відбувалося з початком нового календарного року або ж за потреби на сходці одного із січових куренів. Приводи могли бути найрізноманітнішими: від воєнних поразок аж до підозри в підступних зносинах із ворогами січової республіки і, чого тільки не буває! — в порушенні одного з обов'язкових для січового старшини правил: бути неписьменним! Але самої військової вправності й хоробрості для очільників козацтва було мало, щоб лишатися на посаді. Ватажок мав бути не лише розумним, розважливим і справедливим, а ще й удачливим — його вояцьке щастя

і талант, даровані Богом, поширювалися на всю січову братію.

Невдаха, скинутих з урядів, примушували скласти клейноди, проваджаючи словами: «Покинь, скурвий сину, своє кошів'я, бо ти вже козацького хліба наївся! Іди собі геть, поганий сину, ти для нас неспособний!». Запорозькі закони не були писаними і регулювалися лише одним мірилом справедливості й доцільності: звичасм. Кожне рішення кошової ради при цьому освячувалося сакраментальною формулою: «Так Бог і Військо хочуть!»

Попри позірно примітивну процедуру і мотиви запорозького імпічменту, в ньому втілювалися всі життєво необхідні для вояцької респуб-

Добровільно-примусове усунення ватажків степового лицарства від влади має давніші витoki, ніж парламентарні вправи англійських аристократів і польської шляхти

бліки потреби: природний відбір найкращого лідера, можливість його швидкої заміни і, головне, почуття персональної відповідальності ватажка за свої дії. Цікаво, що простота механізму аж ніяк не заважала тому, щоб довкола боротьби за владу розгорталися пристрасті, варті сучасних парламентських «коаліціад». Достатньо сказати, що один із найскравіших провідників запорожців мазепинської доби Кость Гордієнко, який очолив Січ на початку XVIII століття, обирався на посаду кошового отамана сім разів, посідаючи її з перервами з 1702 по 1728 роки!

Владу, як відомо, можна успадкувати, захопити й здобути аж ніяк не передбачуваним способом — часто-густо найдемократичніші режими здобували її, м'яко кажучи, не зовсім легітимним шляхом. Утім, з владою часто доводиться і розлучатися. Причому так само законно і мирно, так, щоб від цього не страждали ні держава, ні суспільство. Для суспільства це одна з найвищих проб громадянської зрілості — виробити такі механізми прощання керівника з владою, де найбільшнім моментом було б емоційне побажання запорожців: «Іди собі геть, поганий сину!» ■

МАЛОНОК. АНДРИЙ СТОМЛЕНКО

Жирісто віри

АВТОР: Катерина Липа

Ікона «СТРАСТІ ХРИСТОВІ»
1593 рік. Фрагмент 1

1 У всіх клеймах страсного циклу Христа арештовують, бичують та страчують люди в одязі та обладунках західноєвропейських найманців та якісь східні персонажі у тюрбанах. У властивій добі чітко окресленій системі координат «свій-чужий» ці люди були явно чужими, а отже підозрілими і здатними на будь-яку жорстокість.

2 За допомогою певних деталей до «своїх» на іконах зараховують праведників та Господа. Особливо зворушує вишивка на білизні Христа і сорочці хлопчика, що припав до його ніг

Ікона «РОЗП'ЯТТЯ З СИМКОМ І ЄВОЮ МАТКОВСЬКИМИ»
Марко Шестакович. 1720–1730-ті роки

1 Подружжя Матковських застигло у побожних позах під хрестом. Звісно, у давній Іудеї не носили наміток і не стриглися під макітру. Та цим ніхто не переймається, співчуття замовників і автора ікони наївно зворушливе: навіть таке жахливе знаряддя вбивства, як хрест прикрашено орнаментом, що імітує народне різьблення.

1

Д ля наших предків усі події Страсного тижня були не далекою історією, не абстрактними символами, а цілком конкретною реальністю. І євангельський вислів про те, що Син Божий ходив між

людьми, вони сприймали буквально: їм легко було уявити Господа поруч, співчувати Його мукам і схилитися перед Його величчю. Люди XV і навіть XVIII століть легко уявляли себе у розпачливій молитві біля підніжжя хреста, а за три дні вони були

щиро раді повідомити сусідам приємну новину: «Христос воскрес!». Тож не дивно, що українці давніх часів легко переносили на ікони й монументальні розписи деталі свого побуту, які промовисто свідчили: все відбувається тут і зараз. ❏

❏ Ікона
«СТРАСТІ ХРИСТОВІ»
1593 рік. Фрагмент 2

- ❏ 1 Розрізнення «своїх» і «чужих» не означає ксенофобії: серед вартових-римлян, котрі по-блюзнірському грають у кості під хрестом на плащі Сина Божого, є і західний воїн, і двоє наших хлопців. Один з гравців – явно представник старшини у шапці з перами і з булавою в руці.
- ❏ 2 Простий козак у шапці-бирці також бере участь у блюзнірській розвазі. Цілком можливо, що тут відобразилося тогочасне дещо двозначне ставлення до козацтва. Адже до Хмельниччини козак далеко не завжди вважався захисником православного люду

❏ Ікона «ВОСКРЕСІННЯ»
Фрагмент настінного розпису
з церкви Святого Юра в Дрогобичі. XVII століття

- ❏ 1 Не дуже схожі на римлян вояки, озброєні типовими для свого часу алебардами.
- ❏ 2 Художник старанно зобразив те, на чому розумівся: шаблю та пернач (у цьому випадку – це не символ полковницької влади, а просто ударна зброя).

ЛОНДОНГРАД і околиці

АВТОР:
Лідія Григор'єва

PHOTO: REX FEATURES/FOTOBANK

Мішанка рас і народностей, яку демонструє британська столиця, виглядає майже безприкладно. Цілком імовірно, що саме тут зароджується новітній тип європейця

Чимало вихідців із Карибів, Індії чи Південної Африки — британці в третьому або й четвертому поколіннях. Різні народи й народності зливаються в одну небувалу раніше (принаймні у європейському просторі) спільноту.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГУРТОЖИТОК

Та якщо загалом в Англії ставлення до «чужих» було острівним і тому настороженим, то Лондон на цьому тлі вирізнявся толерантністю. Після розпаду Британської імперії в 50-х роках минулого сторіччя Лондон залишився місцем притягання колишніх британських колоній, і етнічний калейдоскоп британської столиці зблищав новими барвами. Сьогодні з семи мільйонів лондонців більше третини належать до етнічних меншин, що говорять 300 мовами світу та сповідують 14 різних релігій.

Наскільки адекватними здаємося ми, колишні жителі радянської імперії, нашим британським сусідам: валлійцям, ірландцям або, наприклад, пакистанцям із британським паспортом — питання непросте. Різниця менталітетів, смаків і звичок часто призводить до викиду невмотивованої агресії чи стійких депресивних станів.

Є в британській столиці район, який умовно називають маленькою Індією, є китайський квартал Чайна-Таун, є єврейський район Голден Грін і численні пакистанські квартали. І є такий собі віртуальний «Лондонград», де мешкають «новіє русскіє». Проте він складається з маєтків і особняків, аж ніяк не об'єднаних територіально й не сполучених один з одним. Усі спроби зібрати, згуртувати в якесь співтовариство вихідців із радянської імперії, котрі живуть на Британських островах, не досягли успіху.

Як ніщо інше поєднують і ріднять навіть малознайомих людей релігійні молитовні збори. Церква не клуб за інтересами й не притулок для національних і родових пристрастей. У лондонському соборі Успіння Божої матері й Усіх святих Суроської єпархії багато українців, молдован, грузинів, греків і щойно-

навернених англійців, які, можливо, навіть релігійніші, ніж вихідці із СРСР.

ПІОНЕРКА МОДИ

Я раніше таких жінок ніколи не зустрічала. Спочатку мою увагу привернув надмір товстих золотих ланцюжків, що обвивали її тонку шию. Мимоволі впадали в око патли жовтого волосся, погано пофарбованого й не помитого. І повна відсутність косметики на тьмяному та безбарвному обличчі. Отака безоглядна впевненість у своєму природному праві виглядати «натурально»!

Вдягнена вона була в чорну шкіряну куртку із золотими позументами. Це вже виглядало як претензія на привабливість об'єкта в цілому. Виходить, усе-таки хоче, щоб на неї звернули увагу, коли тримає в руках велику сумку, розшити блискучими стразами?

Із семи мільйонів лондонців більше третини належать до етнічних меншин, що говорять 300 мовами світу та сповідують 14 різних релігій

Непристойно, звичайно, розглядати незнайому людину, та я й не дивилася пильно, лише ковзнула поглядом кілька разів і, так би мовити, сфотографувала: оголені міні-спідницею червоні від холоду ноги, засунуті в блискучі золоті босоніжки на височенних підборах...

На вулиці стояла вовка лондонська зима. Я була в зимовому кашеміровому пальті з каптуром. Але моє тепле довге пальто — нікому не вказівка, це я розуміла.

Що ж тоді мене вразило, про що тут, власне, мова? Потрібно було пожити в Лондоні, щоб переконатися, що такий сезонний і смаковий дисбаланс у зовнішності й одязі — це не банальний несмак, а... стиль. Ба, більше: стиль продуманий, вивірений. Я бачила не просто пом'яту, невиспану й бридко одягнену жінку, а стилагу! Збочену на тім, щоб за будь-яку ціну виділятися з юрби благопристойних громадян, котрі поспішають у свої офіси в безликих однотипних костюмах, відчуваючи острах порушити статусний dress code. ▀

ЧОРТОВЕ КОЛЕСО.
З такого яйця-райця
зручно оглядати
Біг Бен і не менш
величні речі

ВАРТО ПОБАЧИТИ

Біг Бен – годинник діаметром 7 м на вежі британського парламенту, що з 1858 року відмірює час новітньої демократії та капіталізму.

Букінгемський палац – резиденція англійських монархів, де розташована величезна картинна галерея: Рембрандт, Рубенс та ін. Якщо не зумієте потрапити, подивіться хоча б на караул перед палацом.

«**Лондонград**» – центр міста, де мешкають російські олігархи.

Тауер – фортеця, колишня в'язниця, історичний центр столиці Великої Британії. Об'єкт унесеної спадщини ЮНЕСКО.

кійніше до того, що сади й палісадники гинуть від спраги. Ні! Він пішов ще далі!

Він закликав усіх – від немовляти до дідугана – митися якомога менше. Ба, навіть обіцяв запровадити санкції для охочих приймати щоденну ванну (!). Можна ж, казав він, от як я, приміром, який сидить отут у спекотній телевізійній студії, обійтися й душем двічі на тиждень. Задля порятунку нації, як той казав.

При цьому він легковажно послався на дані свого домашнього лічильника води. Але допитливі британські журналісти не залишили без уваги його публічні заяви про готовність піти на страшні жертви. Газетярі «вистежили» чиновника, знявши показання з лічильника його тещі (!), до якої любий зять внаслідок у це надзвичайно посушливе літо. Джерела зятевої прихильності пояснювалися просто: він приймав у її будинку щоденні ванни!

Необережний amator купань був відсторонений від посади.

КУЛЬТУРНИЙ ДЗВІНОЧОК

На нову батьківщину кожний із нас, зумисне або ж мимоволі, часто на підсвідомому рівні, вивозить те, що

Ця випадкова лондонська жителька була яскравою представницею моди протесту, що породила знамениті колись міні-спідниці. Тепер уже загальновідомо, що лондонська вулиця давно й успішно диктує моду щонайрозкрученішим дизайнерам. Саме ці дивно вдягнені молоді люди, які викручують руки всякій спробі втиснути їх у береги, спонукають до прогресу й у галузі високої моди, і в галузі високих технологій текстильної та швейної промисловостей.

МІНІСТР У ТЕЩІ

Кілька років поспіль у Великій Британії влітку майже не було рясних дощів, які повинні були б підживлювати джерела й артезіанські колодязі, що насичують водоймища питної води. Пригадую посушливе літо, коли по телебаченню виступав міністр водних ресурсів із проханням до людей заощаджувати кожную краплю води. При цьому він не просто переконував британців зневажати зелень газонів, ставитися спо-

ФОТО: REX FEATURES/PHOTOBANK

можна назвати культурним кодом. Для індусів це безсмертні рядки Рамаїни, вірші Тагора й афоризми Ганді. Для грузинів – Шота Руставелі, як для українців – Тарас Шевченко. Для росіян це Пушкін, Достоєвський, Толстой.

Туґа за ошатною театральною юрбою мене не відпускає, коли бачу, як у концертному залі імені королеви Єлизавети пересічний мешканець Лондона в пуловері, що втратив форму, зневажаючи наявність театального гардероба, кидає між кріслами третій бувалий дощовик або куртку. А потім, трусячи немитим, звалюючи волоссям і заковуючи очі, слухає небесні звуки скрипки Співакова. Я б так не змогла. Мені було б ніяково. Я думала б, що ображаю своїм виглядом і поведінкою високе мистецтво.

І давно засвоєні нами поняття про те, як потрібно виглядати, щоб не образити своєю зовнішністю навколишніх, іноді роблять нас легко пізнаваними в будь-якій європейській юрбі.

Тож Лондон – це Вавилон, а якщо врахувати, що за народжуваністю етнічні меншини вдвічі перевершують білих британців, то часом видається дивним, наскільки ж мале тертя породжує це етнічне й релігійне різноманіття британської столиці.

Кожний із нас носить те, що можна назвати культурним кодом. Для індусів це Рамаїна, для грузинів – Шота Руставелі, для українців – Тарас Шевченко

Будь-яка світова столиця багатоліка, але зрівнятися в цьому сенсі з Лондоном може не кожне, навіть найбільше місто. Поліфонічність і багатолікість лондонського життя глибоко укорінені в його історії як метрополії колосальної імперії, до якої входили країни з різними культурами й віруваннями – від язичників Нової Зеландії й островів Тихого океану до буддиської, сикхської, індуїстської, мусульманської й навіть християнської Індії – найбільшої перлини в британській імператорській короні. ■

ХАТИНКА НА СТАРІСТЬ. Королівський госпіталь в Челсі – притулок для пенсіонерів

МАТІР ПОРЯДКУ. Анархістам непогано ведеться, хоч поліція їх інколи ганяє

МАЙДАН ПІКАДІЛІ. Янголятко приладнали тут як знак милосердя і заборони дитячої праці

Кадри вирішують ВСЕ

У той час, коли весь світ несе гроші на вітар супергероїв коміксів, українці мріють про Париж і ностальгують за Рембо

АВТОР: Олександра Киричук

Якщо поглянути на топ-10 стрічок, що мали найбільший успіх в українському прокаті за минулий рік, одразу впадають в око кілька різючих розбіжностей із показниками світового бокс-офісу. Передусім відсутність «Темного лицаря» — беззаперечного лідера світових касових зборів 2008 року й одного з найуспішніших фільмів в історії кінематографа. Популярний блокбастер, довкола виходу якого у світі спостерігався неабиякий ажіотаж, не просто не потрапив в Україні

до першої десятки, він узагалі зібрав тут minimum minimumum.

Черговий сиквел Бетменіани поступився у нас багатьом посереднім фільмам («Вавилон наших днів», «Макс Пейн», «Смертельні перерони»), що цілковито провалилися в Америці та Європі. Та сама історія з міжнародним хітом-2008 — стрічкою «Залізна людина»: українці ігнорували його з не меншою заповзятістю, ніж «Темного лицаря». Наш глядач проявляє оригінальність не вперше: світовий рекордсмен прокату-2007 «Я, легенда» із зірковим Вілом Смітом виявився в аутсайдерах українського бокс-офісу, потрапивши до категорії обділених увагою і грішми стрічок.

Поспілкувавшись із вітчизняними кінодистриб'юторами, **Тижень** дійшов висновку, що пошуки «діагнозу» таких дивних відхилень від світових тенденцій складно виявити на рівні жанрових класифікацій. За свідченнями представника прокатної компанії «Синергія» Олени Дмитрієвої, екшн і насичена дорогими спецефектами фантастика зазвичай користуються у нас значним попитом. За її словами, «фільми, які обіцяють вражаюче видовище та гострі відчуття, мають в Україні найкращий прокатний успіх». Усі зазначені стрічки за своїми характеристиками цілковито відповідають таким уподобанням українців. Проте чогось для успіху на нашому ринку їм усе-таки бракувало.

ВІДСУТНЯ ЛАНКА

«Темний лицар» і «Залізна людина» мають багато спільного. Передусім це екранізації культових американських коміксів — феномену, значною мірою чужому українській культурі. Відтак глибинне несприйняття мальованих оповідок дається взнаки стосовно прокату майже всіх коміксних кіноопер. Менше порівняно зі світовим «вважаєм» у нас зібрали і «Фантастична четвірка», і «Неймовірний Халк», і навіть «Спайдермен», який хоч і потрапив до топ-2007, проте застиг на шість позицій нижче порівняно з міжнародним бокс-офісом. Шукати чорну кішку в темній кімнаті не потрібно — зрозуміло, що саме численні фанати коміксів забезпечують значний відсоток прокатного успіху «бетменоподібних» фільмів у світі. Водночас історія таких супергероїв, як Бетмен чи Залізна людина, виходить далеко за межі коміксів. В обох

випадках йдеться про розгалужену індустрію, підкріплену чималими грішми. Перший телесеріал, присвячений Бетмену, з'явився в 1943 році, а в 1960-х на американських телеканалах вже демонстрували мультфільми про Залізну людину. Для багатьох телеглядачів ці персонажі ще з дитинства стали частиною повсякденного життя, що, вочевидь, і позначається на їхньому успіху як кіногероїв. Натомість у нас «цільова аудиторія», вихована на коміксах, практично відсутня, хоча її формування поступово набирає обертів. Тому й фільми, які за рахунок свого «походження» отримують в Америці (та інших культурно «інтегрованих» Штатами країнах) статус культових, у нас проходять за розрядом звичайної фантастики чи екшену. Якщо «Спайдермен-3» зібрав в Україні непогану касу, то передусім тому, що людина-павук «поріднилася» з нами завдяки двом попереднім серіям (2002, 2004) та широким пропозиціям з боку індустрії іграшок.

Ці самі причини лежать і в основі менш гучних, але так само несподіваних провалів у нашому прокаті таких загалом успішних фільмів, як «Елвін і бурундуки» (створений за мотивами популярного мультсеріалу 1980-х) та «Будь кмітливим» (пародія на популярний телевізійний серіал 1960—1970-х). Скромні показники стрічки «Я, легенда» у вітчизняному прокаті теж пов'язані з відсутністю належного «бекграунда». Фільм є екранізацією (до того ж уже третьою) відомої однойменної книжки Річарда Метьюсона, яку вважають одним із ключових творів на тему зомбі. А фільми про живих мерців становлять у західному кінематографі чи не окремий жанр, що має чималу популярність. Натомість українці досить прохолодно сприймають некрофільську естетику.

Відтак нашого глядача тягне вбік від світових тенденцій переважно там, де не спрацьовує той культурний багаж, який має забезпечувати інтерес до певного фільму.

НОСТАЛЬГІЯ

Водночас вітчизняна публіка з якоюсь особливою ніжністю ставиться до таких «перших ластівок» західної маскультури в соціалістичному таборі, як, приміром, персонажі Рембо чи Чужий. Четверта серія героїчної саги, що втратила свою актуальність у світі, в Україні збрала непогану касу, принаймні кращу, ніж усі пере-

раховані в попередньому абзаці «хіти». Більший порівняно зі світовим успіх мала в нас і стрічка «Чужий проти хижаків». Такі самі теплі почуття пов'язують українських глядачів і з одним із перших на пострадянському терені «сучасним» американським серіалом «Х-файлз». У випадку з релізом його кінотверсії розрив між світовим (цілковитий провал) та українським рейтингами був ще більшим — у нас розслідування Скаллі і Малдера пройшли приблизно на тому самому рівні, що й «Темний лицар».

ТОП-10 БОКС-ОФІСУ УКРАЇНИ

2007 Україна

1. Іронія долі. Продовження
2. Пірати карибського моря: на краю світу
3. Шрек - 3
4. Трансформери
5. Гарі Поттер та орден Фенікса
6. Скарб нації: книга секретів
7. 300 спартанців
8. Таксі - 4
9. Спайдер мен - 3
10. Дівчина моїх кошмарів

2007 Світ

1. Пірати Карибського моря: на краю світу
2. Гарі Поттер та орден Фенікса
3. Спайдер мен - 3
4. Шрек - 3
5. Трансформери
6. Рататуй
7. Я, легенда
8. Сімпліони
9. Скарб нації: книга секретів
10. 300 спартанців

2008 Україна

1. Адмірал
2. Мадагаскар: Втеча до Африки
3. Найкращий фільм
4. Мумія: Гробниця імператора драконів
5. Хенкок
6. Квант Милосердя
7. Кунг-фу панда
8. Особливо небезпечний
9. Індіана Джонс та Королівство кришталевого черепа
10. Гітлер, капут!

2008 Світ

1. Темний лицар
2. Індіана Джонс та Королівство кришталевого черепа
3. Кунг-фу панда
4. Хенкок
5. Мамма міа!
6. Мадагаскар: Втеча до Африки
7. Залізна людина
8. Квант милосердя
9. Волл-і
10. Хроніки Нарнії: Принц Каспіан

Крім того, однотайність зі світовим глядачем українці виявляють у своїй ностальгії за кіногероями-«ветеранами», такими як Джеймс Бонд, Індіана Джонс, Джон Мак-Клейн («Міцний горішок») та трансформери – культовими персонажами роком із 1980-х.

КОЛЕКТИВНИЙ ДОСВІД

Проте найбільше наші смаки збігаються зі світовими тенденціями в тому, що стосується нових франшиз: фільмів «Пірати Карибського моря», «Гаррі Поттер», «Шрек», «Секс і місто», «Мадагаскар». Ці проекти стартували тоді, коли наш глядач уже приєднався до всесвітньої спільноти споживачів маскульту. Українські діти читали «Гаррі Поттера» одночасно зі своїми іноземними однолітками, а українські жінки, обговорюючи чергове вбрання Кері Бредшоу, могли з гордістю відчувати свою причетність до міжнародної сім'ї фанаток серіалу «Секс і місто». Не дивно, що й успіх відповідних стрічок у вітчизняному прокаті цілковито корелює зі світовим бокс-офісом. Тож у захопленні сиквелами український глядач має всі підстави вважати себе цілком успішно інтегрованим у глобальний простір світової культури.

Щоправда, як свідчать рекордні збори таких стрічок, як «Адмірал», «Найкращий фільм», «Гітлер, капут!» та «Любов у великому місті», до пострадянського культурного простору український глядач інтегрований ще успішніше. А присутність в українському топ-10 2008 року голлівудського фільму «Особливо небезпечний» зумовлена присутністю імені російського режисера Тимура Мекмамбетова, знайомого нашим глядачам за блокбастерами «Нічна варта» та «Денна варта».

Ще один красномовний симптом пострадянських рефлексій – стабільна увага до французького кіно «нової хвилі». Романтична ностальгія і давня асоціація із хорошим смаком до цього часу забезпечують будь-яким французьким фільмам високий кредит довіри. За словами представника компанії «Артхаус Трафік» Олександри Ковальнової, навіть саме слово «Париж» у назві стрічки вже автоматично збільшує її касові збори в Україні. Це яскравий приклад того, наскільки довго наша колективна пам'ять може приносити потужні ринкові дивіденди. ■

ПЕРСОНАЛЬНЕ

Хьорста повезли

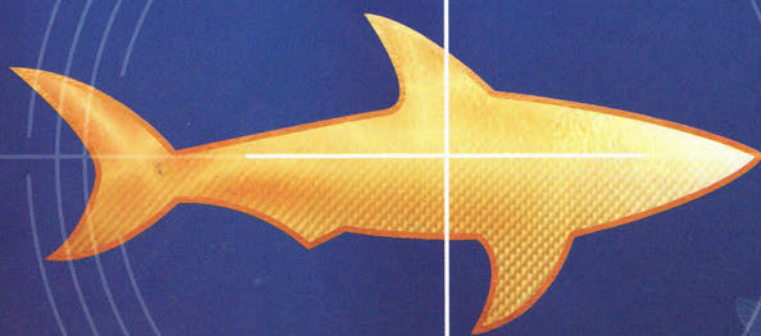
PinchukArtCentre знову потішить вершиною актуального мистецтва. Ретроспективна виставка Демієна Хьорста «Реквієм» має показати доробок найдорожчого художника у світі (цікаво, як змістилися останнім часом категорії мистецької якості). Понад сто робіт, між яких і новий живописний цикл, і старі добрі артефакти у формальдегіді, й багато чого іншого, або вкриті блискучим, або існують у вигляді інсталяцій і арт-об'єктів у парадигмі «естетики потворного». Хьорст багатогранний, невгамований. Бо, як наполягає сам митець, «мистецтво – це завжди пошуки чогось нового». Напевне, нутрощі розпиляної навпіл акули – незле поле експериментів. Та Бог йому суддя. Як навчав Якутович-батько Якутовича-сина, ніколи не можна лаяти художника: як людину – можна, а як творця – зась. Мабуть, у цьому є могутній гуманний і гуманітарний сенс. Таїна творчого процесу – то є тонка матерія. Що і як зроблено, може розібратися лише фахівець, свій брат-художник, він зрозуміє, навіть якщо створене колегою йому не до смаку. А пересічному глядачеві залишаються тільки категорії «подобається – не подобається». Ось і вся любов. Це якщо торкатися царини ідеального мистецтва. Але є ще мода, зміна часів і смаків, розвиток механізмів реклами, інструменти

впливу на свідомість покупців та критиків. Когось не можна ошукати, він сам має і смак, і відчуття гідного, а когось можна взяти «на слабо»: «Поглянь, це ж Демієн Хьорст, він коштує 100 мільйонів баксів, це круто, твій друзяка-конкурент уже придбав, а ти що?». Без Хьорста у вітальні тебе не можна буде вважати просунутим чуваком, ти ризикуєш залишитися просто тупим і багатим. Що вдієш, дехто має дуже кумедне уявлення про статус і вагу в суспільстві.

Ні, це класно, що до нас знову везуть Хьорста з його макабричними шедеврами. По-перше, як не крути, цікаво побачити на власні очі те, про що так довго торчали куратори всього світу, а по-друге, приємно відчувати себе інтегрованим у сучасний світ хоч таким боком. Цивілізованість – це не лише мова, конституція і знаряддя праці, трохи складніші за дрючок-копалку. Нині що музей Гугенхайма, що Тейт модерн, що PinchukArtCentre. Один чорт, тобто Хьорст. І водночас страшенно принадно знову-таки наживо спробувати долучитися до нових цінностей нових часів, так би мовити, епохи постіндустріалізму, і намагатися второпати, чи то ти такий дурнуватий, чи то лиж не їдуть. Або ти кавалок, мохом порослий, традиціоналіст, ретроград і тупак, або це величезне блискуче шахрайство, гра в прорив у часи цілковитої відсутності нових фундаментальних ідей та орієнтирів. Невже пластмасовий світ переміг, як співав теж уже класик Егор Летов? Зараз я не втримаюся і шпетитиму художника, все ж таки, на жаль, я не Якутович. Хьорст – великий облудник. І весь його творчий шлях – одна велика містифікація. Він знає, заради чого це робить, а якого біса навколо така загальна веремія на повному серйозі? Та зрозуміло одне: у сучасному візуальному мистецтві все визначає анотація. Без папірця з поясненнями нікуди. Хіба загал допетрав би, що дохла огидна акула у формаліні – це насправді «постійне прагнення людства до життя перед обличчям неминучості смерті»? Слова... І як небезпідставно наголошував той самий Летов, «в начале было слово. И все слова – триндеж». (Даруйте, в оригіналі слово було інше, у риму.)

**Іда Ворс,
художник, журналіст-
концептуаліст**

Навіщо зайві
ПОСТРІЛИ?
Якщо є ціль!

**Пряме влучення
в цільову аудиторію**

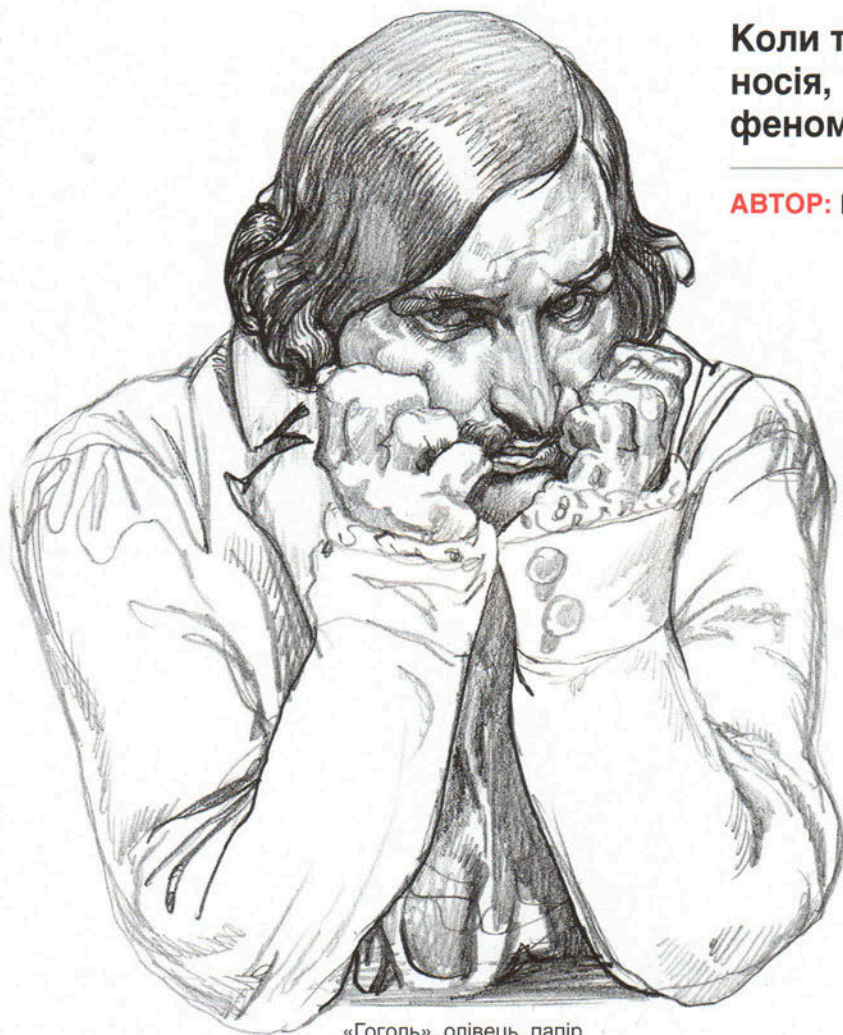
Рекламна служба: (044) 207 44 85,
(067) 522 2240 e-mail: reklama@tv.1.com.ua

www.tv1.com.ua
www.fbc.net.ua

перший діловий
телевізійний канал

Відбитки вічності

«Гоголь», олівець, папір

Коли талант не вміщається у свого носія, народжується культурний феномен

АВТОР: Мар'яна Прут

СЕРГІЙ ЯКУТОВИЧ
геній розкошів

«Легкодумний імпровізатор», — так дещо недбало називає себе Сергій Якутович, один із найяскравіших «стовпів» української графічної школи. Продовжувач справи свого батька, неймовірного художника Георгія Якутовича, він доводить, що природа не завжди відпочиває на дітях геніїв.

Якщо серйозно вести розмову про українську графіку (і станкову, і книжкову), то хай там як, а родини Якутовичів не оминути. Це глиба, навіть моноліт. Сергій, здається, проілюстрував майже всю російську, українську і світову класичну літературну спадщину. Гоголь, Пушкін, Дюма, Достоевській, Шарль де Костер... Багато хто потрапив під його гостре майстерне перо. Філігранні, неймовірно насичені фантастичними деталями психологічні ілюстрації вже самі стали художньою класикою. А ще була неймовірна кількість живо-

писних полотен. І кілометри створених для кіно декорацій, до тих самих стрічок «Молитва за гетьмана Мазепу» і «Тарас Бульба». І хоч би як ми оцінювали кінематографічну якість цих фільмів, з погляду художнього рішення все бездоганно. Бо це Якутович. Його бурхлива фантазія, вміння працювати з історичним матеріалом, прискіпливість до найдрібніших елементів і зятята працюватистість можуть викликати лише захват і бажання негайно побачити нову виставку художника, що, на жаль, трапляється нечасто. Нині є нагода почудуватися віртуозністю Якутовича-графіка (повірте, так, як він, зараз вже не малюють) на імпрезі, присвяченій Гоголю. Принаймні нам хоч якась користь від 200-річного ювілею класика, бо покласти квіточки біля хатинки генія може будь-хто у будь-який час. Натомість Якутович — це, наголошую, справді свято справжнього неодноразового мистецтва. ■

АКЦІЯ ТРИВАЄ ДО 26 квітня! ПОСПІШАЙТЕ!

ВІДКРИТТЯ

**МЕДІАВІДДІЛУ унікального
ФОРМАТУ!**

ЛИШЕ У НАС найкращий асортимент:

КЛАСИЧНОЇ МУЗИКИ

ДЖАЗУ & БЛЮЗУ

УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

АРТХАУЗНОГО КІНО

КУЛЬТОВОГО КІНО

КІНОКЛАСИКИ

**ЗА
НАЙКРАЩИМИ
ЦІНАМИ!**

ВЕСНЯНА НОВИНА

**КУПУЮЧИ З НОМЕРОМ ЖУРНАЛУ «Український Тиждень»,
де описано умови акції (№14 (75) або №15 (76)),**

ОТРИМАЙТЕ

ДИСКИ ТА ГАРАНТОВАНУ

ЗНИЖКУ 10% НА ВСІ

**ПОСТІЙНУ ЗНИЖКУ ВІД КНИГАРНІ "Є"
на всю продукцію.**

ВІД КНИГАРНІ «Є»

М. Київ,

вул. Лисенка, 3, (м. «Золоті Ворота»),

тел.: +38 (044) 235 88 54

CD

Ритми поезії

У березні дніпропетровській формації «Вертеп» виповнилося вісім років. Лідер команди Тимофій Хом'як і вся мистецька агенція «Арт-Вертеп» відзначили урочисту дату виходом збірки «Віршоспіви», яку презентували за участі поетів, котрі беруть участь у проєкті. Головна ідея альбому — зібрати під одним (і вельми рафінованим) музичним дахом різноманітних поетів, які вже давно отримали пропуску на мистецьких акціях агенції. Це об'єднання є одним із найпомітніших форпостів сучасної української культури на Сході України. Поети — а це Марія Матіос, Олександр Ірванець, Сергій Жадан, Мар'яна Савка, Дмитро Лазуткін та інші — присутні на диску очно і заочно. Половину з 20-ти текстів озвучили Тимофій і музиканти, перетворивши їх на пісні, які мають переважно джазове забарвлення. Інша половина озвучена самими авторами під музику «Вертепу». Лейтмотивом збірки міг би стати вірш, а в подальшому — пісня «Три поверхи вертепу» Юрія Андруховича. «Окремим треком-присвятою буде вірш від Юрка Покальчука, з яким «Вертеп» мав кілька виступів. На жаль, жоден із концертів не записали, тому музику додали вже після смерті поета, який залишив по собі не тільки великий літературний, а й музичний спадок», — розповів Тимофій Хом'як. Музично найнезвичніший із релізів «Вертепу» виразно тяжіє до вільного стилю ф'южн, щедро помережаного елементами блюзу, фанку і реггей. «Вертеп» виявив неабияку винахідливість у справі музично-пластичного прикрашання поетичного слова, зокрема — вельми контраверсійних текстів. «Віршоспіви» — справді вдала спроба подати модерну поезію у сучасній музичній упаковці, що значно розширює образні межі текстів.

Олександр Євтушенко

Вертеп. «Віршоспіви». — «Арт-вертеп», 2009.

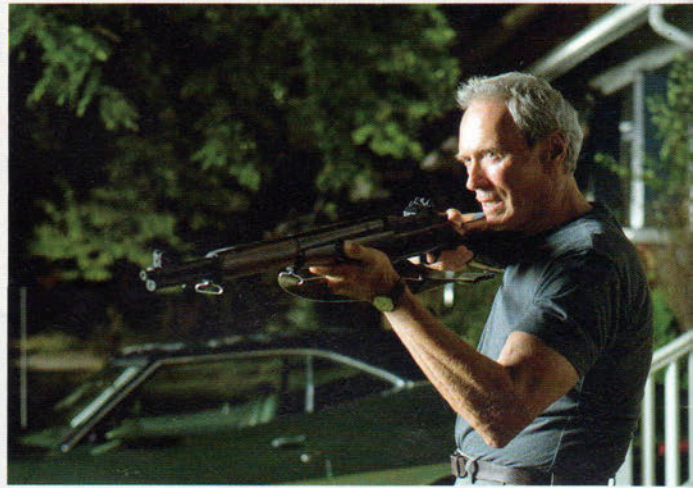
КІНО

Останній із могікан

Кримінальна драма «Гран Торіно», за словами Клінта Іствуда, може стати завершальним фільмом його акторської кар'єри. Цією стрічкою, в якій він також виступив режисером і продюсером, Іствуд фактично підсумовує свою діяльність у кіно. 80-річний ветеран екранної індустрії розповідає чесну та сувору історію без зайвих на шарувань, що могли б відвести погляд від людяності й простоти «Гран Торіно».

Нині лише Іствуд може дозволити собі повне ігнорування постмодерних вихлясів та красномовне моралізаторство і, що дивовижно, при цьому не скотитися в прірву банальності. Мінімалістичні, майже спартанські декорації, відсутність спецефектів, любовної лінії та екшену — це

внесок Іствуда-режисера. Харизматичний персонаж, що тримає весь фільм на виразній міміці, жестах і словах — це внесок Іствуда-актора. Його герой Волт Ковальські — збірний образ людини «старої формації», яка й досі живе в добу одноповерхової Америки та класичного кіно і ревностно захищає вітчизняний автопром.

ВИСТАВКА

Сумний луна-парк

Андрій Блудов — один із найяскравіших представників напряму у вітчизняному артї, що має назву «київський естетизм». Тонка манера письма, образи-принти, помірна кольорова гама та спроба перенести на полотні найпотаємніші переживання — таким є живопис Блудова.

Наразі художник представляє виставку «Луна-парк». Побачити тут веселі сценки не вдається, оскільки його картини завжди просякнуті ледь помітним відчуттям суму. «Луна-парк» постає у художника не як яскравий балаган, а як простір, де можна особливо гостро відчути самотність. Відтак веселий антураж парку розваг стає лише тлом для вираження теми ізольованості кожної людини. На полотнах пістряві вивіски та мерехтливі вогники слугують протиставленням безликим людським фігурам. Утім такого зіштовхування образів для Блудова виявилось замало, тож самотність

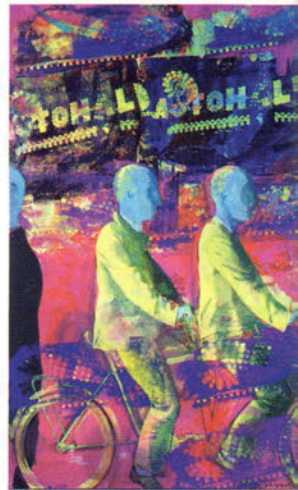
своїх персонажів він підкреслює ще й присутністю їхніх двійників. Ці абсолютно однакові пари неначе подвоюють відчуженість від веселощів, що їх оточують. До того ж, у нових роботах є характерна для живопису Блудова манера накладання зображень, за рахунок якої образи стають фантомними, а, значить, ще більш зануреними в себе.

До 30 квітня

Галерея «Боттега»

(Київ, вул. Михайлівська, 226)

Ася Трошина

Його кохана дружина померла, діти вважають батька ретроградом, а модні пірсинговані онуки мріють лише про розподіл дідового майна. Ковальські теж далекий від ідеалу: він постійно п'є пиво, палить, попри заборону лікарів, і вживає расистські висловлювання майже в кожному реченні. Неполіткоректність старого обґрунтована — його район уже давно перетворився на своєрідне гетто для «кольорових» емігрантів, тому Ковальські почуватися білою вороною. Все змінюється, коли він знайомиться ближче з сусідами-хмонгами (народність південного Китаю, Лаосу, Таїланду) та бере під захист азійського хлопчика. Скидаючи маску буркотуна-расиста зі стриманого обличчя Ковальські, Іствуд оголює просту мораль: треба завжди залишатися людьми й спокутувати власну провину.

У кінотеатрах України
з 9 квітня

Наталія Петринська

КНИГА

Змова архітекторів

Роман Олеся Ільченка «Місто з химерами» створений за всіма правилами теорії змови. На першій сторінці книжки розміщена подяка автора «панові Сергію Кілессо за безцінні архівні матеріали та панові Дмитру Малакову, який зібрав і впорядкував велику кількість фактів із життя Владислава Городецького». В основу яких саме подій роману лягли архівні матеріали і факти, зібрані згаданими вище панамі, щоправда, не уточнюється. Проте в читача одразу виникає враження певної достовірності. Тим більше що дійовими персонажами в романі виступають реальні історичні особи: Вікентій Хвойка, Леся Українка, Олександра Екстер, Петро Антонович, архітектор Михайло Бобрусов. Сюжетна лінія розгортається на тлі будівництва Владиславом Городецьким костелу Святого Миколая. У центрі інтриги — київська архітектура. Зокрема, кілька цілком реальних столичних будинків початку століття, довкола яких і без цього вже існує чимало легенд. Один із них —

так званий Будинок з химерами. Втім, оскільки за жанром роман — містичний детектив, усі ці реальні особи й відомі архітектурні об'єкти вилетені в зовсім іншу, паралельну історію, що відбувається за межами будь-яких фактів, десь у площині невидимих матерій. Зрештою історичні події, архітектурний план Києва і всі ці дивні «химери» на київських будинках складаються в одну цілісну картину, й усі випадковості знаходять своє пояснення. Як підтвердження цьому на останній сторінці додається фрагмент карти Києва з накресленим на ній трикутником, що об'єднує добре знайомі нам будинки.

Олександра Киричук

Олеся Ільченко.
Місто з химерами. —
К.: Грані-Т, 2009.

ТЕАТР

Казкові перетворення

Панує думка, що в дитинстві ми любимо ті казки, які приховують код нашого подальшого життя. Російська народна казка «Царівна-жаба» належить саме до таких казок-архетипів. Завдяки своїм глибинним міфологічним структурам вона цікава як дітям, там і дорослим. Лялькова вистава за мотивами цієї казки, поставлена режисером-дебютанткою Мариною Назаренко, розрахована на найменших дітей, які ходять до театру з батьками. Режисер вибрала не народний текст, а сучасне прочитання казки драматургом Арсенієм Дежуровим — із легкими іронічними коментарями до дивовижних подій. Нагадаємо для тих, у кого було важке дитинство: батько-цар наказує трьом синам шукати собі наречених, вийти в чисте поле й поцілити з лука в білий світ. Стріла старшого прилетіла до попівни, середнього — до купецької дочки, а молодшого — влучила в

жабу, яка насправді була зачарованою царівною: красунею, розумницею і майстринею. Завидуючі невістки жаб'ячу шкіру спалили, тому

царівні довелося до Коцїя Невмирущого в полон віддаватися, але Іван-царевич її врятував і взяв собі за дружину, незважаючи на її підмочену репутацію. Суто ляльковою цю виставу не назвеш. Актори грають балаганних лицедіїв, які показують у своєму шатрі яскраве дійство. Вони оповідають, співають, танцюють і оживляють ляльки. До речі, навіть лихі казкові персонажі в новому трактуванні — потішні й щиросердні. Коцїй — подібний на динозавра з характером Крокодила Гени, Баба Яга жартує а-ля Фаїна Раневская. Одвічна історія про герць добра і зла подана дотепно та делікатно — так, що й малеча не перелякається, і дорослі розважаться.

Державний театр ляльок
(Київ, вул. Грушевського, 16)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

ЛІТЕРАТУРА

ЕТНО

ЕКО-АРТ

ТРІЕНАЛЕ Традиційно трієнале екологічного плаката «4-й блок» відбувалася у Харкові й за час свого існування встигла переорієнтуватися з невеликої виставки у справжній фестиваль. Цього року міжнародна подія розпочнеться у Києві. Окрім мистецтва плаката, на ній представлені відеоарт, інсталяції та перформанси. Послугу всі «експонати» лише одне — екологічна тематика. До участі у трієнале долучаються не тільки українські митці, а й закордонні художники. Проте найактивнішими учасниками фестивалю є члени асоціації дизайнерів-графіків зоднойменною назвою «4-й блок». У 2004 році ця асоціація як єдиний представник від України була прийнята до ІКОГРАДА — інституції, що об'єднує дизайнерів-графіків з усього світу. Час проведення трієнале обрано не випадково: 22 квітня, у день відкриття фестивалю, у всьому світі святкують День Землі — наймасштабнішу екологічну подію.

До 24 квітня
Арт-центр «Я галерея»
(Київ, вул. Волоська, 55/57)

КОШТОВНОСТІ

Живописна манера Романа Жука ґрунтується на перетворенні традиційних жанрів на сюрреалістичні оповіді. Більшість робіт його нового проекту «Грабінжники» також мають розповідний характер, пов'язаний із темою коштовностей. Художник використовує засоби сучасного мистецтва, відтак образи Жука балансують на межі кітчю та егоцентризму.

До 24 травня
Національний художній музей
(Київ, вул. Грушевського, 6)

ХОРИ І ПІСНЕСПІВИ

ІМПРЕЗА Попри те що двотижневий фестиваль «Пасхальна хорова асамблея» готувався у стислий термін, його розмах і наповнення вражають. За взірцем директор фесту керівник камерного хору «Кредо» Богдан Паш узяв концепцію Московського пасхального фестивалю Валерія Гергієва. Учасниками дійства стануть капела «Думка» і чоловічий ансамбль «Стрітєння», київські камерні хори й ансамблі «Софія», «Покров», Молодіжний хор Києво-Печерської лаври й колективи з Чернігова та Житомира. Упродовж концертного циклу «Роздуми про Божественну Літургію» разом із текстами Миколи Гоголя прозвучать авторські літургії Чайковського, Леонтовича, Кошиця. У межах циклу «Пасха» виконуватимуться великодні піснеспіви різних часів і традицій. Обрамлення фесту — святкові гала-концерти у консерваторії.

20 квітня – 3 травня
Національна музична академія
(Київ, вул. Городецького, 1-3/11)
Трапезна церква Києво-Печерської лаври
(Київ, вул. Івана Мазепи, 25)

АЛЬТ ІЗ НИМИ

Австрійський струнний квартет Ensemble Plus від стандартних колективів відрізняється тим, що цілковито складається з альтів. Це «збочення» викликає неабиякий азарт у сучасних композиторів: музиканти зіграють кілька творів австрійця Владіміра Росінського та прем'єру «Гімну всіх альтистів світу» українця Володимира Рунчака.

23 квітня, 19.00
Будинок вечерних НАН України
(Київ, Володимирська, 45)

АНАЛІЗ ВПЛИВУ

ЧИТАННЯ Як впливають на письменників тексти їхніх попередників — вічне джерело літературознавчих дискусій. Звісно, відчуття межі між відвертим епігонством і опосередкованим впливом може будь-який прискіпливий читач. Інша річ, коли літературні наслідування беруться аналізувати самі письменники. «Жіночі читання» — чергова імпреза книгарні «Є» — слухна нагода почути думку трьох українських авторок, які читатимуть не тільки власні тексти, а й твори своїх «попередниць», які так чи інакше вплинули на їхню творчість. Організатори зберігають інтригу довкола того, хто саме з українських класиків потрапить під літературний «розтин» сучасних майстринь слова. Наразі відомо, що цю «хірургічну» справу довірено найкращим фахівцям: письменниці та літературознавцю Оксані Забужко, дитячій авторці Мар'яні Савці та поетесі й перекладачці Маріанні Кіяновській.

22 квітня, 18.00
Книгарня «Є»
(Київ, вул. Лисенка, 3)

ЖІНОЧА ЛІРИКА

Людмила Таран — авторка чотирьох поетичних збірок. Вона постійно працює зі словом, удосконалюючи свій талант літературною критикою та публіцистикою. Її вірші активно перекладають англійською, польською та російською мовами. Поезія Таран подібна до музичних акордів, крізь які прориваються словесні обертони суто жіночої лірики.

22 квітня, 18.00
Кав'ярня-книгарня «Кабінет»
(Львів, вул. Винниченка, 12)

ПІСЛЯ ВЕЛИКОДНЯ

КОНЦЕРТ Поливаний понеділок львів'яни святкуватимуть під запальні етноритми «Великодні забав». Програма дійства розрахована на активну публіку: виступи фолк-гуртів продовжать народні ігри й танці. На сцені гратиме київський колектив «ДримбаДаДзига», який вправно переплітає у своїх піснях традицію і сучасність. Музиканти створюють оригінальний саунд з елементами фолку, фанку та хардкору. А вінницький «Ясон» прийшов до автентики не одразу, граючи кілька років безкомпромісний панк. Нині ж їхня музика поєднує в собі подільські народні пісні, рок і регі. «Великодні забави» стануть для вінничан своєрідним іспитом, оскільки «Ясон» виступатиме у Львові вперше. Натомість формация «Йорій Клоц» можна не хвилюватися — їх добре знають у рідному місті. За хлопцями закріпилася слава експериментаторів, які мікшують традиційну українську мелодику з різноманітними звуками.

20 квітня, 19.00
«Хмільний дім Роберта Домса»
(Львів, вул. Клепарівська, 18)

МЕЖА ХАОСУ

Етнохаос-гурт «ДахаБраха» напрочуд продуктивний — колектив устигає поєднувати театр, гастролі і студійну роботу. Недавно побачить світ їхній другий реліз «На межі», на підтримку якого гурт влаштує сольний концерт. Виконавці визначують настрій платівки як граничний, що перебуває у світі казок, де гармонійно співіснують добро і зло.

24 квітня, 19.00
Будинок офіцерів
(Київ, вул. Грушевського, 30/1)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

ТЕАТР

ФЕСТИВАЛЬ

ДЖАЗ

МЕТАЛ-ФЕСТ

Чергове зібрання полтавських адептів хардкору та металу I-Timid, Element of Silence, NoName metalband та Crusader.
17 квітня, 17.00. БК ПТМЗ (Полтава, вул. Павленківська, 1)

«ДОВГА НІЧ КОРОТКОГО МЕТРА» Добірка найцікавіших зразків короткого метра в межах Французької весни, що спонукає до кіноманії та безсоння.
3 18 квітня. «Кінопалац» (Харків, вул. Сумська, 25)

ГОА-ТРАНС

Легендарний трансвий проект Juno Reactor, який створив композиції до двох фільмів «Матриця», відіграє на сцені в інтернаціональному складі (Британія, Японія, ПАР) з дев'яти музикантів.
18 квітня, 20.00. Альта-Експо (Київ, пр-т Московский, 11а)

ЛІТЕРАТУРНИЙ СЛЕМ

Велике словесне змагання за участю Світлани Поваляєвої, Артема Полежаки та Павла Коробчука під незмінним керівництвом слем-майстра Мультфільма Гагаріна.
19 квітня, 19.00. «Бочка хмільна» (Київ, вул. Богдана Хмельницького, 36)

ВЕЧІР ПЕРФОРМАНСУ

Спільний проект Театру танцю Олени Будницької «Потоки» (Україна) і групи сучасної хореографії та перформансу Voices (Молдова).
20 – 21 квітня. Театр «Крик» (Дніпропетровськ, вул. Карла Лібкнехта, 1)

ПОЛЬСЬКИЙ ОРКЕСТР

У межах проекту «Між словом і звуком» оркестр Sinfonia luventus виконає музику українських композиторів – стипендіатів Gaude Polonia: Богдана Сегіна, Михайла Шведа, Олександра Шимка та інших.
21 квітня, 18.00. Львівська філармонія (Львів, вул. Чайковського, 7)

ГУРТ ЛЮК

Харків'яни презентують новий студійний альбом «Мамина Юність», до створення якого долучився вокаліст дніпропетровської формації «...и Друг Мой Грузовик» Антон Слепаков.
24 квітня, 21.00. Концерт-хол Trocadero (Київ, вул. Прорізна, 8)

«ПОРІДНЕНІ З ГЛИНОЮ»

Виставка близько 400 робіт опішн'янської кераміки, присвячена 100-річному ювілею видатних гончарів Гаврила та Явдохи Пошивалів.
До 30 квітня. Музей Івана Гончара (Київ, вул. Івана Мазепи, 29)

ЛАУРА ТА ЛОЛІТА

ПРОЕКТ Триденний спектакль-фестиваль «Ігри в Набокова» – кульмінація мультимистецьких імпрез «Запрошення до Лаури», присвячених 110-річчю російського письменника. Цей проект є арт-експериментом, розробленим групою театралів, художників, музикантів та дослідників творчості Набокова. Спільними зусиллями вони створили постановки, об'єднані в одну послідовну композицію. Таким чином усі три дні фестивалю вибудовуються у цілісний сюжет, де кожна подія стане продовженням попередньої й початком нової. Перший день фесту під назвою «Дебют Лужина» розпочнеться з перформансу «Шахи» акторської школи «Бурса» та інтерактивних хепенінгів. «Переконливий доказ» – другий день фестивалю, відображає американський період Набокова, тому театр «Психодрама» представить виставу «Еміграція». А третій день – «Сон тлумача» – відзначиться виступом театру вогню «Проти ночі».
22–24 квітня
Галерея «Лавра» (Київ, вул. Івана Мазепи, 17)

АМАТОРИ

Міжнародний фестиваль молодіжних театрів «Рампа» знову шукає таланти поміж новачків. Цього року свої вистави представлять близько 30 театрів з України, Литви, Білорусі та Росії. Професійне журі оголосить переможців в останній день імпрези. Публіка теж не лишиться осторонь – вона визначить фаворита глядацьких симпатій.
20 – 25 квітня
Театр ім. М. Горького (Дніпропетровськ, пр-т Карла Маркса, 97)

РОК-МАРАФОН

МЕТАЛ Квінтет із Маріуполя Pictures Inside Me називають одним із найперспективніших гуртів української метал-сцени. І хоча проєкт стартував відносно недавно – у 2005 році – хлопці вже встигли стати завсідниками міжнародних рок-фестивалів. Pictures Inside Me вирушають у турне, щоб представити наживо дебютну студійну збірку «Обречений жить». «Швидкісні melodic-death рифи, елементи deathcore та technical, чистий вокал, незважаючи на тотальну «бруталізацію» та зміну векторів моди у важкій музиці. Це якісніша, доросліша музика», – так характеризують платівку учасники гурту. Колектив презентує диск у Запоріжжі у межах великобюджетного рок-марафону Metal-side Festival. Ще одна несподіванка фестивалю – святкування дворіччя Slo-w-Get – місцевої формації, що грає у стилі alter-native-metal. Іменинників вітають гурти Minerva, Corpus, Varlas i Noneim.
19 квітня, 17.00
Обласний центр молоді (Запоріжжя, вул. Патріотична, 49)

ЕКСТРЕМАЛЬНЕ

Харківський фестиваль Extreme Metal Fest збере до купи кілька молодих команд із Польщі, Молдови та України. Зокрема, на сцені з'являться гурти Vomigod з міста Зелена Гора та кишинівський Abnomyndeffect, що виконують брутальний метал. Також на фесті відіграють вітчизняні «важкі» гурти Sorghum, Sinner Bleeds і «Шелест запахів».
17 квітня, 19.00
Клуб «Жара» (Харків, вул. Плеханівська, 134а)

ЛЮДИНА-ОРКЕСТР

ГАСТРОЛІ Сергія Манукяна – співучого барабанщика з оркестру Держтелерадіо Чечено-Інгуської АРСР – радянська критика ще у 1981 році визнала «майстром скету і джазовим співаком номер один». Саме репутація музиканта на всі руки (й на весь голос), звичка під власний акомпанемент на клавішних виконувати авторську музику, джазові композиції й навіть рок-класику, артистизм і природна комунікабельність зробили Манукяна своїм хлопцем, а потім і гуру в джазових колах «всєя Русі». Він працював у Сочі й Таллінні, грав із московським біг-бэндом Анатолія Крола. За кордоном Манукян засвітився у проєкті з Френком Запфою та гуртом Blood, Sweet and Tears. Його партнерами були Данііл Крамер, Андрій Кондаков та Вячеслав Горський. Тепер Манукян відбарабанить і відспіває з біг-бэндом Аркадія Овруцького, мабуть, найкращого у Києві колективу для супроводу зіркових соло.
24 квітня, 19.30
Національна музична академія (Київ, вул. Городецького, 1-3/12)

НА ГАРМОШЦІ

Після того як Біг Волкер навчився грати блюз на губній гармошці й під впливом велетнів джазу присвятив себе музиці, побувати в Україні було чи не найпотраємнішою його мрією. Вигравши разом зі шведським гуртом Blue Souls конкурс британської компанії SMEAS, він нарешті отримав таку нагоду. І навіть обіцяє джем з нашими музикантами.
18 квітня, 20.00
Арт-кафе «Агата» (Харків, вул. Революції, 11)

СПРАГА Теплим квітневим ранком до мене причепилася нав'язлива ідея: хочу «Коли», Pepsi чи Соса — байдуже, головне холодної й обов'язково у маленькій скляній пляшці чи алюмінієвій банці. У райцентрі, звідки я родом, такі напої вперше з'явилися у 1981-му на честь Олімпіади, що за рік до того струснула весь СРСР, і зникли до початку 1990-х. Тож, думаю, ви зрозумієте мої почуття. Дорогою до зупинки я зазирнув у кілька магазинчиків, але «Коли» у потрібному мені дозуванні та кондиції там не знайшлося. Я вже був готовий на «Тархун», коли у черговій торговій точці на запитання: «Чи є щось випити у дрібній тарі?» — мені запропонували чвертку коньяку. ■

▲
**АНДРІЙ
ЛАВРИК**

**ВАСИЛЬ
ВАСЮТИН**

▼ **ЗА ПАРКАНОМ** Шанувальники фільмів «Втеча з Лос-Анджелеса» та «Тринадцята дільниця» незабаром зможуть спостерігати за улюбленим сюжетом у реальному житті. Те, що сприймали як вигадливу фантазію кіношників, втілюють нині в Ріо-де-Жанейро. Десятикілометровий мур відділить від решти міста найкриміногенніші райони. Не впоравшись із проблемами нетрів, влада не придумала нічого кращого, аніж відгородитися від них парканом. Надто це нагадає дії наших політиків. На щастя, їхні стіни віртуальні, побудовані з відмовок та мовчанки. Є надія, що вони не дотуляються створювати закриті резервації для тих, хто не може дозволити собі розкішні апартаменти й обід у дорогому ресторані. ■

КОЕЛЬО НАШИХ ДУШ Коли я розповіла друзям і знайомим про те, що твори Пауло Коельо та Річарда Баха тепер вивчають у школах, вони були шоковані. Знайомі, у котрих є діти, обурилися — не лише з приводу Коельо, але й загалом щодо наповнення шкільної програми. Проте вона є у відкритому доступі на сайті Міносвіти, я не дістала цю інформацію з якихось таємних джерел, не викрадала документів зі столу Вакарчука, не подавала навіть журналістського запиту. Отож мене значно більше за оновлення списку шкільної літератури здивувало те, що батьки так мало знають про навчання своїх дітей. Можливо, саме це, а не несмак міністерських чиновників, є причиною появи Коельо в шкільній програмі. ■

▲
**ВІКТОРІЯ
ГЕРАСИМЧУК**

**ОЛЕНА
ЧЕКАН**

▼ **ДОДЖ У КИЄВІ** Біла жінка справжнім чорним голосом «Провалюючись у кохання» закінчила виступ. Леді-джаз із Одеси Тетяна Бова. Вибачте за расизм, хоча й навиворіт. Але не буває у білих такого м'якого п'яного вуркотливого оксамиту найнижчих шаліпінських нот, такого прозорого пристрасного верхнього «ля». Й от маєш — стоїть за п'ять кроків від тебе, обмахується в'ялом і спокійно-звично сприймає шаленство маленької зали. Назви для втаємничених: I Just wanna Stop, Bird of Beauty, Reflection, Love for Sale, Night and Day, Moody's Mood for Love, The Best. І нарешті — Yesterday, за що свого часу здобула премію сера Пола МакКартні. Вона розірвала song на шматки до зупинки наших сердець і воскресила своїм. When I Fall in Love у мить, я втрачаю слова. Як от зараз. ■

ПЛАНКТОН І КУЛЬТУРИСТИ Уявіть сучасний тренажерний зал: скрізь дзеркала від стелі до підлоги, на вільних шматках стін — портрети відомих культуристів, і серед них неодмінно Арнольд Шварценеггер. Практично весь простір заставлений тренажерами: пристроями для накачування преса, спини, сідниць і ще бог зна яких частин тіла. Люди-атланти з величезними біцепсами та тріцепсами рухають це неймовірне скупчення заліза. Аж ось усталений ритм перебиває недоречний дзенькіт у кутку. Якийсь дохляк не втримав залізяку й ледь не гепнув нею себе по нозі. А он ще один натужно рве спину, намагаючися щось довести собі та навколишнім. Виявляється, офісний планктон здатен ворухити не тільки мізками. Хоча й виглядає це дуже кумедно. ■

▲
**СЕРГІЙ
ГУЗЬ**

**БОГДАН
БУТКЕВИЧ**

▼ **СВІТЛІ ЛИКИ КРИЗИ** Зазвичай мене, як і будь-якого середньостатистичного громадянина нашого не особливо обтяженого громадянською свідомістю суспільства, мало цікавлять проблеми екології. Та днями я потрапив у корок на дорозі. Й усе ж його аж ніяк не можна порівнювати з тим пеклом, що коїлося на київських трасах у докритозові часи. Машин стало помітно менше. Якщо раніше в автомобільних скупченнях навіть дихати було важко від кількості вихлопних газів, то зараз — набагато легше. Хай там як, але чим менше машин, тим менше шкідливих викидів в атмосферу, тим більше шансів на виживання у людства. Тож у кризи є й світлі сторони. ■

щочетверга

21:40

ЯТАК Ядумаю з **Анною** Безулик

5

Перший - Український - Інформаційний

Ліцензія НР з питань телебачення та радіомовлення НР № 0405-м від 01.12.2003 р.

www.5.ua

Три НУЛІ для перемоги в бізнесі

0 грн в мережі та корпорації

0 грн плата за з'єднання

0 грн абонплата

Тарифи Супер МТС Бізнес проти кризи

www.mts.com.ua

Детальні умови за телефонами: для абонентів малого та середнього бізнесу — 8 (044) 240 0004, 8 (050) 462 0004,
для ключових абонентів — 8 (044) 240 0001, 8 (050) 462 0001. Вартість дзвінків — згідно з тарифами Вашого оператора
ЗАТ «УМЗ», м. Київ, вул. Лейпцизька, 15

